Ljubljana, sobota, 16. avgusta 1958

LETO XXIV. Štev. 190

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen ponedeljka. - Cena 15 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934 - MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TEDNIK - OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK - OD 1. JULIJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

HAMMARSKJÖLD NAJ BI OBISKAL JORDANIJO

Osrednje vprašanje: UMIK TUJIH ČET

Norveški osnutek resolucije utegne dobiti dvotretjinsko večino? — Pobuda za sestanek zunanjih ministrov velesil in nekaterih arabskih držav

New York, 15. avg. (Tanjug). — Na izrednem zasedanju Generalne skupščine so si doslej in si bodo tudi do konca zasedanja prizadevali predvsem poiskati splošno sprejemljivo formulo za umik anglo-ameriških čet z Bližnjega vzhoda, iz Libanona in Jordanije. Včeraj se je ta dejavnost razširila tudi na skupščinske hodnike in v pisarne delegacij in generalnega sekretarja. Toda včeraj je vzniknil tudi nov važen moment. Medtem ko so doslej govorili o umiku iz Libanona in Jordanije kot o enem celovitem vprašanju, si zdaj Velika Britanija in ZDA prizadevajo ločiti ga na dvoje. Potem ko je jordanski predstavnik Rifai izjavil, da njegova vlada ne želi sprejeti na svojem ozemlju organe OZN, marveč bi rada dobila finančno in vojaško pomoč za okrepitev svojih oboroženih sil, so ZDA in Velika Britanija napovedale, da bodo predložile osnutek resolucije, po kateri bi Hammarskjöld odpotoval v Jordanijo in se ondi dogovoril o morebitni vlogi OZN v tej deželi. Zahodne delegacije so včeraj celo mislile na to, da bi dejavnost OZN v Jordaniji povezali z zahodnimi sugestijami jordanskemu kralju Huseinu, naj liberalizira režim in sprejme v vlado opozicijske politike, ker menijo, da bo sicer njegova vlada težko ostala na krmilu. Zahodne delegacije se ne bojijo samo, da bi Huseinova vlada padla, marveč tudi, da bi utegnil Izrael v primeru, da se notranji konflikt razvname, anektirati del Jordanije, ki je bil pred ustanovitvijo izraelske države v sklopu britanskega protektorata Palestine.

Menijo, da je usoda zahodne pobude o morebitnem potovanju Hammarskjölda v Jordanijo, če jo bodo sploh uradno sprožili, zelo negotova, saj so jo sprva hladno sprejeli in celo odklonili, in sicer zaradi ločitve jordanskega vprašanja od libanonskega, ki ju smatrajo v bistvu za en sam problem.

Po poluradnih poročilih so se ZDA in Velika Britanija menda odločile, da bodo, kar zadeva Libanon, vztrajale v Generalni skupščini pri prejšnjem, v Varnostnem svetu zavrnjenem japonskem osnutku resolucije, ki bi ga v malce spremenjeni obliki predložila Norveška. Generalnemu sekretarju bi tako naročili, naj bi po ustreznih posvetovanjih ukrenil potrebno za zavarovanje ozemeljske nedotakljivosti in politične neodvisnosti Libanona, s čimer bi bil omogočen umik ameriških čet iz te dežele.

Ameriška delegacija bi s tem dokončno zavrnila sovjetski osnutek resolucije. Ista usoda bi doletela tudi neuradno in skrajno spravljivo indijsko formulo, po kateri naj bi Hammarskjöld čez 30 dni obvestil Generalno skupšino, kako poteka »umik ameriških čet iz Libanona in britanskih čet iz Jordanije, ki bi moral biti čimprej končan«.

Podoba je, da ameriška delegacija za zdaj ni pripravljena privoliti v noben časovni rok za umik svojih čet iz Libanona in da po obljubljeni podpori zahodnoevropskih ter težko pridobljeni podpori nekaterih azijskih in afriških dežel, posebno pa vseh latinsko-ameriških držav, pričakujejo, da bi lahko norveški osnutek dobil dvetretjinsko večino v Skupščini.

Mnoge delegacije ne verjamejo, da bodo ZDA vztrajale pri osnutku, ki v nobenem primeru ne bo dobil potrebne večine. Še vedno jih navdaja upanje, da bo prizadevanje, da bi sestavili sprejemljivejšo formulo, naposled obrodilo uspeh.

Dobro poučeni krogi v OZN sodijo, da namerava generalni sekretar OZN Hammarskjöld pripraviti tla za morebitni sestanek zunanjih ministrov velesil in nekaterih arabskih dežel, na katerem bi poiskali izhod iz krize na Bližnjem vzhodu. Sestanek bi bil ločen od sedanjega izrednega zasedanja Generalne skupščine.

Ti krogi pravijo, da namerava Hammarskjöld že v začetku prihodnjega tedna imeti zasebne sestanke z zunanjimi ministri teh dežel. Hammarskjöld menda želi, da bi sleherni sklep Generalne skupščine glede resolucij, ki jih zdaj pripravljajo, odložili in počakali na rezultate razgovorov zunanjih ministrov.

Današnjo debato v Skupščini je začel turški zunanji minister Fatim Rusti Zorlu, ki je podprl predloge, katere je pred Generalno skupščino obrazložil predsednik Eisenhower. Zorlu je poudaril, da je »poglavitna naloga OZN, da uveljavijo ukrep proti nevarnosti, ki jo pomeni za neodvisne države subverzivna dejavnost radijske propagande in tihotapljenje orožja«. Zorlu je nato zavrnil sovjetske obdolžitve Turčije in poudaril, da so »neutemeljene in da Turčija ne razume razlogov, ki so jih narekovali«. Prav tako je oporekal izjavi sovjetskega zunanjega ministra Gromika, da lahko položaj na Bližnjem vzhodu potegne Turčijo v vojni vrtinec.

Predstavnik Saudske Arabije Ahmed Šukairi je med drugim izjavil, da predlog predsednika Eisenhowerja za gospodarski razvoj Srednjega vzhoda ni glavni ključ za rešitev krize. Dodal je, da mora priti do temeljne spremembe v politiki do Srednjega vzhoda in da je treba priznati arabske težnje, preden bodo uresničene brez priznanja.

Japonski zunanji minister Fudžijama je dejal, da bi bil japonski predlog za razširitev opazovalne skupine OZN še nadalje učinkovit ukrep, ki bi omogočil umik ameriških sil iz Libanona. Dodal je, da bi ta predlog lahko služil tudi kot baza za rešitev jordanskega vprašanja.

Stalni predstavnik Irana v OZN dr. Džalal Abdoh je rekel, da imata Libanon in Jordanija pravico do pomoči, ki sta jo zahtevala in bi samo navzočnost organov OZN v teh deželah omogočila umik britanskih in ameriških sil.

Delegat Nove Zelandije Davin je izjavil, da je glavna naloga Generalne skupščine, da v primeru umika ameriških in britanskih čet ustvari pogoje, ki bodo jamčili nedotakljivost in varnost Libanona in Jordanije.

Bolgarski predstavnik Lukanov je ocenil ameriško in britansko intervencijo na Bližnjem vzhodu kot agresijo in zahteval takojšnje ukrepe za umik ameriških in britanskih čet iz arabskih dežel.

Debata v Generalni skupščini se bo nadaljevala v ponedeljek popoldne.

Eisenhowerjev načrt za rešitev krize

V četrtkovi številki je tiskarski škrat okrnil besedilo ameriškega načrta za rešitev krize na Bližnjem vzhodu. V naslednjem ga pravilno povzemamo.

1. skrb ZN za Libanon; 2. ukrepi ZN za ohranitev miru v Jordanu; 3. prenehanje pozivanja na državljansko nepokorščino; 4. vpostavitev sil Združenih narodov; 5. regionalni načrt za gospodarski razvoj, s katerim bi podprli in pospešili zboljšanje življenjskega standarda ljudstev vseh arabskih narodov; 6. ukrepi, da bi se ognili novemu tekmovanju v oboroževanju na tem področju.

Nov britanski poskus

za začasno rešitev ciprskega vprašanja

London, 15. avg. (Tanjug). Nocoj so v Londonu objavili deklaracijo britanske vlade, s katero so spremenjeni nekateri deli britanskega junijskega načrta, ki naj bi z ene strani ublažil položaj na Cipru, z druge strani pa dajal določene koncesije Turčiji.

Te spremembe sestojijo predvsem v tem, da je guverner zdaj pooblaščen vzpostaviti ločene občinske svete. Po novem je zamisel o dvojnem, pravzaprav trojnem državljanstvu opuščena kot neprikladna in nesprejemljiva za Grčijo in Turčijo. Namesto dveh skupščin na Cipru predlaga zdaj načrt po volitvah ustanovitev ene zakonodajne skupščine. Na koncu poziva deklaracija Grčijo in Turčijo, naj določita svoje zastopnike, ki pa ne bodo člani guvernerjevega sveta, kakor je bilo to prej predlagano, ampak se bodo z njim lahko samo posvetovali.

Predsednik britanske vlade je že včeraj skupaj s predlaganimi spremembami poslal osebno pošlanico grškemu in turškemu premieru, vladam Britanske skupnosti narodov in atlantskim zaveznikom. Njegovih pisem ne bodo objavili, domnevajo pa, da je v njih ponovno poudaril željo britanske vlade, da bi se želelo na otoku obdobje miru, ki naj bi po sedanjih letih utrlo pot dokončni rešitvi. V deklaraciji je rečeno, da Velika Britanija s to začasno rešitvijo nima namena prejudicirati prihodnjih sporazumov.

Eno izmed temeljnih vprašanj, ki je pogostokrat povod za spor med prizadetimi državami, bkrati pa razlog za nezadovoljstvo med ciprskimi Grki — Makariosova vrnitev na Ciper — tudi še zdaj ni rešeno, ker britanska vlada postavlja kot pogoj za njegovo vrnitev in za vrnitev drugih političnih osebnosti na Ciper pomiritev na otoku.

Grki zavračajo predlog

Atene, 15. avg. (Reuter). Predstavnik ciprske etnarhije je nocoj izjavil, da je poslednja izjava britanske vlade o Cipru »nezadostna in zato nesprejemljiva«. Predstavnik je dodal, da bo nadškof Makarios jutri podal formalno izjavo o britanskem načrtu. Tudi grški uradni krogi menijo, da je novo britansko sporočilo o Cipru »docela negativno«.

Grška vlada je danes formalno zahtevala, da pride ciprsko vprašanje na dnevni red letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN. Stalni grški predstavnik v svetovni organizaciji Palamas je izročil v tem smislu pismo grške vlade generalnemu sekretarju OZN Hammarskjöldu.

Na svidenje

na partizanskem slavju na Rašici!

20. in 21. septembra bo na Rašici pri Ljubljani veliko partizansko slavje, povezano z odkritjem spomenika in visokega razglednega stolpa ter otvoritvijo nove ceste

V septembru bo proslava sedemnajste obletnice ustanovitve I. kamniškega bataljona. Istočasno pa bomo obudili spomin na črne dneve partizanske vasice Rašica nad Ljubljano.

Letošnja proslava bo v veliko večjem obsegu, kakor je bilo to doslej v navadi. Pripravlja jo sicer le Okrajni odbor ZB Ljubljana z nekaterimi občinami, bo pa prekoračila meje okraja in kakor je videti, imela obči slovensko partizanski značaj.

Pripravljalni odbor za proslavo na Rašici, ki bo 20. in 21. septembra, upravičeno daje prazniku tako pomemben pečat. Iz kamniškega bataljona, ki je vzlic prvim, hudim spopadom z okupatorjem ostal še naprej žilava borbena enota v naši NOB, je v kasnejšem razvoju našega odpora odšlo lepo število borcev na vse strani po domovini, kjer so tvorili z drugimi prvoborci jedro naše ljudske vojske.

Na sestanku, ki ga je imel pripravljalni odbor za proslavo včeraj dne 15. t. m. na Rašici in kamor so bili povabljeni zastopniki bližnjih občinskih odborov ZB, kakor tudi predstavniki občinskih odborov SZDL in drugih množičnih in družbenih organizacij, so sestavili program, ki nam obeta veliko, partizansko slavje.

Dvajsetega septembra naj bi po vseh omenjenih občinah in po občinah nekdanjega kamniškega okrožja, praznovala predvsem — seveda skupaj s starejšimi — mladina, z akademijami, mitingi in ob kresovih. Razveseljivo je tudi, da se nekateri učitelji in upravе posameznih šol teh občin že sedaj, čeprav so v resnici še na dopustu, močno zanimajo za to praznovanje. Prav gotovo ne bodo zamudili priložnosti, da obude spomine že v dnevih pred praznikom.

Naslednjega dne t. j. 21. septembra bo glavni del praznika. Na Rašici, nekaj pod gostiščem »Pri Knezu« bodo odkrili spomenik, nad vasjo na hribu Rašica, odkoder je čudovit razgled na vse strani, pa bodo odprli 16 metrov visok razgledni stolp. Istočasno bodo izročili namenom novo gozdno cesto, ki bo vezala vas z razglednim stolpom, hkrati pa precej pripomogla k cenejšemu prevozu lesa v dolino.

Organizatorji ne računajo zgolj na udeležbo iz ljubljanskega okraja, marveč pričakujejo goste iz vse Slovenije. Rašica je pač znana povsod po domovini, saj se je leta 1941, septembra meseca, kot vihar raznesla v zadnji kotiček zemlje vest o upepelitvi in miniranju vasi, ki se je enodušno pridružila partizanom.

J. B.

Pred deseto obletnico

sprejetja deklaracije o pravicah človeka

Imenovan je odbor za proslavo — V proslavi bo sodelovalo mnogo družbenih organizacij — V počastitev bo razpisan tudi natečaj za srednje šole

Beograd, 15. avg. (Tanjug). Začele so se priprave na proslavo 10-letnice splošne deklaracije o pravicah človeka, ki jo je Generalna skupščina izglasovala 10. decembra 1948 in ta dan uradno razglasila za Dan pravic človeka. Težišče proslave v Jugoslaviji bo v dneh od začetka septembra do konca leta.

V tej zvezi so v Iniciativni zvezi združenja ZN ustanovili poseben odbor za proslavo, v katerem so člani vlade ter predstavniki javnega in kulturnega življenja in množičnih organizacij. Člani odbora so predsednik Zveze društev za ZN in podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Vladimir Simić, član ZIS Krsto Crvenkovski, predsednik skupščinskega odbora za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler, predsednica skupščinskega odbora za prosveto Milka Minić, predsednik jugoslovanske nacionalne komisije in predsednik Akademskega sveta FLRJ dr. Siniša Stanković, rektor beograjske univerze dr. Borislav Blagojević, predsednica Zveze ženskih društev Bosa Cvetić, sekretar Centralnega sveta ZSJ Miša Pavičević, predsednik CK Ljudske mladine Mika Tripalo, predsednik Zveze študentov Vukašin Stambolić, državni sekretar v državnem sekretariatu za zunanje zadeve dr. Jože Brilej, predsednik Nacionalne komisije MOR dr. Jože Potrč, predsednica Nacionalne komisije za UNICEF Branka Savić, predsednik Združenja za mednarodno pravo dr. Milan Bartoš, predsednik Združenja prosvetnih delavcev Milivoje Urošević in generalna sekretarka Zveze društev mladine Mila Bajalica.

V svečani proslavi bo sodelovalo mnogo družbenih organizacij in ustanov. Nacionalna komisija za UNESCO bo razpisala natečaj za srednje šole na temo »Trenutek iz boja jugoslovanskih narodov za pravice človeka«. Zveza sindikatov Jugoslavije bo organizirala v delovnih kolektivih in na delavskih univerzah predavanja o delavskih pravicah v Jugoslaviji ter o pomenu dejavnosti Mednarodne organizacije dela, na proslavi pa bo sodeloval tudi sindikalni tisk. Zveza društev prijateljev otrok bo popularizirala deklaracijo o pravicah otroka, ki jo zdaj pripravljajo. Organizacija Ljudske mladine bo popularizirala na vseh delovnih akcijah in po naseljih deklaracijo o pravicah delovnega človeka. Zveza študentov Jugoslavije bo prek svojih klubov za ZN organizirala proslavo na vseh naših univerzah. Zveza ženskih društev bo pripravila vrsto predavanj o pravicah žensk v Jugoslaviji in po svetu. Jugoslovanska nacionalna skupina za svetovno poštno unijo pa že pripravlja posebne znamke, posvečene Dnevu pravic človeka.

MEDCONSKI ŠAHOVSKI TURNIR V PORTOROŽU

ŠE EN MIROLJUBEN DAN

Sedem remijev: Gligorić-Talj, De Greiff-Matanović, Szabo-Pachman, Averbah-Fisher, Larsen-Benkö, Sherwin-dr. Filip, Panno-Füster — dve zmagi Sanguinetti-Rosetto 1:0, Petrosjan-Cardosso 1:0

Portorož, 15. avg. (Od našega posebnega dopisnika). V današnjem VII. kolu igrajo: Talj—Gligorić kraljevo indijko, De Greiff—Matanović sicilijanko, Sherwin—Filip Grünfeldovo obrambo, Petrosjan—Cardosso Nimcovičevo indijko, Olafsson—Neikirh Taraševo obrambo, Panno—Füster polslovansko obrambo, Averbah—Fisher kraljevo indijko, Larsen—Benkö Birdovo otvoritev, Sanguinetti—Rossetto španko in Szabo—Pachman damski gambit.

Do 21.20 se je končalo šest partij. De Greiff in Matanović sta se v končnici sporazumela za neodločen rezultat, ker se je Matanović prepričal, da ne more iztisniti debelejšega sadu. V remi je zvodenela tudi partija Szabo—Pachman, Averbah in Fisher sta miroljubno razdelila točko, čeprav je bila šahovnica še polna figur in grozenj. Po previdni igri sta zaplavala v remi Larsen in Benkö. Sanguinetti pa je z odločnim napadom premagal svojega sorojaka Rossetta. Po zelo razgibani igri in ostrih grožnjah z obeh strani sta se Talj in Gligorić sporazumela za remi. Z neodločenim rezultatom se je končala tudi partija Panno—Füster.

V tem kolu je velemojster Petrosjan pridobil zopet celo točko, tokrat proti Cardossu. Tako je Petrosjan s točko naskoka sam prevzel vodstvo. To kolo je značilno med drugim tudi zato, ker so se razen ene končale vse partije do 22. ure.

Olafsson je danes zaman skušal zlomiti Neikirha, ki se je vso partijo odlično branil in hladnokrvno odbijal Olafssonov napad. Medtem ko je Olafsson zaman skušal zrušiti Neikirhov tabor, je Neikirh mirne duše pobiral kmete in ima ob prekinitvi s tremi kmeti več popolnoma dobljeno partijo.

Stanje po VII. kolu: Petrosjan 5,5, Olafsson 4.5 (1), Averbah, Larsen, Sanguinetti in Talj 4.5, Benkö 4 (1—), Gligorić, Matanović in Pachman 4 točke itd.

F. Gerželj

Velemojster Tigran Petrosjan (ZSSR) in mednarodni mojster James Sherwin (ZDA)

Poljski študentje v Makedoniji

Skoplje, 15. avg. (Tanjug). V Makedoniji se mudi skupina 23 študentov ekonomske fakultete iz Lodza, ki so vrnili obisk študentom skopske ekonomske fakultete.

Poljski študentje bodo med svojim 15-dnevnim obiskom pri nas potovali v Ohrid, Mavrovo, Skoplje in nekatere druge kraje v Makedoniji, obiskali pa bodo tudi Beograd, Reko in Zagreb. Včeraj so si ogledali tovarno za proizvodnjo termoizolacijskih izdelkov »Partizanka« ter so bili v tobačnem kombinatu in inštitutu za zboljšanje pridelka tobaka v Prilepu. Danes so odpotovali v Ohrid.

Naša parlamentarna delegacija v Urugvaju

Montevideo, 15. avg. (Tanjug). Jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom dr. Aleša Beblerja se je od 12. do 15. avgusta mudila v Urugvaju. Delegacijo so sprejeli predsednika skupščine in senata in zunanji minister. Dr. Beblerja je sprejel tudi predsednik nacionalnega sveta Fischer.

Med svojim bivanjem v Urugvaju je delegacija obiskala tudi šolo »Jugoslavija« in imela sestanek s člani naše kolonije v Montevideu.

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 16. avgusta 1958

Pretežno sončno z nekoliko povečano oblačnostjo v zahodni Sloveniji. Zjutraj po kotlinah kratkotrajna megla. Temperatura ponoči med 10 in 14, v Primorju okoli 20, najvišja dnevna do 31 stopinj C.

Nad jugozahodno Evropo in Balkanom se še vedno zadržuje področje visokega zračnega pritiska. Slabotne frontalne motnje se ponikajo preko Anglije in srednje Evrope dalje proti vzhodu.

Na volitve v zadružne svete se moramo vestno pripraviti

Pred razpisom volitev naj bi pripravili delovne načrte za prihodnje, razmislili pa naj bi tudi o dosedanjem kadrovskem vodstvu kmetijskih zadrug

V četrtek so se na Glavni zadružni zvezi sestali predsedniki okrajnih zadružnih zvez in se pogovorili o poteku priprav na volitve v zadružne svete, ki jih bodo kmetijske zadruge razpisale od 15. septembra do 30. novembra. Korenita organizacijska sprememba in nova gospodarsko-politična smer, ki jo bodo prinesli zadružni sveti, terjata, da pred volitvami povsod posvete vso skrb politično organizacijskim nalogam. Te so precej zahtevnejše kot sama tehnična izvedba volitev. Gre predvsem za temeljito pripravo, da bodo novi zadružni organi uspeli pri izvajanju perspektivnih kmetijskih planov in pri uvajanju socialističnih odnosov na vasi.

Mnoge kmetijske zadruge se bodo še pred volitvami verjetno priključile večjim, ki imajo boljše pogoje za uspešno delo. To bo zlasti potrebno za tiste zadruge, ki ne bodo imele življenjskih pogojev za obstoj, zlasti zdaj, ko so kmetijske zadruge oddale trgovske poslovalnice in izločilne druge nekmetijske dejavnosti.

V vseh kmetijskih zadrugah naj bi še pred razpisom volitev razjasnili svoje delovne načrte za prihodnje. Ti delovni načrti bodo morali biti stvarni in določni ter se nanašati na kmetijsko zadrugo.

Potrebno bo dodobra razmisliti tudi o dosedanjem kadrovskem vodstvu pri kmetijskih zadrugah. Doslej je bilo premalo komunistov v vodstvenih organih kmetijskih zadrug. Premalo je bilo tudi mladih ljudi, premalo malih kmetov, ki so najbolj zainteresirani za zadružna proizvajalna sredstva. Mnogi zadružniki so se izkazali v posameznih pospeševalnih odborih in s svojim delom dokazali svoje sposobnosti in zrelost. Razen tega bodo morali biti zastopani v novih upravnih vodstvih tudi mladi zadružniki in žene zadružnice.

Za pravilno izvedbo volitev so dolžna skrbeti tudi okrajna in občinska politična vodstva. Pri tem je zlasti poučen celjski primer, kjer so pri okrajnem in občinskih političnih vodstvih ustanovili posebne komisije. Po občinah imajo celo po dve komisiji: prva je odgovorna za politično druga pa za tehnično stran volitev.

Še 20 dni počitnic

Petega septembra se bo začelo novo šolsko leto na vseh osnovnih, osemletnih in strokovnih šolah ter gimnazijah v Sloveniji

Ljubljana, 15. avg. — Šoloobvezni otroci ter skupaj z njimi dijaki strokovnih šol in gimnazij imajo z današnjim dnem vred še točno 20 dni počitnic. Na Svetu za šolstvo LRS smo namreč izvedeli, da se bo po sedaj veljavnem šolskem koledarju novo šolsko leto na vseh osnovnih, osemletnih in strokovnih šolah ter gimnazijah začelo s petim septembrom. Spričo raznih težav v zvezi z reformo šolstva pa lahko v posameznih okrajih začetek rednega pouka odložijo za nekaj dni.

Na Tajništvu za šolstvo OLO Ljubljana so nam povedali, da bo okrajni Svet za šolstvo v utemeljenih primerih (zapoznelo pleskanje in podobno) odložil začetek rednega pouka za najdlje teden dni, do 12. septembra. Če bi namreč z začetkom pouka še bolj odlašali, da bi prav lahko prišlo do težav ob zaključku šolskega leta. —mG

Nove ladje iz beograjske ladjedelnice

Beograjska ladjedelnica »Tito« bo dobavila letos za tuje potrebe domačih in tujih investitorjev 9 ladij, 47 vlačilcev in en tanker. Te dni so bila zaključena pogajanja s tujimi investitorji o zgraditvi še štirih ladij. V tej ladjedelnici grade zdaj 4600-tonsko ladjo, največjo ladjo, kar so jih zgradili v naši rečni ladjedelnici.

V ladjedelnici »Tito« grade tudi več ladij za naš rečni promet. Do konca leta bodo zgradili 12 vlačilcev po 1000 ton nosilnosti, eno ladjo z 2000 KS in 1300-tonski motorni vlačilec. Razen tega bodo popravili 12 vlačilcev po 650 ton.

Mladi belgijski socialisti v Sloveniji

Pred kratkim je prispela v Ljubljano tričlanska delegacija JGS (Mlade socialistične garde Belgije), ki je s tem vrnila obisk mladini ljubljanskega okraja. Delegacija bo kot gost Okrajnega komiteja LMS ostala v ljubljanskem okraju 12 dni.

Z letalom proti paralizi

Pavlici Zmrzlikar, ki jo je hudo napadla otroška paraliza, je pohitela v pomoč Jugoslovanska vojna mornarica — Posebno letalo je malo bolnico prepeljalo v Ljubljano

Minulo sredo je okrog pol osme zvečer pristalo na ljubljanskem letališču letalo z vojnimi oznakami. Rešilni avto, ki je stal ob robu vzletišča, je zapeljal tik letala, iz katerega je izstopila potnica z otrokom v naročju. Hip potem je rešilni avto odbrzel proti mestu.

Ustavil se je ob Infekcijski kliniki v Japljevi ulici. Dežurni zdravnik dr. Milan Lazar je takoj pregledal komaj leto dni staro Pavlico Zmrzlikar, ki so jo z letalom pripeljali iz Dubrovnika. Ugotovil je paralizo obeh nog in parezo leve roke. Dežurni zdravnik je še isti večer pričel z zdravljenjem.

V pismu, ki ga je na ljubljansko Infekcijsko kliniko naslovil dr. Peter Miović iz dubrovniške bolnišnice, je prosil, naj nudijo Pavlici, ki je obolela za paralizo, vso potrebno pomoč. Bal se je namreč, da bo bolezen ogrozila tudi dihalne organe, ko je moč zdraviti le z »železnimi pljuči«, teh pa v Dubrovniku nimajo. Zato je zaprosil komando Jugoslovanske vojne mornarice, ki je takoj poslala letalo, da so Pavlico odpeljali v Ljubljano.

Zdravstveno stanje male Pavlice se je že precej popravilo. Včeraj ji je padla temperatura, diha že povsem normalno, jeklenih pljuč za sedaj ne potrebuje, pa tudi apetit ima mnogo boljši, kot prejšnje dni. Za humano pomoč gre vsa zahvala Jugoslovanski vojni mornarici, zdravnikom in strežnemu osebju, ki so storili vse, da Pavlica ostane živa in ozdravi. T. F.

80.000 ton jabolk več kot lani

Stanje in preskrba trga s sadjem in sočivjem — Kam s 15.000 tonami jabolk?

Beograd, 15. avg. (Tanjug). Danes je bil v Zvezni trgovinski zbornici sestanek Glavne zadružne zveze, Zveze kmetijsko-gospodarskih zbornic, Zvezne industrijske zbornice in Zveze trgovinskih zbornic. Na njem so obravnavali stanje in preskrbo trga s sadjem in sočivjem. Govorili so tudi o letošnjem pridelku jabolk, hrušk in nekaterih kmetijskih pridelkov. Su Idne-tedrugo

Letos bomo pridelali kakih 184.450 ton jabolk, ali približno 80.000 ton več kakor lani. Zlasti velik bo pridelek jabolk v Sloveniji, kjer bo za kakih 60 % večji od lanskega. Zato bo v Sloveniji pereče vprašanje, kako spraviti v denar 15.000 ton jabolk. Ker ni pričakovati večjega pridelka ostalega sadja, predlagajo, naj bi več jabolk izvozili. Prvotno je bilo določeno, da jih bomo izvozili kakih 100.000 ton. Republiške trgovinske zbornice lahko sklepajo dogovore za cene jabolk na svojem ozemlju. Tudi letošnji pridelek hrušk bo zadostoval za potrebe domačega trga.

Pridelek krompirja, čebule, paradižnikov in paprike pa bo letos za dobrih 30 % manjši od lanskega. Vendar pa bo razen čebule zadostoval za potrebe domačega trga. Direkcija za prehrano bi morala zagotoviti določene rezerve čebule, da bi je bilo jeseni dovolj na trgu. Preskrba trga s sadjem in sočivjem je bila zadnje mesece neenakomerna in cene neizenačene. Velika je bila razlika med cenami v večjih in manjših potrošniških središčih.

Obisk iz Poljske

Beograd, 15. avg. (Tanjug). Danes dopoldne je prispela na zemunsko letališče delegacija poljskega mesta Zakopane. V delegaciji so predsednik ljudskega odbora Viktor Penkala, sekretar Mestnega komiteja PZDP Kazimir Mondiesza in namestnik predsednika odbora za gospodarsko planiranje vojvodstva Krakow Jerzy Kručala. Predstavniki Zakopana se odpeljejo drevi na Bled, kjer bodo gostje občinskega ljudskega odbora. Cilj tega obiska je izmenjava izkušenj turističnih mest obeh dežel.

Izredno povečanje proizvodnje

Letos se je močno povečala proizvodnja koles, radijskih sprejemnikov ter električnih aparatov in keramike za gospodinjstvo

V prvem letošnjem polletju se je naša proizvodnja nekaterih izdelkov trajne uporabe za široko potrošnjo povečala v izrednem obsegu. Tako je kar za 36 % narasla proizvodnja biciklov, čeprav se je že v prejšnjih dveh letih podvojila. Letos so do konca junija naše tovarne izdelale že 52.140 koles nasproti 38.330 v lanskem prvem polletju. Podoben razvoj opažamo v proizvodnji radijskih sprejemnikov. Lani smo jih v prvem polletju izdelali 97.800, letos pa 128.350, to je za 31 % več kakor lani in več kakor vse leto 1956.

Sploh zaznamuje naša elektroindustrija med vsemi industrijskimi panogami letos največji vzpon proizvodnje, kar velja zlasti za aparate, ki so potrebni v gospodinjstvu. Proizvodnja termičnih električnih aparatov, ki se je že v prejšnjih dveh letih podvojila, je letos ob prvem polletju dosegla 1908 ton, to je v primeri s prvim lanskim polletjem za 27 % več. Proizvodnja električnih števcev se je povzpela za 46 %, od lanskih 83.300 na 121.600. Naj še omenimo naglo naraščanje proizvodnje porcelana in ostale keramike za gospodinjstvo. Naše tovarne so letos do konca junija ob znatnem dvigu kvalitete svojih izdelkov proizvedle že 2380 ton gospodinjske keramike, to je za 55 % več kakor lani v istem razdobju. Hkrati pa so steklarne dvignile proizvodnjo votlega stekla za 43 %.

V Nišu bodo zgradili nebotičnik

Središče Niša ozroma Trg osvoboditve in glavne ulice, ki se cepijo od njega, so v marsičem spremenili svojo podobo z dograditvijo veleblagovnice in številnih večnadstropnih poslopij. Pa vendar so v Nišu zgradili le majhen del tistega, kar je treba še zgraditi. Celo center mesta, ki je že zdaj čisto drugačen, kot je bil, daje šele slutiti podobo, kakršno bo imel okrog leta 1961. Tu podirajo še zadnje stare hiše. Med drugim bodo zgradili moderni petnadstropni hotel, okrog njega pa bodo uredili zeleni pas. Ceste, ki križajo center, bodo razširili za avtobusni in trolejbusni promet. Tudi pločniki bodo široki in lepo urejeni. V načrtu imajo pa tudi zgraditev nebotičnika, ki bo imel 15 nadstropij s 180 modernimi stanovanji. Lj. Z.

Najvišji donos:

91,43 stota pšenice na hektar

Med najboljšimi je tudi posestvo Radvanje pri Mariboru

Beograd, 15. avg. (Tanjug). Po podatkih, ki so jih poslale Zvezi kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije okrajne komisije za kontrolo nad velikimi donosi, bo največji pridelek pšenice v naši državi na kmetijskem posestvu »Vinkovci«. Na enem hektaru bodo pridelali na tem posestvu 91.43 metrskih stotov italijanske pšenice. Zemljo so dobro pognojili z umetnimi gnojili. Tudi na ostalih za nagradno tekmovanje prijavljenih površinah so bili donosi veliki. Na posestvu kmetijskega kombinata »Beograd« so pridelali na hektar 8424 kg italijanske pšenice, na kmetijskem posestvu »Crvena zvezda« v okraju Štip pa 77.68 metrskih stotov. Na posestvu Radvanje pri Mariboru je znašal pridelek 69 metrskih stotov.

Veliki donosi italijanskih vrst pšenice vzpodbujajo kmete, da sejejo predvsem to pšenico in da navezujejo stike z zadružnimi organizacijami. Strokovnjaki menijo, da bodo veliki donosi pripomogli, da bomo letošnji plan, ki predvideva po zahtevah poslovnih zvez setev italijanske pšenice na kakih 350.000 ha, v celoti izpolnili, v ožji Srbiji in na Kosmetu pa ga bodo celo presegli.

FAP bo povečala proizvodnjo

Nova dvorana s površino 18.000 kv. metrov — Do konca leta bodo izdelali 1040 kamionov in avtobusov

Priboj na Limu, 15. avg. (Tanjug). Tovarna avtomobilov v Priboju na Limu je dobila nedavno investicijski kredit v znesku 1.759,000.000 za dograditev nove dvorane s površino 18.000 m². Dvorana bo dograjena do konca leta. To bo omogočilo, da bo tovarna že prihodnje leto v celoti izdelovala 7-tonske kamione, ki jih izdeluje po licenci tovarne »Sauer«. Kompletni deli kamiona tega tipa stanejo 6000 dolarjev. Pri nas izdelani pa bodo veljali 5500 dolarjev.

Tovarna avtomobilov v Priboju je izdelala lani 381 vozil, v prvem polletju letošnjega leta 390, do konca leta pa bo izdelala 1040 kamionov in velikih avtobusov. Letos je tovarna znižala cene vseh svojih vozil povprečno za 1,200.000 dinarjev. V enem letu je tako prihranila družbeni skupnosti 1,300,000.000 din. V tovarni dela zdaj 24 inženirjev in 69 tehnikov, delavcev pa 1450. Za svoje delavce in strokovnjake je tovarna zgradila na bregu Lima celo mesto. V njem je 235 udobnih stanovanj. V eni sami štirinadstropni hiši je 300 stanovanj za samce, grade pa še 36 stanovanj in veliko stanovanjsko hišo za samce.

Široke možnosti za otrokovo igro in učenje

Zveza prijateljev mladine bo na II. mednarodni revijski razstavi »Družina in gospodinjstvo« razstavila tri opremljene otroške sobe in otroško igrišče ob stanovanjskem bloku

V času jesenskega zagrebškega velesejma od 6. pa do 22. septembra bo v okviru II. mednarodne revijske razstave »Družina in gospodinjstvo« Zveza prijateljev mladine Slovenije v sodelovanju z pedagogi, arhitekti in zdravniki opremila in razstavila dve sobi v stanovanjskih skupnostih in sodobno opremljen »otroški kotiček v družini«. Opremo za vse tri sobe za otroke je po načrtih ing. Nika Kralja izdelalo podjetje »Duplica«.

Glavni cilj razstave opremljenih prostorov za predšolske in šoloobvezne otroke je: obiskovalce razstave seznaniti z možnostmi, kako v prihodnje v okviru stanovanjskih skupnosti urediti posebne prostore za otroke. Razstavljavec ne bo prikazal le ekonomičnosti in cenenosti razstavljenega otroškega pohištva, marveč bo obiskovalcem razstave prikazal tudi prednosti okolja, v katerem naj otroci prežive svoj prosti čas, in vpliv opremljenosti prostorov na otrokov duhovni in telesni razvoj. Temu smotru in hkrati tudi našim ekonomskim razmeram se prilagaja tudi oprema prostorov za otroke.

MONTAŽNA OPREMA IMA BODOČNOST

V »otroškem kotičku«, ki je hkrati tudi otroška spalnica, bo Zveza prijateljev mladine razstavila dva tipa zložljivih otroških postelj in prikazala delovni prostor predšolskih in šolskih otrok. V »otroškem kotičku« stoji cenena miza na dveh lesenih podstavkih, tik ob oknu, tako da imajo otroci pri svojem delu dovolj svetlobe. Novost na razstavi bo tudi omara za otrokove potrebščine, ki jo bo moč v notranjosti poljubno spreminjati. Razstavljeni stoli (dva tipa) so izdelani iz kovine in lesa, in sicer za srednjo velikost otrok, medtem ko bo mizo s podstavki v nadaljnjih izvedbah moč poljubno zviševati ali zniževati. Razstavljavec meni, naj bi v prihodnje serijsko izdelovali montažno opremo za otroške sobe, ki bi jo bilo moč z leti in starostjo otrok poljubno spreminjati.

Prostor za predšolske otroke v okviru stanovanjske skupnosti.

V STANOVANJSKIH SKUPNOSTIH POSEBNI PROSTORI ZA OTROKE

Še najtehtnejša novost na razstavi pa bosta predvideni opremljeni otroški sobi v okviru stanovanjskih skupnosti. Zveza prijateljev mladine se že dalj časa zavzema, naj bi imeli otroci v večjih stanovanjskih blokih in naseljih svoje prostore za igro in učenje. Potreba po samostojnih otroških prostorih v večjih stanovanjskih blokih je očitna, saj obiskuje otroške vrtce v predšolskih letih le malo otrok, pa tudi šoloobvezni otroci prežive le kratek del dneva v družini. Zveza prijateljev mladine namerava usposobiti vzgojitelji za predšolske otroke, ki bi preživljali svoj čas ob slabem vremenu v opremljeni sobi stanovanjske skupnosti, s tečaji, medtem ko naj bi se šoloobvezni otroci zabavali in učili v svojem prostoru sami. V sobi za predšolske otroke bo največ tehničnih igrač, ki naj otroku bistrile um, v sobi za šolske otroke pa razen tehničnih pripomočkov za igro in šaha tudi manjša knjižnica, ki naj navaja otroka na učenje.

IGRIŠČE NAJ PRAVILNO USMERJA OTROKOVO ZMOGLJIVOST

Zveza društev prijateljev mladine Slovenije bo na razstavi prikazala tudi za igro urejeno dvorišče ob stanovanjskem bloku. Razstava dvorišča naj bi prinesla preiom v dosedanjo prakso otroške zabave: na dvorišču naj ne bo več gugalnic in vrtiljakov, marveč na steno ali plot prislonjena lestev, na kateri naj otrok preizkuša svoje spretnosti, drog, prha, mreža za odbojko in miza za ping-pong in drugo. Razstava tako urejenega otroškega igrišča se v celoti prilagaja današnjemu utripu otroškega življenja in doživljanja in otrokovo razgibanost pravilno usmerja: ne več v lagodno guganje, ki povzroča pri otroku slabosti, marveč razvija otroku smisel za ravnotežje in stabilnost.

Razstava opremljenih otroških sob v okviru stanovanjskih skupnosti in razstava otroškega igrišča na dvorišču stanovanjskega bloka bo obiskovalce Zagrebškega velesejma prijetno presenetila: želeli pa bi, da bi pohištvena industrija v celoti prisluhnila potrebam in se v serijskem izdelovanju cenenega otroškega pohištva približala željam čim širšega kroga potrošnikov. V. B.

Smrt kosi po cestah

Na naših cestah je malone iz dneva v dan več vozil, pa tudi čedalje več nesreč. Ni dneva na cestah ali mestnih ulicah, da se ne bi kdo ponesrečil.

Dolgo bi lahko naštevali prometne nesreče, ki se dogajajo kot rečeno skoraj vsak dan. Dogajajo pa se zato, ker šoferji niso dovolj previdni, ker prehitro vozijo in »pozabljajo« na signale, ker ne upoštevajo predno sti na križiščih, ker vozijo po blatnem ali mokrem vozišču. Zrtev nesreč so navadno potniki in mimoidoči, včasih pa tudi šoferji.

Na naših cestah je kot rečeno čedalje več motornih vozil, pa tudi čedalje več nesreč. Po uradnih podatkih se je samo v treh mesecih letošnjega leta pripetilo nad 1970 nesreč; v njih je izgubilo življenje 133 ljudi, poškodovanih pa je bilo na 1100, med njimi tretjina dečkov in deklic v starosti do 14 leta. V polovici vseh prometnih nesreč so bile žrtve nesreče. Zato so oblasti poostrile kontrolo, šoferski izpiti so strožji, kakor so bili kdajkoli, na cestah je čedalje več cestnih in prometnih znakov. Toda vse to ne zaleže dosti.

Res, nesreče spremljajo promet, tako je bilo in bo. Prav tako pa drži, da bi jih bilo manj, če bi otroke v šolah poučili, kje in kako naj hodijo čez ulice, če bi šoferje primorali, da bi pazili na svoje in tuje življenje, če bi bilo manj alkohola in več pozornosti, če bi bili cestarji nekoliko bolj pazljivi. V tem primeru bi ne bilo nič posebnega, da skupine deklic in dečkov prosijo prometnega miličnika, naj jih pospremi čez ulico, miličnik pa ustavi promet, otroci se ne bi igrali na ulici, šoferji bi morali paziti, kako vozijo, cestarji pa bi bolj vestno čuvali ceste. Tedaj se ne bi zgodilo, da se je na istem kraju, na mednarodni avtomobilski cesti Beograd—Novi Sad zaradi blata v treh letih pripetilo 185 nesreč s tragičnim koncem: 32 mrtvih in 34 poškodovanih.

To pa je samo nekaj tistega, kar bi lahko storili, da bi bilo nesreč manj, da bi bil naš cestni promet bolj varen. In to moramo storiti. Vsako leto namreč izgubi življenje v prometnih nesrečah blizu 1000 ljudi, poškodovanih pa je še mnogo več. G. V.

OBVESTILO

Od več strank smo bili obveščeni, da se Rudolf Košnik, ki je svoječasno stanoval v Kadrovskem domu Železarne Jesenice, izdaja za nabavnega pooblaščenca restavracije »Kazina« in skuša v imenu Železarne Jesenice sklepati razne posle in pogodbe. Vse stranke obveščamo, da je bil Rudolf Košnik samo bivši kletar tovarniške kazine, kjer ni več zaposlen od 5. aprila 1958. Zato tudi ne more nastopati v imenu Železarne Jesenice. Železarna pa z njim sklenjenih poslov ne more priznati.

Železarna Jesenice

Znanstveniki opozarjajo

Najmanjše povečanje radioaktivnosti na svetu je nevarno za prihodnost človeštva. Tudi najmanjše atomsko sevanje, pa naj gre za poskuse z orožjem ali iz drugih virov, lahko napravi širokim slojem svetovnega prebivalstva znatno škodo, še preden strokovnjaki ugotove, za kaj gre.

To je soglasen sklep Znanstvenega odbora ZN, ki ga je izvolila Generalna skupščina decembra 1955. Po dveh letih in pol napornega proučevanja (kakih 30 držav in 6 mednarodnih organizacij je izročilo odboru 180 poročil) so objavili obširna in znanstveno dokumentirana dognanja. Najbolj pristojni ljudje 16 držav so soglasno izrekli najbolj tehtno mnenje o vprašanju, ki je bistveno za nadaljnji razvoj in obstoj človeškega rodu. To je več, kakor poročilo, to je poziv!

Znanstveniki priznavajo, da vedo zelo malo o spremembah, ki bi utegnile nastati v bodočih rodovih zaradi sedanjega atomskega sevanja. Znanstveniki ne predvidevajo, da bi bila človeška rasa čez nekaj stoletij sestavljena iz degeneriranih nestvorov. Ne izključujejo pa možnosti, da se to zgodi, če se bo atomsko sevanje nadaljevalo in povečalo. Sleherno sevanje, tudi v najmanjših dozah, ima namreč uničujoče genetične in fizične posledice.

Tega soglasja v odboru ni moč zmanjšati s trenji med šestnajstimi strokovnjaki o ukrepih, ki naj bi jih svetovna organizacija storila v takšnem položaju. Bili so namreč trije predlogi. Po prvem, ki ga je podprla tudi delegacija ZDA, bi vsi ukrepi za zmanjšanje sevanja koristili človeškemu zdravju, vštevši zmanjšanje števila poskusov z atomskim orožjem, ukrepi za učinkovito kontrolo nad vsemi viri sevanja pa so odvisni od »narodnih in mednarodnih sklepov zunaj pristojnosti Odbora. Po drugem predlogu, ki ga je sprožila ZSSR, podprli pa sta ga ČSR in ZAR, vtem ko sta se Belgija in Indija glasovanja vzdržali, bi morali takoj opustiti poskuse z atomskim orožjem. Tudi Indija je sprožila svoj predlog, v katerem je rečeno, da so prišli znanstveniki do sklepa, da je vsako povečanje nasičenja ozračja z atomskim sevanjem škodljivo, da se ga je treba ogibati in da so atomski poskusi glavni vir za povečanje sevanja.

Za ta predlog je glasovalo 5 delegacij, 5 jih je bilo proti, 5 pa se jih je vzdržalo.

Ni brez pomena, da se vsi trije predlogi ujemajo v mnenju o škodljivosti eksplozij atomskega orožja. Res je težko nestrinjati se z indijsko formulacijo, da so atomski poskusi glavni vir za povečanje sevanja. Vtem ko o večjih ali manjših posledicah ostalih virov sevanja še zmerom razpravljajo in jih znanstveno proučujejo, je neovrgljivo dokazan katastrofalni učinek eksplozij atomskega orožja. Posledice takšnega sevanja že čutijo na Japonskem. Atomske bombe niso samo ubile prebivalcev Nagasakija in Hirošime, marveč so okužile vse življenje na tem področju. Vsi, ki so napad preživeli, čutijo posledice uničujočega vala eksplozij prvih dveh atomskih bomb in čutili jih bodo še prihodnji rodovi. Enake posledice imajo tudi razni poskusi z atomskim orožjem na Pacifiku. Čim bolj se zadnje čase množe, tem večje je tudi število žrtev zlasti med japonskimi ribiči, medtem ko druge hude posledice samo slutimo.

Te izkušnje in zavest o škodljivosti eksplozij atomskega orožja morajo tako ali drugače priti do izraza tudi v sprejemanju ustreznih sklepov. Morda je največja zabloda poskušanje, da bi dozdevno ločili proizvodnjo »čiste bombe«. Kakšne namene bi imela »čista bomba« (znanost dvomi, da bi takšno bombo sploh lahko izdelali), če bi se moral ves človeški rod zaradi tega iznakaziti ali podvreči uničevanju?

Do takšnih zmotnih in nevarnih gledišč pridemo seveda, če jedrsko energijo presojamo izključno z vidika vojne. V tem je glavni problem in največja nevarnost, pa tudi kažipot za izhod iz te zagate propada. Če bo namreč svet imel pred očmi potencialne mirnodobne možnosti jedrske energije, ni dvoma, da bodo vsa pota vodila k prepovedi poskusov z atomskim orožjem. Če so ti poskusi glavni vir povečanja sevanja, v čemer se vsi strokovnjaki strinjajo, tedaj je treba takšne poskuse opustiti.

Upajmo, da bodo Združeni narodi na septembrskem zasedanju povzeli sklepe iz poročila Znanstvenega odbora in storili ustrezne ukrepe. Znanstveniki opozarjajo...

V. Teslić

UKREP ZA RAZŠIRITEV TRGOVINE MED ZAHODOM IN VZHODOM

KONEC EMBARGA?

Številne britanske proizvode bodo lahko zdaj prosto izvažali na Kitajsko, v SZ in vzhodnoevropske dežele — Tudi ZDA napovedujejo »važne spremembe« v svoji izvozni politiki do vzhodnih držav

London, 15. avg. (Tanjug). — Z današnjim dnem so bili številni britanski industrijski proizvodi oproščeni embarga in količinske kontrole ter jih lahko prosto izvažajo v LR Kitajsko, SZ in druge vzhodnoevropske dežele.

Na podlagi sporazuma, ki ga je sredi julija dosegla posvetovalna skupina v Parizu (Japonska in atlantske dežele brez Islandije) je britanska vlada danes objavila seznam industrijskih proizvodov, ki jih lahko britanski trgovci brez omejitev izvažajo v vzhodne dežele.

Med najvažnejšimi so civilna letala in motorji, nekatere naprave za tovarne in vrtalni stroji, električni aparati, motorji, turbine, stroji za izdelovanje radijskih cevi, industrijski diamanti in orodje, tankerji raznih vrst, ribiške ladje in vsa vozila razen tistih, ki so namenjena za vojaško uporabo, nadalje krogllični ležaji, aluminij, baker in razna goriva za reakcijska letala.

Velika Britanija je prva dežela, ki je objavila seznam proizvodov, katere bodo izvažali na Kitajsko in v vzhodnoevropske dežele. Vzlic ameriškemu nasprotovanju se je Velika Britanija že prej, ko je iskala nova tržišča za svojo industrijo, da bi omilila posledice ameriške recesije in v celoti zaposlila svojo industrijo, zavzemala za razširitev trgovine z Vzhodom.

V Washingtonu pa so objavili poročilo ministra za trgovino Sinclaira Weeksa, ki pravi, da bodo ZDA uveljavile »važne spremembe« v svoji izvozni politiki do Sovjetske zveze in drugih socialističnih dežel. Še nadalje pa vztrajajo pri popolni prepovedi trgovine s Kitajsko, Severno Korejo in Severnim Vietnamom.

Poročilo ameriškega ministra za trgovino ne pove, katere proizvode, ki jih je bilo doslej prepovedano izvažati v vzhodne dežele, bodo odslej lahko izvažali, marveč samo ugotavlja, da bodo za določitev novega seznama ameriškega izvoza v omenjene dežele potrebovali nekaj časa.

Zavrnitev žaljive note

Beograd, 15. avg. (Tanjug). — Albansko poslaništvo v Beogradu je včeraj po pošti poslalo državnemu sekretariatu za zunanje zadeve noto, v kateri je samovoljno, tendencionalno in popačeno prikazan primer Hasana Spate. Zaradi klevetniške vsebine in žaljivega tona državni sekretariat za zunanje zadeve note ni hotel sprejeti.

Naši znanstveniki na mednarodnih kongresih

Beograd, 15. avg. (Tanjug). — Na petem mednarodnem kongresu prazgodovinarjev, ki bo od 24. do 31. avgusta v Hamburgu, bodo posvetili posebno pozornost našemu proučevanju neolita na Balkanu. V sekciji za neolit bo glavna tema Balkan ter njegove vezi z Azijo in Sredozemljem. Na kongresu bo predavalo tudi nekaj naših znanstvenikov. Dr. Alojz Benac, dr. Miljutin in dr. Draga Garašin ter dr. Miodrag Grbić bodo na podlagi naših najnovejših izkopanin prikazali te nedvomne vezi celine že v času neolita. Razen teh štirih udeležencev bo zastopalo Jugoslavijo na kongresu še nekaj delegatov.

Naši znanstveniki bodo sodelovali tudi na sedmem mednarodnem kongresu za klasično arheologijo, ki bo od 6. do 13. septembra v Rimu in v Neaplju. Na njem bo dr. Josip Klemenc predaval o grobišču v Šentpetru pri Celju.

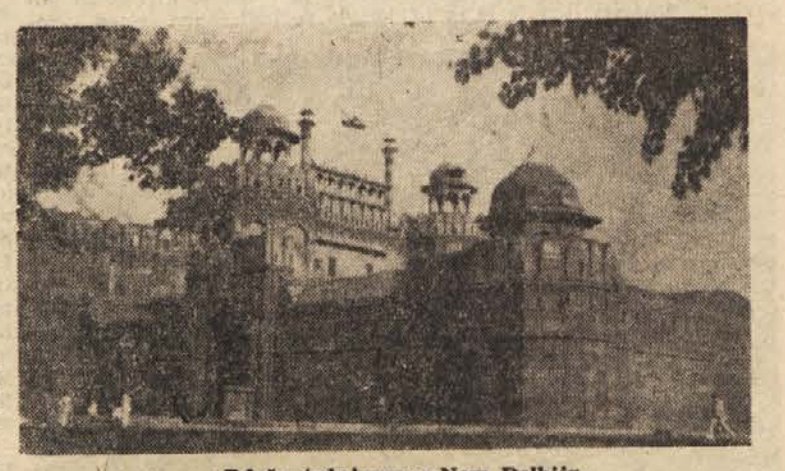

»Rdeča trdnjava« v New Delhiju

GOSPODARSKI POLOŽAJ V GRČIJI

Zmanjševanje primanjkljaja

Atene, 15. avg. (Tanjug). — Po več letih se je Grčiji v prvi polovici tega leta posrečilo zaustaviti naraščanje trgovinskega primanjkljaja. Medtem ko je znašal njen zunanjetrgovinski primanjkljaj v prvih šestih mesecih lanskega leta 1,48 milijarde drahem, se je letos zmanjšal na 870,5 milijona drahem. Vrednost grškega uvoza v prvem trimesečju tega leta je znašala 8,596 milijarde drahem, kar je za 1,4 odstotka manj kot v lanskem letu, vrednost izvoza pa se je povečala na 2,699 milijarde drahem oziroma za 14,1 odstotka v primerjavi s prvim četrtletjem lanskega leta.

V krogih grške vlade izražajo prepričanje, da se bo primanjkljaj do konca leta še zmanjšal glede na to, da bodo dotlej uveljavljeni novi zakonski ukrepi, ki omejujejo uvoz nekaterih izdelkov v Grčijo.

Bulganin v novi funkciji

Moskva, 15. avg. (Tass). Uradno je sporočeno, da je prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR razrešil Nikolaja Bulganina dolžnosti predsednika državne banke. Prav tako je sporočeno, da je ministrski svet RSFSR imenoval Bulganina za predsednika stavropolskega sveta za narodno gospodarstvo.

Fejsal v Kairu

Kairo, 15. avg. (AP). Predsednik Naser je nocoj sprejel predsednika vlade Saudske Arabije princa Fejsala in imel z njim razgovore, o katerih menijo, da bodo važni za bodočnost Bližnjega vzhoda. Podrobnosti o predmetu razgovora niso objavili.

»Znanstvena« raketa

Cape Canaveral, 15. avg. (AFP). Iz poskusnega centra Cape Canaveral na Floridi so sinoči izstrelili raketo doslej neznanega tipa, ki je namenjena za zbiranje nujno potrebnih podatkov o potovanju človeka v vesoljstvo.

ENAJSTA OBLETNICA INDIJSKE NEODVISNOSTI

PROTI UPORABI SILE

Govor predsednika vlade Nehruja — Težnjam arabskega sveta po svobodi in neodvisnosti je treba zadostiti

New Delhi, 15. avg. (Tanjug). V Indiji proslavljajo danes enajsto obletnico indijske neodvisnosti, širom po deželi prirejajo priložnostne svečanosti, časniki pa so davi izšli v povečanem obsegu s posebnimi prilogami o poti, ki jo je doslej prehodila Indija. Glavna proslava je bila davi v New Delhiju pred »rdečo trdnjavo«. Proslave se je udeležila velika množica ljudi. Malo po sedmi uri je ministrski predsednik Nehru pregledal enote indijske vojske. Množica ga je viharno pozdravljala.

Nehru je imel priložnostni govor v hindujščini, v katerem se je največ zadržal pri notranjih problemih Indije ter poudaril uspehe, ki jih je Indija doslej dosegla. Dejal je, da čaka deželo še mnogo truda, da bi se otresla gospodarske zaostalosti in se uvrstila med gospodarsko razvite dežele. Rekel je, da je žalostno, da še danes po enajstih letih neodvisnosti v nekaterih delih dežele niso prenehali neredi, nasilja in celo umori, pri čemer je očitno mislil nerede, ki od časa do časa izbruhnejo v nekaterih indijskih pokrajinah. Zavedati se moramo, je dejal Nehru, da v Indiji ne moremo imeti ne svobode, ne socializma in ne demokracije, če skušamo naše sklepe s silo uveljavljati. Menil je, da sta svoboda in enotnost za Indijo največje važnosti in da brez tega dežela ne bi mogla napredovati.

Ko je govoril o splošnih razmerah na svetu, je Nehru dejal, da imajo velesile dandanes moč, ki lahko povzroči razdejanje sveta. Toda z uporabo sile, z nasiljem ni moč zavladati svetu. To lahko dosežemo samo po poti miru in to, čeprav počasi, na svetu vedno bolj razumejo. Velesile se oborožujejo, ker se boje druga druge.

Kar zadeva položaj na Bližnjem vzhodu, je Nehru izrazil prepričanje, da nekatera znamenja kažejo na pomiritev v tem delu sveta. Upamo, je rekel, da bo težnji arabskega sveta po svobodi in neodvisnosti v kratkem zadoščeno in da bodo arabski narodi dosegli, kar želijo. Brez tega pa ni miru na svetu, je na koncu poudaril Nehru.

ENA IZMED DOSLEJ NAJHUJŠIH LETALSKIH NESREČ

99 pogrešanih

Galway (Irska), 15. avg. (Reuter). — Na letališču v Sanonu so sinoči sporočili, da so nehali iskati trupla žrtev velike letalske nesreče, ki je zadela potniško letalo »Super Constellation« holandske družbe KLM. S tem je tudi konec upanja, da bi bil kdo izmed 99 ljudi v tem letalu preživel nesrečo. Področje kakih 100 milj zahodno od Irske so temeljito preiskali.

Letalo je zapustilo letališče včeraj ob 15.05. Kmalu pa so radijski signali z njega utihnili. Čez dve uri so ga začeli iskati. Z letalom je potovalo 46 ameriških, 12 holandskih, 6 državljanov ZAR, 2 izraelska, 1 angleški, 1 poljski in 1 madžarski potnik. Iz katerih držav so bili ostali potniki, še niso ugotovili. V okolici ponesrečenega letala so našli doslej 33 trupel. To je ena največjih letalskih nesreč na svetu, katere vzroka še niso pojasnili.

Korak k normalizaciji

Normalizacija stikov med Kairom in Parizom, skaljenih s tristransko agresijo na Egipt leta 1956, je dobila nove pobude. Pred dobrim mesecem so predstavniki ZAR in delničarjev bivše Sueške družbe naposled podpisali sporazum o delni odškodnini delničarjem za nacionalizacijo družbe. Prejšnjo sredo pa so storili še korak naprej. Pariz je po enem letu pogajanj in prerekanju privolil in bo plačal 57,4 milijona dolarjev kot svoj delež odškodnine za škodo, storjeno z agresijo na Suez. Hkrati je bila s sporazumom ukinjena sekvestracija francoske imovine v Egiptu in egiptovske v Franciji.

Sporazum z delničarji bivše Sueške družbe ima razen čisto finančne strani tudi svoje politično obeležje. Ustvaril je ugodnejše vzdušje za celotno ureditev medsebojnih stikov treh dežel. Med Kairom na eni ter Parizom in Londonom na drugi strani je ostalo še precej odprtih vprašanj. Finančna pogajanja, ki so se začela v začetku lanskega leta, so v marcu prekinili, čeprav so bili že dosegli nekatere kompromise. London in Pariz sta vztrajno odklanjala zadovoljitev osnovnih in upravičenih zahtev Kaira po odškodnini za škodo, ki jo je povzročila agresija. Sporazum z delničarji bivše Sueške družbe je še enkrat potrdil dobro voljo vlade v Kairu, da stori vse, kar je v njenih močeh, da se medsebojni stiki urede. Postalo pa je očitno, da je to odvisno predvsem od političnega realizma vlad v Parizu in Londonu.

Prva je reagirala Francija. Nadaljevala je finančna pogajanja z ZAR, ki so zdaj privedla do sporazuma o ureditvi medsebojnih finančnih terjatev. Ta poteza nedvomno ustvarja širšo možnost, da store po predvideni poživitvi gospodarskega sodelovanja med obema deželama naslednjo, logično potezo, da obnove diplomatske stike.

Na drugi strani bo ureditev stikov med ZAR in Francijo nedvomno vplivala tudi na to, da bo stališče Velike Britanije postalo bolj realno, kar je zdaj glavni pogoj za nadaljevanje pogajanj med Kairom in Londonom, ter za ureditev spornih vprašanj med obema deželama. Obnova normalnih gospodarskih, političnih in drugih stikov med Parizom in Londonom pa bi nedvomno koristila tudi mednarodnemu sodelovanju nasploh ter zmanjšanju sedanje napetosti na Srednjem vzhodu še posebej.

D. D. M.

Ameriško orožje za Tunizijo

Washington, 15. avg. (AP) — Uradni ameriški predstavniki so sinoči izjavili, da so ZDA poslale v Tunizijo nove količine lahkega orožja, ki je namenjeno tunizijskim policijskim silam. O tem orožju in o vrednosti pošiljke niso sporočili nobenih podrobnosti. Kakor so izjavili ameriški predstavniki, je za ameriško orožje zaprosil predsednik Burgiba že lani, nakar je novembra prispela v Tunis ameriška komisija, da bi ugotovila, za katero vrsto orožja se zanima Tunizija.

PISMO IZ NEW YORKA

Nekateri vidiki uspeha »Nautilusa«

Od našega stalnega dopisnika

New York, avgusta. — Prva atomska podmornica na svetu, ameriški »Nautilus«, je prva plula pol ledeno skorjo na Severnem tečaju, po poti, ki jo je letos poleti prevozila od oporišča v Pearl Harbouru na Havajskih otokih do Islandije. Vožnja je trajala malone dva tedna. »Nautilus« je odplul iz Pearl Harboura proti Aleutskim otokom, potem pa je plul skoz Beringovo ožino med Sibirijo in Aljasko naravnost proti Severnemu tečaju ter nadaljeval svojo pot skozi Grönlandsko morje do Islandije. Vožnja čez Severni tečaj, pod njegovo ledeno skorjo, je trajala štiri dni in pot je bila dolga 1830 milj. Z Islandije je »Nautilus« nadaljeval svojo pot proti angleškim obalam.

V ZDA so njegovo uspešno plovbo ocenili kot zgodovinsko dejanje in v Beli hiši v Washingtonu so svečano poročali o njej. Preden je atomska podmornica odplula, so nekoliko dramatično in skrivnostno opozorili javnost, da je treba pričakovati važne vesti iz Washingtona. Na sedežu OZN v New Yorku so sprejeli to opozorilo sredi burnega in napetega položaja, ki so ga povzročile zadnje srednjevzhodne krize. Marsikdo je mislil, da gre za obvestilo o prenehanju ameriških atomskih poskusov. Med novinarji, preobloženimi z delom v zvezi s težavnimi problemi politične narave, je vzbudilo to opozorilo manj pozornosti, kakor bi jo bilo vzbudilo v drugačnih okoliščinah. Znanstveniki pa so »Nautilusovo« pot čez »vrh sveta« ocenili kot izredno pomemben dogodek. V New Yorku so poudarili čestitko sovjetskih znanstvenikov njihovim kolegom na konferenci mednarodnega geofizikalnega leta v Moskvi s priznanjem za prvi uspeh te vrste na svetu in v zgodovini.

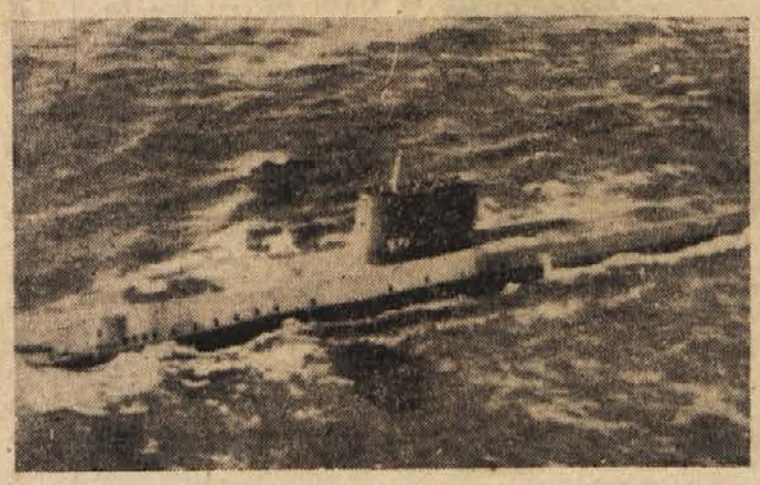

»Nautilus«

Na prvi podvodni vožnji med vzhodno in zahodno poloblo je bilo na »Nautilusu« 116 članov posadke in znanstvenih opazovalcev. Pred 20 leti je takšno potovanje — samo čez Južni tečaj in v knjigi Julesa Verna »Dvajset tisoč milj pod morsko gladino« opravil kapitan Nemo v podmorhici »Nautilus« na pogon z natrijevim kloridom, ki so ga pridobivali iz morske vode. Ded »Nautilus« je ostal v literaturi, istoimenski vnuk na pogon z jedrsko energijo pa je povečal število dosežkov močne in daljnovidne domišljije velikega francoskega pisatelja znanstveno-fantastičnih romanov iz konca minulega stoletja. Atomski »Nautilus« je s to polarno vožnjo izpričal, da je v polni meri zaslužil ime podmornice Julesa Verna in kapitana Nema.

»Nautilus« je veteran ameriških atomskih podmornic. Z njim so začeli, prevozil pa je doslej kakih 129.000 milj, od tega 15 % pod vodo. Že lani je večkrat plul pod ledeno skorjo. Drugi dve atomski podmornici »Morski volk« in »Skate« sta prevozili manj, prva 48.500, druga pa 28.800 milj. »Sabljač« in »Sargo« sta dve novi podmornici, ki so ju lani spustili v morje. Letos poleti pa se jima bosta pridružili še dve: »Morski zmaj« in »Triton«. V ameriških ladjedelnicah že pripravljajo program, po katerem bodo zgradili še 13 atomskih podmornic. Pri novejših so uporabili izkušnje z »Nautilusa« in njihove konstrukcije nenehoma izpopolnjujejo. »Nautilus« ima dve atomski polnitvi. S prvo je prevozil 62.500 milj, druge pa še ni porabil.

Ta podmornica je opremljena z raznimi najsodobnejšimi napravami. Samo za merjenje razdalje od ledu, pod katerim pluje, ima deset posebnih aparatov, tri pa, da določi lego glede na morsko dno. Kompasnih naprav ima štiri vrste. Ima tudi avtomatično napravo, ki skrbi, da pluje podmornica vedno v pravi smeri in v določeni globini. Za opazovanje ledu ima cel sistem televizijskih kamer. »Nautilusova« atomska centrala bi lahko nepretrgoma obratovala celih 69 ur, 20 ur dlje, kakor je bilo močno to prej z napravami v atomskih elektrarnah.

Uspeh prve polarne vožnje atomske podmornice ima več pomenov. Prvič je bila daljnosežnost v uporabi jedrske energije za prometna sredstva neovrgljivo potrjeni. Drugič, vojaška stran te možnosti je samo nov prispevek — sam po sebi in v tistem specifičnem nasprotju s političnimi razmerami in tehnološkim razvojem v sedanjem svetu — k opozorilu, da je treba čimprej urediti vprašanje tekmovanja v oboroževanju in mednarodne odnose.

Tretjič, atomska podmornica je našla in preplula novo, za prihodnost zelo važno pomorsko pot. Četrtič, znanstveni opazovalci so zbrali mnoge podatke velike znanstvene vrednosti o vodah, ki jih še niso proučili, dobili pa so tudi nove izkušnje z uporabo jedrske energije v specifičnih pogojih.

Blagoje Lazić

INOZEMSKI TURIZEM nam mora dati še več deviz

● Po novih predpisih mora ● biti cenik penzionskih ● uslug za prihodnjo sezono dostavljen inozemskim turističnim agencijam do konca oktobra

Dotok deviz iz inozemskega turizma zavzema v naši plačilni bilanci z inozemstvom zelo važno mesto. Ta devizni dohodek, ki predstavlja nekakšen nevidni izvoz, je lani dosegel okrog 2,6 milijarde deviznih dinarjev, letos pa bo vsekakor še večji, saj smo že v prvem polletju zaznamovali za 25 odstotkov več prenočitev kakor lani v istem razdobju.

Povečanje dotoka deviz od inozemskega turizma pa letos precej zastaja za povečanjem inozemskega turističnega prometa. Po podatkih glavne centralne Narodne banke je znašal v prvem polletju ta dotok deviz 659 milijonov deviznih dinarjev, kar je le za 10 milijonov več kakor lani v istem razdobju. Četudi moramo upoštevati, da daje prvo polletje približno le eno četrtino celoletnega dohodka deviz od turizma in zaradi tega še ne moremo sklepati, kakšen uspeh se obeta za vse leto (verjetno se je tudi obračun inozemskih turističnih ustanov deloma zakasnil), vendar je ta pojav dal zainteresiranim organom povod, da raziskujejo vzroke zaostajanja pri dotoku deviz od turizma, kar se je v manjšem obsegu pokazalo že lani. Eden izmed vzrokov je ilegalno vnašanje dinarskih bankovcev tako po posameznikih kakor verjetno tudi po inozemskih turističnih agencijah, ki organizirajo skupinska letovanja v Jugoslavijo z avtobusi. Zato je bila nedavno izdana odredba, po kateri smejo gostinska in turistična podjetja sprejemati od predstavnikov teh agencij plačilo za storitve v efektivnih dinarjih le ob predložitvi obračuna banke ali pooblaščene menjalnice, ki dokazuje, da izvirajo dinarji od zamenjave tujih plačilnih sredstev, na hrbtni strani pa morajo zabeležiti in potrditi prejeti dinarski znesek ter o teh zneskih voditi evidenco, ki jo kontrolirajo organi Narodne banke.

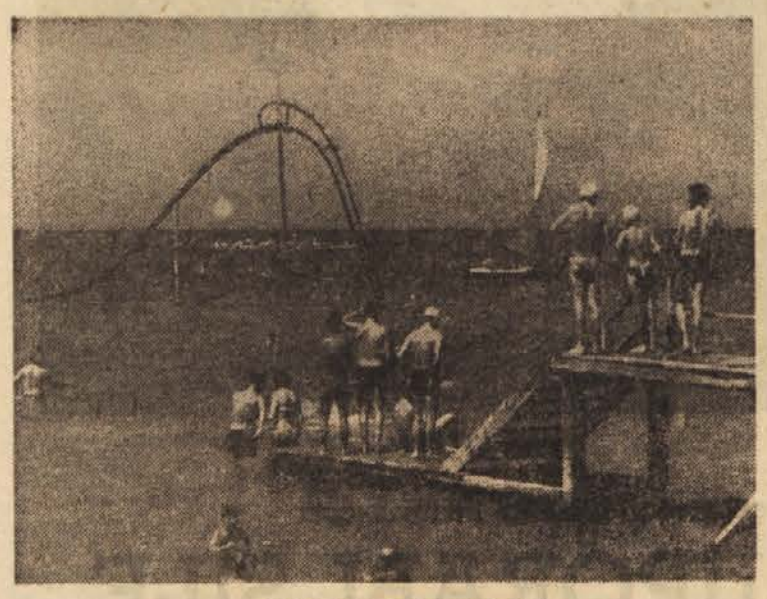

Jadran je najprivlačnejši

Da bo letos obisk inozemskih turistov dosegel izreden obseg, lahko sklepamo po najnovejših podatkih naših konzularnih predstavništev v inozemstvu o izdanih vizah za potovanja v Jugoslavijo. Naša predstavništva v Nemčiji so izdala letos do konca julija za 92 odstotkov več viz (računano po osebah) kakor lani v istem razdobju, v Avstriji za 75 odstotkov, v Angliji za 55 odstotkov, v Danski za 49 odstotkov, v Belgiji za 45 odstotkov, v Švici in Švedski za 35 odstotkov itd.

PRIPRAVE ZA PRIHODNJO SEZONO

Za prihodnje leto napovedujejo še večji obisk inozemskih gostov, sodeč po velikem zanimanju inozemskih turističnih agencij. Seveda pa se bodo te napovedi uresničile le, če ne bomo ponavljali napak iz leta 1956, ko smo zaradi nepravočasne objave in pretiranega zvišanja penzionskih cen utrpeli občutno nazadovanje števila inozemskih turistov. Na letošnji skupščini Gostinske zbornice LRS so zato sklenili, da morajo turistični gostinski obrati letos pravočasno objaviti cene za prihodnje leto in jih med sezono ne smejo spreminjati, če pa je iz objektivnih razlogov sprememba le potrebna, tedaj morajo o tem obvestiti zbornico.

Tak postopek je zdaj določen tudi z novimi zveznimi predpisi. Pretekli mesec je Zvezni izvršni svet razširil odlok o evidenci in kontroli cen na gostinske organizacije, ki dajejo penzionske usluge turistom. Cene morajo dostaviti republiški gostinski zbornici, morebitno zvišanje pa smejo uveljaviti šele trideset dni po prijavi, pri čemer morajo predložiti tudi stare in nove kalkulacije, podatke o izkoriščanju kapacitet ter o dohodkih in izdatkih. Zbornica pa mora ta sporočila s svojim mišljenjem dostaviti republiškemu sekretariatu za blagovni promet.

DO OKTOBRA MORAJO BITI SPOROČENE INOZEMSTVU PENZIONSKE CENE ZA L. 1959

Po navodilih k temu odloku morajo razen tega gostinske organizacije, ki nudijo penzionske usluge domačim in tujim turistom, do konca avgusta sporočiti republiški gostinski zbornici penzionske cene za prihodnjo turistično sezono, zbornica pa jih mora dostaviti Zvezi gostinskih zbornic Jugoslavije do konca septembra, nakar bo Zveza sestavila cenik penzionskih uslug in ga do konca oktobra dostavila inozemskim turističnim organizacijam. Ostali gostinski obrati, ki ne nudijo penzionskih uslug inozemcem, pa morajo svoje penzionske cene sporočiti do konca januarja.

Glede na te predpise so Okrajne gostinske zbornice že sklicale na terenu sestanke s podjetji. Pri obravnavanju tega vprašanja je postavljeno načelo, da je treba pri določanju penzionskih cen upoštevati predvsem tržne pogoje. Nesmiselno bi bilo zviševati cene, če ni zagotovljeno izkoriščanje razpoložljivih kapacitet. V prihodnjem letu bo naše turistično gostinstvo skušalo predvsem bolje izkoristiti kapacitete izven glavne sezone. Zato bodo podjetja v predsezoni in posezoni določila večje popuste. To politiko podpirajo tudi zvezni organi, ki proučujejo možnosti za uvedbo popustov na železnici v predsezoni in posezoni. Letos se gostinske organizacije v zvezi z določanjem cen tesneje povezujejo tudi z ljudskimi odbori, ki so prav tako živo zainteresirani, da se vodi smotrna in pametna turistična politika in politika cen.

S.

Jugoton

EP-E-9010
MADAME BUTTERFLY
CARMEN
Izvaja orkester dunajske Volksopere
Dirigent:
BERISLAV KLOBUČAR

NARTA spro KREMA
OB VSAKEM VREMENU

Beograd, 15. avg. (Tanjug). V industriji traktorjev in strojev v Novem Beogradu bo začel do konca septembra obratovati nov obrat za montažo traktorjev »Ferguson«, ki jih izdeluje ta tovarna po licenci istoimenske angleške tvrdke. Zmogljivost novega obrata znaša 4500 traktorjev letno. V tovarni menijo, da bodo že ob koncu leta 1959 v celoti izdelovali te traktorje. Perspektivni plan razvoja tovarne predvideva povečanje proizvodnje poljedelskega orodja vzporedno s povečanjem mehanizacije kmetijske proizvodnje. Že leta 1961 naj bi izdelala ta tovarna 12.000 traktorjev. Direktor podjetja Cveta Milojević pa pravi, da jih bodo kmalu izdelali tudi 20.000. Do konca letošnjega leta bodo izdelali 3300 traktorjev, od teh 1000 posebej za setev in obiranje koruze.

Z vlakom izpolnjenih želja

Se ko smo stali na postajališču in pričakovali izseljence iz Westfalije, sem prišel v stik s to zemljo in njenimi ljudmi, med katerimi je toliko Slovencev. Na peronu je bilo namreč tudi lepo število takih, ki so se že pred letom 1950 vrnili za zmerom v domovino iz Westfalije in sedaj delajo v Trbovljah, Zagorju, Velenju ali pa v Kočevju. Zanimalo me je, kako je s temi ljudmi, kako bodo sprejeli znance in prijatelje in kaj jim bodo vedeli povedati.

Ana Podbevškova, ki sedaj živi v Kočevju, se je vrnila z možem rudarjem že leta 1948. Dobrodušna žena se je nestrpno ozirala v stran, od koder naj bi prisopihala lokomotiva s tako »dragocenim tovorom«. V rokah ni imela cvetja, kot toliko drugih. Opazila je, da se čudim njenemu naročju, v katerem je bilo vsega, le rož ne.

»Eh, kaj, stari Slovani so bili preskromni. Zakaj jim ne bi nazdravila z vinom, če ga imam in zakaj ne bi načeli pléče, ko sem sama s svojim trudom zredila pujsa.«

»In Vi? Kako gre?«

»Nobene sile nam ni!«

*

Tisoč rok je po zraku izreklo dobrodošlico gostom. Še ni utihnil vrisk lokomotive, ki se je zaman trudila, da bi zadušila tisočero vzklikov z vlaka in postaje, že je po prostoru zadonel vrisk, kakršnega ni zlepa čuti. Skozi okno se je z drugimi vred sklanjala tudi žena zrelih let. Videti je bilo, da bo zdaj zdaj poletela po zraku naravnost v naročje tisočglave množice na peronu. Še enkrat je zavriskala ta žena, razprostrla roke, kot da bi hotela objeti vse, kar je videla pred seboj. Neizmerno srečo in veselje je bilo čutiti na njenem obrazu in v vrisku, ki je še vedno odmeval nekje visoko nad postajo.

Stal sem in gledal. Pozabil sem na svojo dolžnost. Postal sem eden izmed tistih tisočev, ki niso prikrivali čustev. Nikamor nisem zapisal, kdo vse jih je pozdravil v imenu Izseljenske matice in drugih. Vrisk žene mi ni šel iz glave, še manj iz srca. Zagledal sem jo na peronu, kako se objema, kako se je jokala in smejala in kako je kasneje odšla z darovi v naročju nazaj v vlak.

Lep del izseljencev iz Westfalije je bilo rojenih na Štajerskem, zato jih je lokomotiva »potegnila« vse naprej do Zidanega mostu.

Mene je prevzela v enem samem trenutku silna želja: da se popeljem s tem »vlakom zvestobe in izpolnjenih želja«, da zaživim z utripom teh delavskih src, silna želja, da sledim tistemu vrisku, ki mi vse življenje ne bo šel iz spomina. Odločil sem in menim, da me v tistih minutah ne bi mogel nihče odtrgati od sklepa, da se popeljem z njimi.

*

Šel sem skozi številne vagone. Čeprav razredčeni, ker je v Ljubljani izstopilo skoraj polovico izseljencev, so bili polni življenja. Bilo je videti in čutiti, kot da bi nekdo iz prepolnega prgišča stresal dobro voljo, smeh in skoraj otroško razposajenost že starejših ljudi.

Zagledal sem jo v tem čudovitem »panju domovinske zvestobe in ljubezni«. Bil je je sam smeh, tja do ušes. Kako je prišlo do tega, da sva se objela, še danes ne vem. Moj obraz se je znašel ob njenem. Nič nenavadnega nisem našel v tem in imel sem občutek, da je tako in nič drugače moralo že od nekdaj biti.

»Zdravo tovariš!«

*

Vriskajoči ženi je ime in se piše Tončka Hosner. Danes je stara 48 let. Ko ji je bilo devet let, je odšla s svojim bratom, starim trinajst let in s sestro, staro enajst let, k svojim dalnim sorodnikom v Westfalijo. Roditelji so trem otrokom umrli. Od takrat pa do danes je Tončka že petnajstkrat obiskala domovino.

»Ne vem, kaj je v meni in kakšno kri imam. Ne morem brez domovine, vleče in kliče me, da se ne morem upirati njenim neprestanim vabilom. L. 1956 je domovino celo dvakrat obiskala. Rada bi ostala do smrti doma, vendar so vezi. prejeklene, da bi ji mogla biti želja izpolnjena.

Njen obraz, ki ga je bil ena sama vedrina, je postal nenadoma resen in skoraj otožen. »Če bi mogla v domovini živeti, se mi zdi, da bi doživela še enkrat svojo življenjsko pomlad.«

Ko sem jo pobaral, odkod ji tako lepa slovenščina, me je začudeno pogledala:

»Kakšnega vprašanja se zneviš, tovariš!«

*

Lokomotiva se otepa zamud. Vagone z »Westfalci« neizprosno vodi naprej. Skoraj na vsaki postaji izstopi nekoliko izseljencev, kjer jih sprejemajo sorodniki, prijatelji. Nova radost.

V vagonih ne utihne razgovor niti za trenutek. Pogled na stare kraje oživlja zdelane in zrele obraze. Pomlad se vrača in videti je, kot da bi bil ta »westfalski vlak« zakladnica domovinske zvestobe in izpolnjenih želja, kot da vrača nazaj nekdaj »s trebuhom za kruhom« pregnane z rodne grude kruha lačne ljudi.

Vse jim pride na misel, od ajdovih žgancev do kozarčka pristnega slovenskega vina. Sedaj jim tega življenje ne more iztrgati iz rok. Domovina jim bo natočila, nalila in naložila zvrhano skledo in kozarec tistega, čemur rečemo: »Zvestoba za zvestobo, ljubezen za ljubezen!«

*

Nerad se poslavljam. Nerad kot že dolgo ne. »Westfalci« se znajo razdajati in nekaj sebe, nekaj njihovega srca so tudi meni podarili. Ne bom jih pozabil, saj so me nekaj velikega naučili: Ljubezni do rodne grude ni nikoli preveč v srcu!«

S Tončko Hosnerjevo sva si znova stisnila roki.

»Obiskala te bom v Ljubljani. Stopi v trgovino v Čopovi ulici, kjer prodajajo gramofonske plošče. Povej jim, da naj ne prodajo vseh bogatejšim »Amerikancem«, ker ni naša ljubezen do domovine nič manjša od njihove, če ni večja.«

Zdaj jo čakam, naslov sem ji dal, da ji tudi jaz kupim eno izmed njenih najljubših slovenskih narodnih. Morda se bo kasneje, ko se bo vrnila v Westfalijo in priredila, kot ima navado v svojem kraju, »domač slovenski večer« s prekajeno kranjsko klobaso na mizi in s pletenko domačega vina, ki ga bo hranila, kot največji zaklad, spominja. da je zapustila z vsemi desetstotimi, ki so z njo prišli na obisk letos avgusta v domovino, neizbrisen spomin.

Takrat v tistem večeru si bomo v mislih nazdravili, na srečo vseh in naše domovine.

»Neptun« premagal Djerdap

Mlada »Globusova« novinarja iz Zagreba Marino Curi in Nenad Grol sta se — kot smo že poročali — odpravila na malem splavu »Neptun« iz Zagreba po Savi in Donavi v Črno morje. Najbolj tvegani del 2000 km dolge poti, ki naj bi jo preplula po načrtu v dveh mesecih, pot skozi Djerdap, sta opisala v posebni reportaži, ki jo objavljamo:

Naš splav »Neptun«, ponosno zasidran pred Velikim Gradbištem, je čakal, da bi ga potisnili v Djerdap. To je najtežavnejša etapa poti od Zagreba do Črnega morja. In vtem ko smo ondi nestrpno čakali, je stopil k nam neki Gradiščan in nas vprašal:

»Če se ne motim, ste namenjeni skoz Djerdap v Kladovo?«

»Da, zakaj pa vprašujete,« smo odgovorili presenečeni spričo njegove poslovne resnosti.

»Za drva se zanimam.«

»Za kakšna drva?«

»Za tista, ki so natovorjena na splavu«.

Glej no glej, tudi ti ljudje so pesimisti, kakor Zagrebčani in Beograjčani. Od jeze smo stisnili zobe. Prevozili bomo Djerdap in na Črnem morju bomo lovili ribe in šele potlej jih bomo na »Neptunovih rebrih« spekli. Da bi se le odpeljali. Toda odhod se je zavlekel. Naposled je bila procedura končana. Sprejeti smo morali djerdapskega pilota Jova Vučića, da nas je vodil, kajti Djerdap je »uradna zadeva«, »Neptun« pa obravnavajo ko nekakšno rečno vozilo.

DOBRO JUTRO, KOŠAVA!

Na vratih Djerdapa je naš gost, stari krmar Vučić, »snel sonce«. To je bilo na račun košave, ki ni da bi morala zavihrati, ko je priplula naša »lupinica«. »Neptun« je rezal nad meter visoke valove. Vzdigovali smo se in padali, se obračali na levo in desno ter plesali. To ni bil valček, marveč vlaško, pretresujoče kolo. In to je trajalo do signalne postaje Kožice.

Oddahnili smo si in popili nekaj šilc žganja, kajti bližal se je najnevarnejši del poti – podvodne čeri. Tesno nam je bilo pri srcu, ko smo nadaljevali pot. »Neptun« je vozil hitro. Hitrosti nismo utegnili meriti, ker so nas čakale podvodne čeri, bučanje, vrtinec, v globinah katerega je izginilo že več ladij. Oziroma nismo ne po pečinah Karpatov ne po lepotah Djerdapa. Zdaj razumemo kolesarje, ki so ondan drveli po Hrvatski in Sloveniji.

Stari Jovo je kriknil od jeze. Mi pa smo odreveneli od strahu. Od nasprotne strani sta pluli dve ladji. Zavili smo v stran. Toda zašli smo v silne vrtince. Okrog nas je šumela voda. Naš psiček Lesi je zacvilil. Veslali smo. Na fotoaparat nismo niti mislili. Dvajset minut je trajalo, preden smo pripluli do vrtinca, ki nas je potegnil k bregu. Ko pa smo pristali, smo se kar sesedli od utrujenosti. Čika Jovo je snel pilotsko čepico in nam pokazal že nekoliko sive lase. Namrgodil se je:

»Dodali ste še tri bele lase!«

NIAGARSKO ŠUMENJE

Noč smo prespali na peščenem produ pod karpatsko pečino, tik vode, ki je vso noč šumela. Navsezgodaj smo pripluli v kanal Tahtalijo, poln ostrih podvodnih čeri in potopljenih vlačilcev. Voda je bila nizka in morali smo se jim naglo ogniti.

Pilot Jovo Vučić se je čudil, kako dobro smo se izvežbali in kaj smo napravili iz našega »Neptuna«. Mi pa smo se delali važne pred tem »djerdapskim volkom«, čeprav nam je bilo tesno pri srcu, brž ko smo se približali pečini. Pokazal nam je grebene. O vsakem je rekel, da je nevaren, najnevarnejši v Djerdapu. Mi pa smo se tolažili. Če bomo srečno pluli mimo tega, tedaj smo prevozili Djerdap. In tako je šlo kar naprej 130 km daleč.

Voda je bučala, veter žvižgal, mi pa smo drveli naprej mimo podvodnih čeri. Šumelo in bučalo (menda šume tako Niagarski slapovi) je tako, da nismo ničesar slišali. V ušesih so nam zvenele samo besede:

»Če bomo srečno pluli mimo tega... smo prevozili Djerdap.«

Če bomo srečno pluli... Slapovi. Podvodne čeri. Voda upada. Drvimo naprej. Krmilo se nam izmika iz rok. Mislimo, da težavam ne bomo več kos.

Če bomo srečno pluli... Kotel in izredna lepota. Toda mi drvimo v njegove nevarne vode in vrtince. Mislimo samo, da je pod nami do dna še 60 m in da žive tod v vodi veliki somi, ki bi nas zelo radi sprejeli. Zdaj plujemo počasi. Tako pa se nam samo zdi, ker imamo najnevarnejši del poti že za seboj.

Če bomo srečno pluli... Hura! Trojanova tabla. Torej ni več tistih »loncev« in »kotlov«, v katerih bi se bili lahko »skuhali«.

Malokdo, ki je videl »Neptuna« (zgoraj), je verjel zagrebškima novinarjema, da bosta vztrajala do Črnega morja. Če ne drugje — tako so mislili oni — jima bo srce zletlo v hlače v Kasamu (spodnja slika). Toda nista se ustrašila...

Tekija. Djerdapski piloti nam čestitajo, mi pa božamo in trepljamo »Neptuna«.

Sipski kanal! Zadnja nagla vožnja. Železničarji s sipskega vlaka nas gledajo in majejo z glavami.

Kladovo. Zavozili smo na pečino Guravo, pa smo se kmalu odlepili od nje. Mar smo tudi v tem izkušeni...

Zadnja brzojavka iz Jugoslavije. Prispeli smo v Prahovo. Stop. Prešteli smo nove sive lase na glavi čudovitega djedapskega pilota Jova Vučića in se poslovili od njega. Stop. Čakajo nas obmejne formalnosti in vodna pustinja Donave. Stop.

Posadka »Neptuna« N. Curi. N. Gol.

OKRAJ CELJE

KORAK NAZAJ

GOSTIŠČA BREZ SADNIH SOKOV

Pred leti, ko je v Celju še obratovala tovarna sadnih sokov CELEIA-SAD, je bilo moč v vseh mestih kupiti razredčene in koncentrirane sadne sokove. Predvsem je bil zelo iskan borovničev sirup, katerega je omenjeno podjetje v času turistične sezone prodalo na vse strani ogromne količine. Mimo tega so potrošniki lahko kupili v ličnih stekleničkah (vsebine 2 dcl) tudi jabolčni sok ter grozdni sok. Iz leta v leto je bilo razveseljivo ugotavljati, da potrošnja naravnih sadnih sokov raste in bi nedvomno še naraščala. Ljudje so se začeli navajati na sokove. Zlasti mladih je bilo zmeraj več, ki so srkali te vrste brezalkoholne pijače.

Zaradi številnih finančnih težav celjske tovarne in zaradi zastarelosti obrata za proizvodnjo sokov so tovarno ukinili. Osnovna sredstva so odstopili tovarni v Ajdovščino. Od tedaj naprej ni moč več kupiti sadnih sokov, razen malinovca v koncentratu, embaliranega v 0,5 in litrskih steklenicah. Zaman sprašuje gost v gostilni za sokovi. Od brezalkoholnih pijač so samo »cocta«, razne oranžade, ki jih proizvajajo zasebniki, ter še koncentrirana umetna oranžada in limonada. In to je najbrž vse. Torej, korak nazaj.

Potrošniki sokov ne morejo razumeti, da domovina tako raznovrstnega sadja ne premore ustreznega obrata, kjer bi proizvajali za domače potrebe zadostne količine naravnih sadnih sokov. Vsi vemo, kako zdravilni so sadni sokovi in kako nujno jih potrebuje človekov organizem. Vendar pa vse premalo storimo, da bi to vprašanje zadovoljivo rešili.

Letos proizvajalci skoraj ne vedo, kam bi s sadjem. Ogromne količine jabolk in hrušk bodo predelali v jabolčnik, delno pa tudi v žganje. Tudi pridelek malin, ribezlja in borovnic je bil letos izreden. Surovin je torej dovolj in če bi bila organizirana proizvodnja sadnih sokov, bi lahko odkupili dovolj sadja po razmeroma nizkih cenah. Spričo nizke cene osnovne surovine bi tudi sadni sokovi lahko bili sorazmerno poceni, torej dostopni vsem slojem potrošnikov. Toliko o težavah in skrbeh okrog naravnih sadnih sokov.

Širom po naši ožji domovini zadružne organizacije grade mnogo bolj ali manj rentabilne obrate, kjer bodo predelavali različne kmetijske pridelke. V te namene vlagamo sto in sto milijonov dinarjev. Toda, mar ne bi mogla neka zadružna organizacija v najbolj rodnih sadjarskih predelih investirati tudi obrat za proizvodnjo sadnih sokov? Sicer pa je vseeno, kdo naj bi to opravil. Glavno je to, da bi s tem proizvajalci sadja dobili nove možnosti za prodajo svojih pridelkov, sto tisoči potrošnikov pa pričakovane sadne sokove. *F. Krivec*

V Lučah ob Savinji popotnik spozna redkost za naše razmere: gostilno brezalkoholnih pijač Amalije Berginc. Čista resnica!

V Celju bodo uredili tri zavetišča in tri otroška igrišča

Na iniciativo stanovanjske skupnosti bodo jeseni v Celju začeli urejati za otroke tri nova zavetišča ter troje igrišč na različnih krajih. Starše, ki so čez dan zaposleni, imajo tele, ker v vrtce ne sprejemajo večjega števila otrok. Stroški za bivanje predšolskih otrok v zavetiščih ne bodo visoki.

Na Podmeljskem sedlu bodo odprli kočo

V nedeljo, 17. avgusta, bodo trboveljski lovci odprli kočo na Podmejskem sedlu. Slovesnosti se bo udeležila tudi najboljša amaterska godba na pihala v Jugoslaviji — delavska godba iz Trbovelj. Po otvoritvi bo pred kočo lovska slavje.

Most ni vzdržal

Ko je pred dnevi tovornjak S-4887, last železarne Store, peljal čez most v Jurkloštor (pred KZ), je most začel popuščati pod težo tovora. Tovornjak s 7 kubičnimi metri drv je bil na drugem koncu mostu, ko so se začele lomiti mostnice. Šofer je pričel na plin in tako ušel večji nesreči. Pristojni organi LM so potem most zaprli.

Leseni most pred KZ v Jurkloštru ni imel oznake o nosilnosti. Gorenji primer na cesti Jurkloštor—Rimske Toplice opozarja na večjo previdnost in skrb za to, da pristojna uprava za ceste vendarle dokončno uredi slabe mostove. K.

Smrtna nesreča na Vrhniki

V četrtek, ob 20. uri je prišlo po neprevidnosti pešca 88-letnega Antona Tršarja do hude prometne nesreče, pri kateri je bil Tršar tako hudo poškodovan, da je v nekaj minutah podlegel poškodbam.

Skozi Vrhniko je v smeri Postojne peljal nek tovornjak, iz obratne smeri pa je prihajal osebni avtomobil s 3360, kateremu je opravljal M. M. Tršar verjetno ni opazil tega avtomobila, kajti tik za tovornjakom je prečkal cesto in se znašel pred osebnim avtomobilom. Voznik avtomobila ni več mogel nesreče preprečiti. Zbil je Tršarja po cestišču, kjer je obležal s hudimi poškodbami in v nekaj minutah umrl. P. J.

Umetno jezero pri Predvoru bo že v nedeljo vabilo kopalce

V nedeljo bo v Predvoru nad Kranjem otvoritvena svečanost pri novozgrajenem umetnem jezeru, ki ga je zgradilo Turistično društvo. Jezero leži na samem, med gozdom in travnikom pod Zaplato in Storžičem. Služilo bo predvsem turizmu, za kopanje in čolnarjenje.

Še pred dnevi so delavci marljivo delali v dveh izmenah, da bi bilo delo čimprej opravljeno. Dela so se sicer zaradi neugodnega terena zavlekla za dobrih 14 dni. V jez, ki je dolg okrog 30 m in visok 10 m, so morali vgraditi več tisoč ton betona in gradbenega materiala, da bo lahko zadržal veliko količino vode, ki bo tvorila umetno jezero. Zdaj, ko je jez gotov, se že nekaj dni nabira za jezom voda potoka Bistrice, ki izvira pod Zaplato. Jezero bo dolgo nekaj nad 300 m, široko okrog 250 m in najgloblje bo 10 m. Po predvidenih načrtih bi gradnja veljala 4,300.000 dinarjev, vendar je zdaj Turistično društvo nekaj prihranilo, ker je gradilo v lastni režiji in z domačo delovno silo. Precejšen delež je prispevalo društvo, 1,000.000 dinarjev je dal iz proračuna ObLO Kranj, nekaj domačini in podjetja ter Turistična zveza.

Turistično društvo v Predvoru računa, da bo umetno jezero poživilo turistično dejavnost, saj kranjska, tržiška in cerkljanska občina na svojem terenu nimajo udobnega kopališča. Največjega pomena pa bo jezero za našo mladino, ki se bo poleti lahko v njem kopala, čolnarila, pozimi pa drsala po zamrzli gladini. Pobudo za gradnjo je dal tamkajšnji domačin Anton Tičar, ki je napravil načrt za jezero že leta 1943 kot partizan.

Posvet na tajništvu OLO Celje

Celje, 16. avgusta. — Tajništvo za gospodarstvo OLO Celje je včeraj sklicalo posvet okrajnih in občinskih tržnih inšpektorjev, predstavnikov nekaterih zadružnih organizacij in predstavnikov zbornic.

Razpravljali so predvsem o dveh zelo važnih vprašanjih: O novih pogojih odkupa goveje živine ter o prometu s kmetijskimi pridelki in o skrbi za ozimnico v večjih potrošniških središčih.

Na posvetu so med drugim sklenili, da bodo v prihodnje na območju celjskega okraja le zadružni dogovori, kjer naj bi kot edini kupec nastopala kmetijska zadruga.

Podrobneje bomo poročali v jutrišnji številki.

Tovarna mlečnega sladkorja v Tolminu pod streho

V Tolminu so v zadnjih mesecih precej napredovala dela pri gradnji tamošnje tovarne mlečnega sladkorja. Doslej so opravili večino zunanjih zidarskih del in je poslopje že pod streho. Zdaj pričakujejo potrebno tehnično in strojno opremo iz uvoza, da bi naprave takoj začeli montirati.

KAM NA IZLET?

Na planinske postojanke v Zasavju

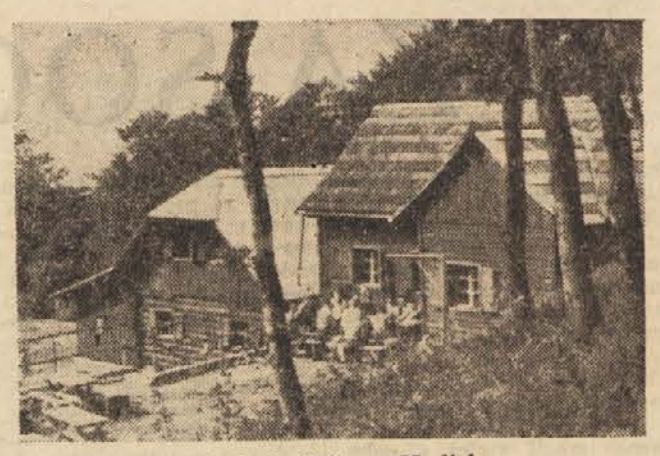

Planinska koča na Mrzlici

Zasavčani kaj radi obiskujejo, zlasti v dneh dopusta, planinsko postojanko v višini 1119 m — Mrzlico. Pred leti so kočo na Mrzlici povečali in s tem pridobili več prenočišč. Kaže, da bi bilo treba kočo še razširiti, da bi bilo na razpolago nekaj sob tudi za posamezne družine. Doslej so imeli skoraj zmeraj težave z upravniki domov. Zdaj pa so vprašanje upravnika ugodno rešili, kar se pozna tudi na prometu. Leta 1957 je obiskalo Mrzlico 4534 oseb, letos pa je ta številka že presežena in je do 9. avgusta obiskalo Mrzlico 4844 izletnikov. Pettisoči obiskovalec bo na Mrzlici prijetno presenečen! Kaže, da bo letos to priljubljeno planinsko postojanko obiskalo 10.000 ljudi. Na Mrzlici je sedaj vse polno. Celodnevna oskrba stane 600 dinarjev, hrana je okusna, postrežba dobra, tako da so gostje prav zadovoljni. Prav tako je zadovoljiv obisk tudi na postojankah: na Kalu, Kumu, Zasavski gori in Partizanskem vrhu. Predvsem obiskujejo omenjene planinske postojanke rudarji, ki se radi odločijo, da prebijejo dopust v planinah. Če bi začeli posamezni kolektivi urejati počitniške domove tudi po planinah, bi bil obisk na planinah mnogo večji.

PRED ZAKLJUČNO MANIFESTACIJO V SPOMIN NA SUTJESKO

SPOMENIK PADLIM

Stal bo na Trnovem nad Novo Gorico ter naj bi ga odkrili 14. septembra v okviru največje letošnje manifestacije bivših bojevnikov na Primorskem — Ob enajsti obletnici priključitve Slovenskega Primorja ter v spomin na Goriško fronto bodo odkrili tudi spomenika padlim delavcem anhovske tovarne cementa in salonita ter padlim borcem na Vogrskem

Predsednik Okrajnega odbora Zveze borcev v Novi Gorici, ljudski poslanec tovariš Franc Skok je te dni na tiskovni konferenci seznanil novinarje s pripravami na nekaj večjih manifestacij, ki jih bodo pripravili bivši bojevniki prihodnji mesec. Pojasnil je, da bodo slovesnosti imele jubilejen značaj ter bodo posvečene petnajsti obletnici zgodovinskih bojev na Sutjeski, enajsti obletnici priključitve Slovenskega Primorja k domovini ter petnajsti obletnici znane Goriške fronte.

Največja letošnja manifestacija bivših bojevnikov iz Primorja bo 14. septembra v znani partizanski vasi Trnovo nad Novo Gorico, kjer bodo odkrili spomenik padlim borcem znanega IX. korpusa NOV. Spomenik bo napravljen iz kraškega kamna ter bo predstavljal 12 metrov visok štirioglat steber s svetilnikom na vrhu. Stal bo na vzpetini nad vasjo ter bo zaradi svoje lege viden v dolino reke Soče, v spodnjo Vipavsko dolino ter v staro Gorico in Furlanijo. Načrte je napravil tov. Ravnikar, profesor za arhitekturo na Visoki tehnični šoli v Ljubljani, vtem ko so sredstva zagotovili Glavni odbor ZB NOV Slovenije, Okrajni odbor ZB ter nekatera podjetja v goriškem okraju.

Zraven spomenika bodo uredili grobnico, kamor menijo prenesti ostanke več ko 200 padlih partizanov slovenske, italijanske in drugih narodnosti, ki so se borili v sestavu IX. korpusa in garibaldinskih brigad. Zdaj ležijo v osamljenih skupinskih ali posamičnih grobovih domala na vsej Trnovsko-Banjški planoti ter celo v okolici Šempasa na spodnjem Vipavskem. Požrtvovalni prebivalci Trnovega so s prostovoljnim delom in v težavnih okoliščinah že opravili večino terenskih del ter grobnico tudi že zabetonirali.

Na Trnovo bodo vozili posebni avtobusi iz vseh predelov Primorja, poseben odbor pri Okrajnem odboru ZB pa pripravlja kulturni program, ki ga bodo med slovesnostjo posredovale razne kulturne skupine in ansambli.

Dan pozneje bodo v počastitev omenjenih treh obletnic odkrili spomenik padlim članom kolektiva anhovske tovarne cementa in salonita ter spomenik padlim partizanom na Vogrskem v spodnji Vipavski dolini. Pričakujejo, da se bo omenjenih slovesnosti, zlasti pa tiste v Trnovem, udeležilo več tisoč ljudi iz Slovenskega Primorja in ostale Slovenije. *M. D.*

Jutri zanimiv lov na jamske golobe

Okrajna lovska zveza v Novi Gorici ter lovci na spodnjem Krasu, bodo jutri dopoldne priredili na lovišču Jezero pri Komnu prvi večji lov na jamske golobe v tej lovski sezoni. Gre za redke golobe pepelnato sive barve s temno progo preko peruti, ki živé samo v goriškem okraju. Nahajajo se v globačah in jamah na spodnjem Krasu, kotanjah ob reki Soči in v okolici Grgarja in Čepovana na Trnovsko-Banjški planoti ter slednjič v razvalinah nekaterih razpadajočih gradov. Skupaj se množijo na okoli tridesetih mestih. Lov nanje je težaven, ker so jamski golobi lažji in bolj okretni od svojih sovrstnikov, običajnih golobov grivarjev. M. D.

Proznik zidarjev v Renčah na Vipavskem

V Renčah na Vipavskem bodo danes in jutri že petič proslavljali Dan zidarjev, ki ga vsako leto prireja sindikalna podružnica novogoriškega gradbenega podjetja »Gorica«. Na sporedu bo tradicionalno zborovanje zidarjev ter več družabnih prireditev in tekmovanj v plavanju in drugih vodnih športih na reki Vipavi.

Renče veljajo za zibelko zidarske obrti v Slovenskem Primorju, znane pa so tudi zaradi svoje revolucionarne preteklosti ter zlasti po junaškem boju zoper okupatorje med zadnjo vojno. Kot zanimivost dodajamo, da so renški zidarji gradili večino najlepših poslopij in palač na Dunaju, v Trstu, Gorici in mnogih drugih evropskih mestih. Nekdaj ni bilo družine, kjer ne bi vsaj en član opravljal zidarskega posla. M.

Od vsepovsod

Spomnili so se na grad pri Gradu

Pri Gradu v Prekmurju stoji staro grajsko poslopje, ki je zaščiten kulturni spomnik. Kljub temu je to poslopje bilo po zadnji vojni prepuščeno zobu časa in postopnemu rušenju, pa je zarad tega nastajala dokajšnja škoda. Zato je tembolj razveseljiva odločitev ObLO, da bo obnovil tisti del gradu, ki je še najbolj ohranjen. Obnovljene prostore bodo uredili v pisarne ali kotičke množičnih organizacij. To pobudo so toplo pozdravili tudi v krogih republiškega Zavoda za varstvo kulturnih spomenikov in jo ocenili kot vzgledno gesto, saj gre tudi v tem primeru za ohranitev pomembne kulturne zapuščine, ki jo nikakor ne smemo prepustiti propadanju. Pobuda je še zlasti očigledna spričo tega, ker tudi komisija, ki je bila imenovana nalašč zato, da ugotovi stanje tega poslopja in posreduje predloge za njegovo ureditev, še ni začela delovati.

Sobčev bajer pri Bledu je zaslovel

Pod Lescami, 20 minut od glavne ceste LESCE—BLED, leži Sobčev bajer, ki ga je začel ObLO Radovljica predlanskim preurejevati. Bajer so izčistili, poglobili in uredili reden dotok čiste vode in tudi reden odtok vode. Bregove so obložili z rečnim kamenjem ter zgradili na več mestih betonske stopnice, ki vodijo v vodo, kakor tudi dva ograjena otroška bazena. Razen tega so trasirali tudi novo cesto, ki je sposobna za vsa vozila. Bajer ali lepše rečeno malo jezero je dolgo kakih 200 in široko kakih 100 m, in je bilo že lansko sezono lepo obiskovano. V letošnji sezoni je obisk še povečan in je ob lepem vremenu po tisoč in več kopalcev, ki se ob Sobčevem bajerju lepo počutijo. Bajer ima čudovito okolico in je opremljen tudi z bifejem. Razen bajerja je za razvoj turizma važen njegov okoliš, ki je poraščen z borovim gozdičkom in kaj ugoden za taborjenja. ObLO Radovljica zasluži vse priznanje, ker je v kratkem času uredil ta sila mikaven kotiček. Ko bodo vsi načrti uresničeni, bodo kopalci ob Sobčevem bajerju vsekakor najbolj zadovoljni.

V Železarni Jesenice dogradili novo SM peč

V Železarni Jesenice so dali v sredo v obratovanje novodograjeno SM peč. S pečjo I a, ki brezhibno deluje, bodo dvignili letno kapaciteto jeklarn za okoli 40 tisoč ton, tako da bo v bodoče kapaciteta jeseniških jeklarn okoli 300 tisoč ton. S povečano proizvodnjo jekla bo odpadlo dosedanje ozko grlo v javorniških valjarnah, ker jim vložka ne bo primanjkovalo več.

Čebele pod prho

Ljubljanski gasilci so morali z brizgalno pomiriti razjarjene čebele

Tone Strgar z Gore pri Komendi se je te dni odločil, da bo svojo čebeljo čredo prepeljal na pašo drugam. Včeraj je svoje panje naložil na avtobus in jih odpeljal v Ljubljano, kjer jih je hotel spet naložiti na vlak. Na avtobusni postaji pa se mu je pripetila nezgoda ...

Ob 12.27 je zazvonil telefon pri poklicnih gasilcih: »Pridite takoj na avtobusno postajo in pomirite razjarjene čebele!« se je glasilo sporočilo.

Kaj se je zgodilo? Ob razkladanju je Strgarju eden izmed panjev ušel iz rok, padel s strehe avtobusa in se na tleh razbil. Vožnja in nakladanja v jutranjih urah sta čebele precej razburila. Skozi razpoke v panju so se takoj razletele, začele obletavati potnike in jih pikati. Razjarjeni roj so potem pomirili šele poklicni gasilci, ki so čebele omočili pod vodno prho. Medtem je čebelar Tone svoj panj za silo popravil, preostale čebele pobral vanj in se s svojimi ljubljenkami odpravil naprej na pot.

Vodna prha za čebele je bila ena najbolj nenavadnih in nevsakdanjih posredovanj poklicnih gasilcev iz Ljubljane. -mG

V osebnem avtomobilu tihotapil cigarete

V sredo dopoldne je carinski uslužbenec na obmejnem prehodu v Sempetru na spodnjem Vipavskem zalotil Jožeta Simčiča iz Vrtojbe, ko je hotel v osebnem avtomobilu pretihotapiti večjo količino cigaret v Italijo. V zadnjem delu vozila, ki poštenim šoferjem služi za rezervno kolo, je skril 1050 zavitkov cigaret vrste »International« in 47 zavojev »Morave«, v skupni vrednosti preko 66 tisoč dinarjev.

Vozilo je v ta namen preuredil tako, da je zadnji del avtomobila prekril s posebnim pokrovom iz lesonita ter enake barve kakor karoserija. Na vrhu je šele namestil rezervno kolo. Carinika je najprej zatrjeval, da služi spodnji prostor za gorivo in ga torej ne more odpreti.

Carinske oblasti bodo avtomobil zaplenile, proti Simčiču pa so že začeli upravno kazenski postopek. M. D.

Z roko v rok : carinik in tihotapec

Josip Dugulin, gostilničar iz okolice Trsta, je zaradi brezbrižnosti carinskega uslužbenca uspel v velikih količinah tihotapiti presno meso in šunke v Italijo, snoval pa je tudi mrežo za nedovoljene kupčije z avtomobili — Posel bi še naprej uspeval, ko bi ne posredovali organi novogoriškega TNZ

Meja je vabljiva za ljudi, ki jim ni nikoli dovolj denarja. Občutki morale in poštenja se pri slabičih umikajo možnostim za hitro obogatitev. V zadnjih treh letih je sedlo na zatožne klopi v Primorju dokajšnje število državljanov obeh narodnosti, ki niso bili zadovoljni s tistim, kar jim judem ob meji nudi Videmski sporazum. Hoteli so več in so zato prišli pred sodišče. Obtožnice sličijo druga drugi kot jajce jajcu, le podrobnosti o oblikah in obsegu tihotapstva so različne.

V novogoriških zaporih morda zdaj o tem razmišlja Josip Dugulin, gostilničar iz Ban pri Trstu. Carinik, ki je s svojo brezbrižnostjo omogočal tihotapstvo pa si lahko izprašuje vest o tem, kakšne bi bile dolžnosti uslužbenca na tako odgovornem mestu.

*

Nekako februarja letos je začel Dugulin vse češče prehajati prek obmejnega bloka v Gorjanskem na Krasu. Formalno zato, da bi obdeloval svojo zemljo tostran meje, dejansko pa zaradi tihotapskih pobud. Začel je v velikem obsegu tihotapiti blago, ki ima v Italiji zmeraj veljavo in ceno: telečje in goveje meso brez kosti in znane kraške šunke. Prihajal je z osebnim avtomobilom in se na meji kar topil od prijaznosti in dražljivosti.

Carinskim uslužbenkama je prinašal nylon, nogavice, čokolado, zavojčke bonbonov in podobne drobnarije, carinika pa je začel vabiti s seboj na »prijetna« potovanja po Krasu. Kmalu sta se spoprijateljila in od tedaj je carinik zmeraj uredil tako, da je bil ob torkih in petkih popoldne, ko je navadno prihajal Dugulin, prost in sta lahko skupaj veselačila po Krasu. Gostilničar je bil res lahko več kot zadovoljen, saj ga ženski po predpisih nista smeli pregledovati in tudi motorna vozila so dolžni preiskovati samo moški uslužbenci. Sicer pa ju je z darili preveč »osrečil«, da bi zadevo prijavili naprej.

*

Preiskovalni sodnik Okrožnega sodišča v Novi Gorici je ugotovil, da je Dugulin pretihotapil pri vsakem povratku domov približno od 15 do 20 kg presnega mesa. Največ teletine, včasih pa se je »zadovoljil« tudi s prvovrstnim govejim mesom brez kosti. V teh nekaj mesecih je pretihotapil prek meje najmanj 500 kg mesa, 10 težkih kraških šunk, v obratni smeri iz Italije pa tudi precej nadomestnih delov za razna motorna vozila. Meso je kupoval največ pri mesarju Stanislavu Kodriču v zadružni prodajalni v Braniku na Vipavskem. Mesar se zdaj v zadregi izmika in nerad priznava, koliko mesa je pravzaprav Dugulin kupil. Domači odjemalci se, kot kaže, ne sprašujejo zaman, kako da v mesnicah skoraj ni mogoče dobiti teletine.

*

Premeteni gostilničar kmalu ni bil več zadovoljen s svojimi kupčijami in si je zaželel še večjih poslov. Začel je snovati mrežo za nedovoljene kupčije z avtomobili in drugimi motornimi vozili, ki bi s svojimi rutmi zajela tudi druge kraje v Sloveniji. Opravil je že nekaj potovanj in začel iskati sodelavce, tedaj pa so nenadoma posredovali organi novogoriškega TNZ in tihotapsko druščino naglo onemogočili.

Preiskava je že skoraj zaključena in bodo krivci kmalu prišli pred sodišče. M. D.

RAZPISNA KOMISIJA

OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA MARIBOR-CENTER

razpisuje

na podlagi čl. 33 in 37 Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ št. 52/57) naslednja delovna mesta v upravi Občinskega ljudskega odbora Maribor-Center:

1. načelnika oddelka za notranje zadeve
2. šefa odseka za prosveto
3. šefa trgovinskega inšpektorata
4. referenta za plače v odseku za delo
5. referenta za nizke in visoke gradnje v odseku za komunalne zadeve
6. analitika v oddelku za finance
7. finančnega inšpektorja
8. dva referenta v oddelku za narodno obrambo
9. referenta za javni red in mir v oddelku za notranje zadeve
10. referenta za požarno-varnostno službo in civilno zaščito v oddelku za notranje zadeve
11. referenta za štipendije in kulturno-prosvetno dejavnost v odseku za prosveto
12. trgovinskega inšpektorja
13. referenta za vključevanje mladine v uk pri Posredovalnici za delo
14. referenta v odseku za proračun
15. sedem strojepisk
16. štiri pisarniške moči
17. dva risarja v Upravi za gradnjo in regulacijo

Pogoji: za delovna mesta pod 1, 2, 4, 5, 6 in 7 se zahteva višješolska izobrazba ali srednješolska izobrazba z večletno prakso v ustrezni stroki. Za delovna mesta pod 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13 in 14 se zahteva srednješolska izobrazba s primerno prakso v ustrezni stroki. Za delovno mesto pod 15 se zahteva dvoletna administrativna šola ali ustrezna nižješolska izobrazba z znanjem strojepisja. Za delovna mesta pod 16 in 17 se zahteva nižješolska izobrazba. Za delovna mesta pod 1, 2, 3, 5, 6, 7, 12 in 15 bodo zagotovljena samska ali družinska stanovanja.

Prošnje, kolkovane s 180 din državne takse in 95 din občinske takse, morajo kandidati vložiti v vložišču osebno ali po pošti ObLO Maribor-Center.

3074 **Razpisna komisija ObLO Maribor-Center**

Ivan Regent

POGLAVJA IZ BOJA ZA SOCIALIZEM

Večina ljudi je bolj zaposlena z mislijo na jutri, kot s spominom na včeraj; tisto, kar je bilo, počasi izgublja svoje obrise in ko se v naglici življenja kdaj pa kdaj ozremo nazaj, se komajda zavemo, da nam kaže že spremenjen obraz. Če pa se kdaj srečamo s pravo, živo podobo tega, kar je bilo, smo nemalokrat presenečeni nad hitro menjavo časa: preveč smo se tudi sami spremenili, da bi se vseh sprememb mogli vselej v polni meri tudi zavedati. In vendar je v vsakomur izmed nas živa želja, da bi ujel podobo včerajšnjega dne v vsej njeni resničnosti.

In ta želja in potreba piše strani zgodovine.

Sleherni čas pa vendarle tudi sam zapušča kopico pričevanj o svoji podobi: treba je le človeka, ki z veščimi prsti najde in poveže raztresene niti dogodkov in čustovanj. Posamezni listi so že napisani, treba jih je samo povezati v knjigo.

To je storil Ivan Regent.

Pri Cankarjevi založbi je te dni izšla knjiga, ki je nastala, ne da bi se njen avtor zavedal, da jo piše. Prve odstavke v njej je Iva Regent napisal že leta 1906, zadnje skorai trideset let pozneje.

Avtor je dal knjigi naslov: Poglavja iz boja za socializem. V knjigi je zbranih nad 110 člankov, krajših razprav, polemik in zapisov, o katerih pisec skromno meni, da so »navsezadnje vendarle podobni enodnevnicam. Mislim namreč — pojasnjuje Ivan Regent v svojem kratkem predgovoru — da so bili enodnevnega pomena, se pravi, pomena določenega dne. Napisani so bili v določeni razredni, ali politični, ali polemični vihri, v vihri določenega dne za potrebe tistega dne in so morda že drugi dan zgubili svoj originalni pomen in svojo vrednost . . .«

Vendar: v nadomestitev za to, kar »so morda že drugi dan zgubili« so prav zaradi svoje neposrednosti in dnevne prizadetosti, prav zaradi določenih in konkretnih potreb določenega dne za določen dan ohranili svoj originalni pomen in svojo vrednost.

Regentov zbornik člankov je avtentičen dokument časa, avtentičen ne samo zaradi danes že zgodovinskih dogodkov, v katere posega, temveč tudi in predvsem zaradi temperamenta, svojstvenega tona in barve, ki odlikujejo te zapiske.

Ivan Regent ima za seboj bogato politično dejavnost: pol stoletja intenzivnega političnega dela, ki se začenja v prvem deceniju našega stoletja in se nepretrgano nadaljuje v naših dneh. Regentova revolucionarna dejavnost je vselej

rada segala po starem, preizkušenem orožju: po publicistiki.

V knjigi je upoštevan samo izbor iz prve polovice njegove publicistične dejavnosti.

V tem kratkem časopisnem poročilu je nemogoče, ukvarjati se z vsebino knjige, ki je zelo raznolika, saj je Regent posegel povsod, kjer je bila potreba. Najbolj strnjeno oznako dela daje sam naslov knjige: Poglavja iz boja za socializem.

In Regent je spremljal ta boj korak za korakom, z barikade na barikado, podžigal ga je in usmerjal, vedno brezkompromisen, iskren in globoko človeški, vedno s prvo in zadnjo mislijo pri človeku, čigar vsakdanji, nepretrgan boj za golo eksistenco je bil hkrati tudi vsakodnevni, nepretrgan boj za napredek, za pravičnejše odnose med ljudmi, narodi in državami.

Regentovo delovanje na politično, narodnostno in gospodarsko tako izpostavljenem ozemlju, kot je bila Primorska v zadnjem desetletju Avstroogrske, v letih med prvo svetovno vojno ter v eri fašističnega terorja, daje njegovemu peresu še posebno ostrino, saj je bilo prizadevanje za proletarsko solidarnost in enoten nastop v boju za svoje pravice prav tu še posebno težko že zaradi narodnostne mržnje, ki so jo z obeh strani umetno in stalno podpihovali, mržnje, ki je bila dolga leta osnova obmejne politike obeh sosed, fašistične Italije in predvojne Jugoslavije, ki je izkoriščala komaj prebujena in prebujajoča se narodna čustva za politiko, ki je bila v bistvu antinacionalna.

Res je: to so stvari, ki sta jim čas in zgodovina že določila svoje mesto, v Regentovih člankih pa zaživijo z vso tisto neposrednostjo in prepričljivostjo, ki sta lastni samo resničnemu, polnokrvnemu življenju in ki ju ne more rekonstruirati nobena zgodovina.

Knjiga Ivana Regenta »Poglavja iz boja za socializem« je dragocen spomenik dolgotrajni borbi slovenskega in mednarodnega proletariata, hkrati pa tudi lep dokument nesebičnega in plemenitega dela za napredek in humanizacijo človeških odnosov, dela, ki ga Ivan Regent brez oddiha opravlja že nad pol stoletja.

Knjiga pomeni tudi intimno srečanje človeka današnjega dne, vsega zaposlenega in usmerjenega v prihodnost, s težkim včerajšnjim dnem. Srečanje, ki nas navdaja s ponosom.

C. Zlobec

Svojevrsten rekord:

POEZIJA LETOS

Slovenci veljamo za pesniški narod, čeprav je v teh povojnih letih izšlo pri nas sorazmerno malo pesniških zbirk, komaj dve, tri na leto. To je bilo v očitem nesorazmerju z bohotno pesniško dejavnostjo v sosednjih republikah, saj je na primer zagrebška založba »Lykos« izdala samo lani kakih 25 knjig poezije. Letošnja pesniška žetev pa obeta biti tudi pri Slovencih, vsaj po številu knjig, zelo plodna, če ne najplodnejša v naši kulturni zgodovini.

Prvo polletje je sicer kazalo, da bo tudi letošnje leto tako kot že cela vrsta doslej: z dvema: tremi pesniškimi zbirkami. Toda sicer mrtva poletna sezona nam je prinesla kar tri nove knjige poezije, v jeseni pa se nam jih obeta tudi še nekaj, tako da bo slovenska letošnja žetev visoko nad svojim povprečjem.

Zanimivo je, da so letos pesmi nekako sorazmerno razdeljene po vseh založbah. Mariborska založba Obzorja je konec pomladi izdala »Liriko« Tita Vidmarja, založba Lipa v Kopru »Samotna jutra« Janeza Ovseca, Gorenjski tisk v Kranju »Zeleni torzo« Mihe Klinarja, medtem ko je Dane Zajc izdal v samozaložbi svojo zbirko »Požgana trava«. Do konca leta bodo izšle še: »Sanje živijo dalje« Toneta Pavčka, kot prva knjiga v novi zbirki, namenjeni poeziji, prozi, razpravi in kritiki mladih avtorjev, ki jo je ustanovila Državna založba Slovenije, pri Cankarjevi založbi bo izšla zbirka pesmi Mateja Bora, ki ji je avtor dal naslov »Sled naših senc«, in morda še letos tudi zbirka pesmi mlade Saše Vegri, založba Lipa v Kopru bo izdala »Mozaik« Gregorja Strniše, založba »Obzorja« v Mariboru pa zbirko ljubezenskih pesmi »Ljubezen« Cirila Zlobca.

Torej kar devet originalnih pesniških zbirk, od katerih jih kar šest pomeni avtorjem njihovo prvo knjigo. Če temu lepemu številu dodamo še prevode poezije, moramo še z večjo upravičenostjo zapisati, da je letošnje leto v pesniški založniški dejavnosti zares izjemno.

Cankarjeva založba bo v prevodu pesnika Jožeta Udoviča izdala obsežen izbor pesmi enega največjih vrhov moderne evropske poezije, Garcia Lorce, Državna založba pa se je glede pesniških prevodov še posebno izkazala: te dni je izšla razširjena izdaja Gradnikove »Kitajske lirike«, v kratkem izide pri isti založbi, prav tako v prevodu Alojza Gradnika, še obsežen izbor pesmi Silvija Strahimira Kranjčevića, dalje znamenita »Jama« Ivana Gorana Kovačića v prevodu Toneta Pavčka in z izvirnimi ilustracijami Vladimira Lakoviča, Lermontova »Demon« v prevodu Mileta Klopčiča ter »Balada o kaznilnici v Readingu« Oskarja Wilda v prevodu Josipa Vidmarja. Državna založba ima sicer v programu še peti zvezek izbranega dela A. S. Puškina, ki bo vsebval Puškinove pripovedne pesnitve in pravljice v verzih, ki so jih prevedli Mile Klopčič, Jože Udovič, Tit Vidmar in Oton Župančič. Prav tako ima ista založba napovedano za letos knjigo izbrane poezije Lermontova, izid obeh knjig pa se bo najbrž zavlekel v prve mesece prihodnjega leta.

Šele prihodnje leto bomo najbrž dobili tudi reprezentativen izbor (ali celotno izvirno pesniško delo) nedavno umrle pesnice Lili Novy.

In da bo slika popolnejša: pri Mladinski knjigi so spomladi ponovno izšli »Spevi« R. Tagoreja v prevodu Alojza Gradnika.

V LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFIH

»Inšpektor na delu«

O inšpektorjih, revizorjih in podobnih je bilo že od nekdaj dosti pisanega. V tragični, še bolj pa v komični obliki, je to hvaležna snov, ki daje ustvarjalcem široke možnosti, da s svojimi dogodivščinami in komičnimi situacijami poskrbijo ljudem za solidno zabavo in razvedrilo. Vendar od francoskega filma »Inšpektor na delu« zaman pričakujemo, da nas bo razvedril in zabaval, ali da bo vsaj malce podoben kaki prijetni in duhoviti komediji. Film je ena od povprečnih kriminalk, ki nas morda pritegne zaradi prikupne Helene — Nicole Courcel in, po njenih že znanih filmskih kreacijah sodimo, da bomo videli morda dober film.

V nekaj besedah lahko označimo filmsko dogajanje: lov za načrti najnovejšega tipa letal na atomski pogon in razkrinkavanje kriminalne tolpe, ki si želi načrte prilastiti. Seveda tudi tokrat ne gre brez že standardnih oblik ljubezenske zgodbe, ki se po običajnih šablonah srečno konča. Glavna toda ne najbolje izpeljana protiigra dveh paralelnih akterjev: dveh inšpektorjev in dveh bratov dvojčkov, je sicer vnesla v delo nekaj svežine, vendar pa je v nekaterih prizorih tako naivna in neprepričljiva, da gledalca utruja. Tudi komične situacije z zamenjavo bratov ne nudijo pomembnejših efektov, temveč služijo zgolj za situacijski zaplet dejanja in mu dajejo določen ritem in napetost. Seveda je tudi tokrat glavni junak neuničljiv in neprekosljiv v svojih spretnostih, hladnokrvnosti, domiselnosti in tudi pretepaški rutini, s katero popolnoma zasenči »službenega« inšpektorja, strpa v koš lopovsko tolpo ter razjasni zaplet dejanj. Seveda pa so se producenti poslužili še nečesa, česar nikakor ne smemo prezreti, saj zastavlja najbolj zanimivo plat filma: v akciji so prav vsa prometna sredstva od najnovejšega tipa letal in helikopterja, ki krožijo med Parizom in Bruseljem, do starih in novih tipov avtomobilov, motornih koles in motornih čolnov. S temi rekviziti bo film nedvomno navdušil predvsem »motorizirano« publiko. Tudi Nicole Courcel, najsi je še tako simpatična in prikupna, nas tokrat ne more ogreti. (lb)

Nikolaj Omerza: Balet

MEŠTROVIĆEVA RAZSTAVA V SPLITU

Kakih 35 doslej neznanih grafik in plastik kiparja Ivana Meštrovića so te dni razstavili v Splitu. Splitsko občinstvo se za razstavo zelo zanima, prireja pa jo Meštrovićeva galerija v počastitev 75-letnice rojstva velikega umetnika.

USPEH RAZSTAVE DVEH NAŠIH UMETNIKOV V BUDIMPEŠTI

V Budimpešti so te dni zaprli razstavo jugoslovanskih umetnikov Mihaila Petrova in Petra Palavičinija. Razstava je žela pri tamkajšnjih likovnih kritikih nedeljeno priznanje, pa tudi publika jo je zelo lepo sprejela.

PRIZNANJE DJURI JAKŠIĆU NA ČEŠKEM

Dirigent Beograjske filharmonije Đura Jakšić je sodeloval na XIV. festivalu »Glasbeno poletje«, ki ga imajo v Piješčanih in v Trenčanskih Toplicah na Češkem. Jakšić je dirigiral na dveh koncertih Slovaške filharmonije in na obeh, sodeč po ocenah kritike, dosegel zelo velik uspeh. Kritika poudarja njegov smisel za dovršeno vodenje orkestra, močan temperament, živ glasbeni občutek in originalno umetniško koncepcijo. Prav tako poudarja njegov moderni stil, s katerim se, po pisanju kritikov, Đura Jakšić »približuje tipu dirigenta, kakršen je na primer Leonard Bernstein«.

GOSTOVANJE AKADEMSKEGA GLEDALIŠČA »BRANKO KRSMANOVIĆ« NA POLJSKEM

Po 14-dnevnem gostovanju na Poljskem so se vrnili v Beograd člani akademskega gledališča »Branko Krsmanović«, ki smo ga pred nedavnim imeli priliko videti v Ljubljani. Gledališče je obiskalo Varšavo, Gdansk, Zakopane, Krakow in še nekatere druge kraje; v svojem repertoarju pa je imelo dela Jovana Šterije Popovića, Aleksandra Obrenovića in Bore Draškovića. Poljsko občinstvo in kritika sta njihove predstave sprejela z najlepšimi priznanji in pozornostjo.

ZNANJE - TRDNEJŠA VEZ PRIJATELJSTVA

62 ANGLEŽEV V STAROSTI OD 20. DO 75. LETA JE PRIŠLO V LJUBLJANO NA POSEBEN TEČAJ, DA BI SE POBLIŽE SPOZNALO Z NAŠIM ŽIVLJENJEM

Pred letom sta se srečala na konferenci UNESCA v Angliji in postala dobra prijatelja — g. J. Sedgvik iz Yorkshira in dr. Jože Goričar iz Ljubljane. G. J. Sedgvik je znan politični in kulturni delavec ter organizator, ki se že dolgo ukvarja z zanimivo in človekoljubno dejavnostjo — izobraževalnim delom delavcev. Že od 1922. leta je član WEA — Združenja za izobraževanje delavcev, ki že 55 let uspešno deluje in se razvija po Angliji. Zdaj je okrajni sekretar Združenja in vse njegovo udejstvovanje je posvečeno tej organizaciji.

WEA je izredno demokratična organizacija, saj je njeno osnovno načelo, razširjati in dvigati kulturno raven angleškega človeka brez vsakršnih političnih in strankarskih pretenzij. Združenje zbira svoje člane po krajih in daje možnosti za izobrazbo na vseh področjih kulturnega in znanstvenega razvoja. Krajevni funkcionarji zbirajo s pomočjo časopisnih oglasov svoje člane, ki si želijo izpopolniti svoje znanje jezikov, humanističnih, prirodoslovnih, tehničnih in drugih ved. Združenje jim oskrbi potrebne predavatelje, zagotovi prostore in tudi finančna sredstva, ki jih organizaciji v ta namen daje država. Trenutno je v Angliji okrog 7000 najrazličnejših tečajev, ki trajajo od nekaj tednov do treh let. Tečaje obiskujejo intelektualci, dijaki, obrtniki in delavci in zdaj je njih število naraslo že nad 150.000. Samo v yorkshirskem okraju imajo okrog 500 tečajev na leto.

Namen Združenja je, izpopolniti v šoli pridobljeno znanje. Šolanje je v Angliji po organizacijski obliki še zelo neenotno. V takoimenovano otroško šolo stopi angleški otrok že s petim letom, s sedmim pa preide v nižjo šolo, ki naj bi bila podobna naši osnovni šoli. Tu si pridobi začetno znanje, s katerim se mora po štirih letih že opredeliti za eno od treh tipov srednje šole: humanistično šolo, ki je podobna naši gimnaziji, razne tehnične šole in pa moderno šolo. Pozneje lahko otroci nadaljujejo šolanje na univerzi, učiteljskih in tehničnih šolah. Seveda je razdelitev in organizacija celotnega šolstva zelo različna, saj velik del otrok hodi tudi v privatne šole. Razen tega pa ima šolstvo v vsaki grofiji nekaj specifičnega, zato nikakor ne moremo govoriti o enotnem šolstvu. To pa je samo površna shema angleškega šolstva, ki naj bi služila le za ilustracijo h glavni temi o delu in pomenu dopolnilnega izobraževanja v okviru Združenja za izobraževanje delavcev in drugih podobnih organizacij.

Združenje, ki ima danes že številne poklicne profesorje in učitelje, se je že od vsega začetka trudilo, da bi spojilo socialno in izobraževalno delo med ljudstvom, zlasti med delavstvom. Njegove naloge so podobne delovanju naše Ljudske univerze. Nekateri slušatelji tečajev nadaljujejo pozneje svoj študij celo na univerzi, ki ima že okrog 100 let organizirane različne zunanje tečaje, vendar so to le redki primeri.

Mimo rednih tečajev pa organizira Združenje tudi letne tečaje po drugih državah in prav te dni je g. Sedgvik s pomočjo dr. Jožeta Goričarja in Tilke Blahe pripravil prvi letni tečaj v Ljubljani. 62 Angležev, mož in žena od 20. do 75. leta starosti, najrazličnejših poklicev in izobrazbe, posluša v Pedagoškem centru predavanja o naši republiki, o njeni geografiji, zgodovini ter socialni, kulturni in družbeni ureditvi. Številni od njih so tako obiskali in spoznali že vrsto evropskih držav ter svoje pridobitve pozneje prenesli med rojake v domovini. V zanimivih in kvalitetnih predavanjih v Ljubljani so spoznali marsikaj o naši državi, kar jim je bilo doslej tuje in nejasno ter z zadovoljstvom zatrjujejo, da bodo odšli od nas z bogatimi pridobitvami in najlepšimi vtisi.

(lb)

Ljubljana v dokumentih

ZANIMIVA RAZSTAVA V MESTNEM ARHIVU LJUBLJANSKEM

Za letošnjo turistično sezono je Mestni arhiv ljubljanski pripravil zanimivo razstavo dokumentov o zgodovini Ljubljane, ki naj domačim in tujim obiskovalcem prikažejo glavne značilnosti njenega razvoja. Zgodovinski rotovž in obnovljena stara dvorana v drugem nadstropju sta zelo pripravno okolje za tako razstavo. Že na hodniku pred dvorano je razstavljenih nekaj najstarejših podob in tlorisov Ljubljane od 17.—19. stoletja, ki dajejo prvi vtis o rasti mesta. Nato se pred nami razgrne bogastvo starih dokumentov iz šestih stoletij mestne zgodovine. S starimi podobami je prikazan odločilni prometni položaj Ljubljane med Jadranom (Benetke, Trst, Reka) in Panonijo (Ptuj, kasneje Maribor) ter dalje proti avstrijskim, hrvatskim in ogrskim mestom, ter takratna prometna sredstva — tovorniki in čolni s starimi čolnarskimi privilegiji in tarifami. Srednjeveško kulturno okolje ponazarjajo nekateri fragmenti starih rokopisov in inkunabul od 11.— 15. stoletja, razstavljene originalne listine in fotokopije pa mestne gospode in tuje fevdalne zemljiške posestnike (križevniki). Razvoj mesta iz treh delov — Starega, Mestnega in Novega trga — potrjuje tudi kasnejša upravna in davčna razdelitev. Najpečji vir bogastva je bila trgovina — predmete trgovine prikazujejo mitniški redi in računske knjige trgovcev, cene in stari ceniki mesa, rib in vina iz 16. in 17. stoletja. Pomembni so bili letni sejmi, največ preglavic pa je mestnim trgovcem delala kmečka trgovina na podeželju, ki kljub ponovnim prepovedim ni bila nikdar odpravljena. Izmed obrti sta bili najvažnejši krznarska in usnjarska, ki dobita že v srednjem veku posebne pravice. Iz 17. stoletja vzbujajo pozornost krasno vezana knjiga knjigovešk pomočnikov ter pomočniški potni listi s podobami mest ter pomočniškega popotovanja. Mesto je upravljal mestni sodnik z notranjim in zunanjim svetom, glavne mestne pravice pa so zbirali v privilegijski knjigi, katere prepis iz 1566 je tu razstavljen. Zapisniki mestnih svetov so ohranjeni od leta 1521, mestne računske knjige pa od leta 1581 dalje. Mestna sodna oblast je prikazana z raznimi privilegiji, predvsem pa z znamenitim Maksimiljanovim malefičnim redom za Ljubljano iz leta 1514, ki je ena od najzanimivejših uzakonitev kazenskega prava in postopka te dobe v Evropi. Slika Tranče, starega preiskovalnega zapora, nakazila rablju za obglavljenje Jurija Lenca, vodje kmečkih upornikov leta 1635, ter za mučenje in sežig »čarovnic« kažejo vso nečlovečnost tedanje justice. Osrednje mesto v stenski vitrini zavzemata srebrni mestni pečatnik in žezlo mestnega sodnika iz 15. stoletja. Mesto je samo upravljalo mestno premoženje, razna zemljišča, prodajalne, mestno opekarno ter mešč. špital, hiralnico za onemogle meščane, kar nam prikazujejo razni urbarji, računske knjige ter slovenski priseżni obrazci za mestne uslužbence. Burno obdobje reformacije predstavljajo faksimile prve slovenske knjige, zapisnik mestnega sveta o prodaji Trubarjeve hiše ter fotokopije protestantske cerkvene matrike iz 1952—93. V drugi polovici 17. stoletja se Ljubljana usmeri v baročne tokove. Mesto postane središče znanstvenega in umetnostnega delovanja (zgodovinarji Schönleben, Valvasor, Dolničar). Nekaj starih načrtov kaže, kako so v kasnejših stoletjih spreminjali prvotne tlorise meščanskih hiš, zazidavali predahe med njimi ter združevali po več hiš s skupno fasado. Zanimivosti iz meščanskega življenja prikazujejo prepoved kopanja brez obleke v Ljubljanici iz leta 1790, stroške pojedine mestnih očetov iz 1613, kuharska knjiga iz ok. 1700, tiskan pouk o sajenju krompirja iz 1788 ter prepis sanjskih bukev iz druge polovice 18. stoletja. Šolstvo prikazujejo seznami učencev, primerki spričeval in slike stare ljubljanske normalke iz konca 18. stoletja ter »zlate bukve« z Vodnikovimi vpisi iz 1811. Že od 17. stoletja propada mestna avtonomija, mestni organi postanejo pod Jožefom II. le izvrševalci naročil višjih organov. Policijski red iz 1790 za Ljubljano do podrobnosti predpisuje življenje v mestu, o kavarnah so leta 1798 prepovedani literarni časopisi. Dobo francoske Ilirije predstavljajo nekateri slovenski letaki francoskih oblasti glede davkov in kontribucije, ljubljanskega škofa prebivalstvu, naj se ne upira francoskim vojakom, ter kot zanimivost seznam sestavnih delov giljotine, pripeljane v Ljubljano. Zadnji dokument je uredba o ponovni uvedbi avstrijske uprave iz leta 1814. Stranski veliki panoji pa prikazujejo razvoj rotovža, ljubljanski grad, obzidje, mostove ter nekatere pomembnejše stavbe in spomenike. — Tako prikazuje razstava izbor nekaterih dokumentov iz velike zakladnice Mestnega arhiva ljubljanskega, ki je s to razstavo skušal domačinom in tujcem (na razpolago so angleški, nemški in francoski tekst vodnika po razstavi) prikazati preteklost našega mesta. Da je s tem uspel, kaže veliko zanimanje in številen obisk. Bilo bi zelo koristno, ko bi se taka razstava razvila sčasoma v stalno razstavo dokumentov, ki bi bila odprta vse leto in bi bila tudi v pomoč šolam pri pouku domače zgodovine.

-b

TRIJE FILMSKI FESTIVALI V SOVJETSKI ZVEZI

Kakor poroča sovjetski tisk, bodo pripravili v Sovjetski zvezi letos kar tri mednarodne filmske festivale. V Kijevu bo festival filmov držav ljudske demokracije, v Taškentu festival azijskih in afriških držav, medtem ko bo veliki mednarodni filmski festival v Leningradu. Vsi trije festivali bodo jeseni.

LIST ZA LISTOM — NAŠ PRIJATELJ

Andre Maurois Hrepenenje

Kdo se je poslej menil za Pagella? Po prvem srečanju sta Sand in Musset zopet postala ljubimca; on pijan od strasti, ona zaneženа in ganjena.

On je bil obljubil, da bo preteklost pozabil. Prisega pijanca!

»Temno hrepenenje« s podnaslovom: »Njen življenjepis« je dokaj obsežno delo francoskega pisatelja Andréa Mauroisa o francoski pisateljici George Sandovi. Knjiga je napisana z jasno in čisto umetniško besedo na osnovi zelo obsežnega dokumentarnega materiala, predvsem pisem same George Sand ter njenih številnih sodobnikov, ki so tako ali drugače prišli z njo v stik. Delo je napisano z ljubeznijo in spoštovanjem do te velike ženske, hkrati pa tudi — kot pravi pisatelj — kritično do njenih zablod in težav. Delo je prevedel Izidor Cankar, izdala pa Državna založba Slovenije. Slika na naslovni strani je delo Alfreda de Musseta.

Ali se duša, ki uživa v trpljenju, kdaj odpove želji, da bi ga vzbujala? Neprenehoma je preganjal Georgea z drobnimi vprašanji. Kdaj je postala doktorjeva priležnica? Kako? Ona ni hotela odgovarjati, govorila je o pajčolanih sramežljivosti: »Ali misliš, če bi me bil Pietro izpraševal o skrivnostih najinega vzglavja, da bi mu bila odgovorila?« Musseta je zaneslo v njegov peklenski ciklus: masohistična potreba, da zve najhujše; ljubosumnost, zmerjanje, strašni nastopi; potem kesanje, prošnje za odpuščanje, izredna nežnost in, če mu ni ugodila, bolezen. Še enkrat mu je morala iti streč k njegovi materi; izposodila si je bila od svoje služkinje čepico, predpasnik, in gospa de Musset, ki je vse vedela, se je delala, da je ne pozna.

Brž ko mu je bilo bolje, je Alfred zopet prišel stanovat k Georgeu na kej Malaquais, a nista več mogla biti srečna. Žaljivi prizori in strastna pisemca so se zopet izmenoma vrstili. Ona je nvidela, da je stanje obupno: »Vse to, vidiš, je igra, ki jo igrava, toda igrava za svoje srce in svoje življenje, in to ni tako prijetno, kakor se zdi. Ali hočeš, da greva v Kranchard in si poženeva krogno v glavo? To bo hitro opravljeno...« Potem je, ker se v resnici nista želela ubiti ne eden ne drugi, mislila, da je bolj pametno, če prelomi, in je odšla v Nohant.

Toda tedaj se je začela ena tistih iger na gugalnici, ki so vzmet strasti v klasičnem gledališču. Človek je tako ustvarjen, da zaničuje, kar se mu ponuja, in išče, kar se mu odteguje. George Sand je presenečena morala spoznati, da je Musset to pot prelom sprejel. Takoj je ločitev nehala želeti. Zadeta v svojem ponosu, je pritekla v Pariz in ga je hotela videti. Pod vplivom svojih prijateljev in zlasti Alfreda Tatteta, ni odgovoril. Zvedela je, da se je kaj govoril o njej. Povedali so mu, da je noče več videti. Med temi strašnimi dnevi v novembru 1834 je George Sand pisala dolg »Osebni dnevnik«, ki je ena najlepših reči, kar jih je kdaj napisala:

In če bi tekla, kadar me ljubezen preveč pograbi? Če bi šla in strgala vrvico njegovega zvonca, dokler mi ne odpre vrat? Če bi tam legla počez, dokler ne prilje? ... Če bi mu rekla: Ti me še ljubiš, ti od tega trpiš, ti zaradi tega zardevaš, toda ti me preveč pomiluješ, da bi me ne ljubil. Dobro vidiš, da te ljubim, da ne morem ljubiti drugega kakor tebe. Objemi me, nič mi ne govori, ne razpravljajva: reci mi nekaj lepih besed; božaj me, ker še vedno misliš, da sem zala... Prav, kadar boš čutil, da se tvoja čutnost utrudja in tvoja razdraženost vrača, me pošlji proč, muči me, toda nikoli s tisto strašno besedo: Zadnjikrat! Trpela bom, kolikor hočeš, toda pusti me, da včasih, čeprav samo enkrat na teden, pridem iskat eno solzo, en poljub, ki me bo poživil in mi dal poguma. Pa ti ne moreš. Ah, kako si me naveličan in tudi kako hitro si se sam pozdravil...

Skušala se je shajati s prijatelji. Na Bulozovo prošnjo je bila za model Delacroixu, ki je vzbudil njeno bolečino, ko ji je govoril o talentu, ki se kaže v Mussetovih risbah. Sanjala je o tem, da bi si dala napraviti glavo tistih Goyevih žensk, ki jih je Alfred občudoval.

Mnogokrat je srečavala ljubeznivo in preveč pridno Hortenso Allart, ki jo je učila, da je treba z moškimi zvijačno ravnati in se delati hudo, da se vrnejo. Blaznost! Če naj zvijačno ravna, bi ne smela ljubiti. Samo Sainte-Beuve ji ni govoril neumnosti. Ona ga je vprašala: »Kaj je ljubezen?« On ji je odgovarjal: »To so solze; jokate, torej ljubite.« Potem je iskala osamljenosti: »Ne morem več delati,« je pisala. To se ji še nikoli ni primerilo!

Vedela je, da bi se ji Musset bil vrnil, če bi bil prepuščen samemu sebi. Toda med njima je bil ponos, ta strašni moški ponos. Med njima je bil Alfred Tattet, ki je z neumnim obrazom govoril: »Kakšna slabotnost!« Ko bi si vsaj mogla zopet pridobiti Mussetovo prijateljstvo.

Če bi dobila kdaj pa kdaj od tete nekaj vrstic, eno besedo, dovoljenje, da ti pošljem kdaj pa kdaj sličico za štiri solde, ki sem jo kupila na keju, cigaret, ki sem jih sama napravila, ptička, igračo, da prevarim svojo bolečino in svoj dolgčas, da si predstavljam, da nekoliko misliš name, ko prejmeš te neumnosti...

In tole, kar je pretresljivo in vzvišeno:

O moje modre oči, nič več me ne bodo gledale! Ti lepa glava, ne bom te več videla, kako se sklanjaš nad menoj in se zagrinjaš s sladkim hrepenenjem! Moje malo telo, vitko in toplo, ne boš se več iztezalo na meni kakor Elizej na mrtvem otroku, da ga poživi! Ne boš se me več dotikal z roko kakor Jezus Jairove hčere, rekoč: »Deklica vstani!« Zbogom, moji plavi lasje; zbogom, moja bela ramena; zbogom vsemu, kar je bilo moje! Sedaj bom v svojih vročih nočeh objemala debla smrek in skale v gozdovih in bom kričala vaše ime, in kadar bom sanjala, da uživam, bom omedlela in padla po vlažnih tleh...

V decembru je trudna odšla v Nohant. Mislila je, da je skoraj vdana. Alfred ji je pisal precej ljubeznivo pismo, v katerem je rekel, da se kesa svoje nasilnosti. »In tako je to končano. Jaz ga ne želim več videti, to mi je prehudo...« Nato je zvedela, da je Tattetu povedal, da je prelom dokončen. Ona ni mogla prenesti tega udarca. Kakor Matilda de la Mole si je odrezala svoje lepe lase in mu jih je poslala. Delacroix jo je na svojem portretu, ki je v muzeju Carnavalet, naslikal s kratkimi lasmi, »z zaskrbljenim čelom, izgubljenimi očmi, ostrim nosom, trepetajočimi usti, bledo, shujšano zaradi nespanja«. Ko je Musset prejel težke črne kodre, se je razjokal. Še enkrat ga je osvojila in George je mogla zmagoslavno pisati Tattetu: »Gospod, znane so zelo dobro izvršene kirurške operacije, ki so v čast kirurgovi spretnosti, ki pa vendar ne morejo preprečiti, da se bolezen povrne. Zaradi te možnosti je Alfred zopet postal moj ljubimec...«

Toda bila sta eden in drugi prevzeta od najhujše blaznosti: od hrepenenja po absolutnem. Od preloma do preloma, od sprave do sprave je njuna umirajoča ljubezen vztrepetavala v trzajih, ki so bili le krči agonije. Sand in Musset sta bila tedaj podobna dvema borilcema, ki se, premočena od potu in krvi, oklepata drug drugega, se stiskata in ki ju gledalci ne morejo ločiti. Nekega dne je grozil, da se ubije, potem je kratko italijansko pisemce prosilo za zadnje snidenje: »Senza veder, e senza parlar, toccar la mano d'un pazzo che parte domani... Brez pogleda, brez besede, dotakniti se roke norca, ki odhaja jutri...«

Sainte-Beuve, sodnik tega zadnjega boja, je posegel vmes, da ga konča. Ona se je odpovedala:

Sand Mussetu: Moj ponos je sedaj zlomljen in moja ljubezen ni več drugega kakor usmiljenje. Pravim ti: »Treba se je pozdraviti. Saint-Beuve ima prav.« Tvoje vedenje je žalostno, nemogoče. Moj Bog, kakemu življenju te prepuščam? Pijanost, vino, dekleta, in še in zmeraj! A ker ne morem ničesar več storiti, da te tega obvarujem, ali je treba podaljševati to sramoto zame in to muko zate?...

In ker je Alfred vztrajal, da mora priti k njej, je pobegnila v Nohant.

Ivan Regent MIMO-GREDE

»Delo«, 10. V. 1923
Podpis... zna.

V Rimu bodo imeli bikoborbo. Nikar ne glejte debelo. V letu 1923 krščanske in v prvem letu fašistovske dobe bodo imeli v Rimu bikoborbo: čisto pravo bikoborbo. Tozadevno se že delajo velike priprave in vlada je že dala potrebno privoljenje. Iz Španije so že prišli najslavnejši bikoborci in so pripeljali s seboj za take igre nalašč vzrejene bike.

Rimljani so fantje od fare. Ne poznajo šale. Vtepli so si v glavo, da morajo biti prvi v vseh pogledih in še posebej na trnovi poti napredka. Zato hočejo posnemati Španjolce. Poleg tega so si vtepli v glavo, da morajo oživiti slavo stareg cesarskega Rima z vsemi njegovimi igrami. Za vsako ceno. Ker pa nimajo še dovolj sužnjev, ki bi bili pripravljeni igrati vlogo gladiatorjev, in ne še cesarjev, pred katerimi naj bi se gladiatorji pobijali, in nimajo več niti kristjanov, ki bi se dali prostovoljno zverinam za pojedino, so si izposodili iz Španije bike in bikoborce. Ljudstvo, ki zahteva kruha in iger, bo dobilo zaenkrat igre in bo prepričano, da je zašlo na pot resničnega napredka. Kruh pride kasneje ali pa ga ne bo. To pa ni poglavitno. Prva in najbolj potrebna reč so igre.

Če naj bomo odkriti, moramo priznati, da bikoborbe še ne bodo popolnoma oživele slave starega cesarskega Rima. Ali to je zaenkrat prvi korak. Drugo lahko še pride. Gladiatorje bomo dobili. Že sedaj imamo vse polno ljudi, ki jih revščina in glad silita v samomor. Zbirali bomo po vsem svetu ljudi, ki imajo samomorilske namene, pripeljali jih bomo v Rim in jim rekli: namesto da bi se samomorili na tihem in brez slave in ne da bi imel od tega kdo posebno korist, oborožite se in pobijajte se ter morite drug drugega v cirkusu v zabavo in razvedrilo drugim in v svojo večno slavo. Zverine bomo tudi dobili. Dovolj jih je v zverinjakih in menažerijah in sploh povsod, kjer žive ljudje. Ako ni kristjanov, katerim bi smeli naprtiti vse zločine in vse zlo, kar ga je med nami, imamo komuniste. Ti so krivi vsega zla. Če niso krivi, jih lahko vseeno obdolžimo in jih izročimo zverinam, naj jih razmesarijo in naj jih požro. Ljudstvo se bo zabavalo in domovine bodo rešene svojih največjih sovražnikov. Tudi cesarje bomo dobili, ki bodo takim igram načelovali in jim dajali s svojim sijajem ugled in potrebno vrednost.

Oj zlati vek... Zares se bližajo zlati časi. Pesniki bodo hodili ovenčani in s harfo pod pazduho po mestnih ulicah. Možje se bomo oblačili v bele rimske halje in si bomo v senci nebeških dreves pripovedovali o srečnih časih, ki jih živimo.

In glejte! Kljub temu, da se nam obetajo taki užitki, imamo med nami nezadovoljneže. Medtem ko v Rimu trenirajo in dražijo svoje seviljske bike, so ljudje, ki pravijo, da je mizerija. Prosim vas. Kaj zato, če napravi na Nemškem samomor vsakih 24 ur zaradi mizerije komaj 20 oseb? Kaj zato, če se pri nas v Trstu vsak dan obesi komaj po en berač, ki ni imel kaj jesti. Kaj zato, ako delajo profesorji filozofije in drugih znanosti v Jugoslaviji in drugod samomore zaradi svojega nizkega materialnega položaja? Tudi to je neumno, ako si belimo glave z vprašanjem, zakaj neki v Ameriki ubijajo živino, a meso mečejo proč, ko bi ga ljudje tukaj radi jedli. Še manj je vredno dejstvo, da smo šli s trgovino in industrijo rakom žvižgat. Za take reči se zanimajo komaj taki, ki nimajo v svojih žilah junaške krvi, ki se delajo rahločutne, ki govore o neki morali, ki je ni in ki zanjo ne mara nihče, in zraven še taki, ki bi radi prepričali ves svet, da so bikoborbe, rokoborbe in druge podobne reči nazadnjaške in plebejske in da je za civilne ljudi dober le novi teater.

Neumnosti. Mi smo za igre starega slavnega cesarskega Rima in za bikoborbe. Le v skrajni sili prirejamo še dvoboje, morimo, požigamo in tepemo ljudi s poleni.

In vse v zabavo in v imenu napredka, ki se je napotil v srednji in stari vek.

P. S.: Bikoborba se je vršila v navzočnosti 50 tisoč ljudi. Govorilo se je, da je predsednik (Mussolini), prijatelj živali, zahteval, naj bikom ovijejo roge z bombažem, da si jih ne bodo pokvarili, kadar bodo zbadali bikoborce. Pa ni bilo res. Res je, da je ljudstvo zahtevalo, naj se en bik ubije. Proti temu pa je nastopil s strogim ukazom komandant državne policije in narodne milice general de Bono. Bika ni dovoljeno ubiti. Bika pa ne... bika. General de Bono je fašist, pa ni nikdar dal svojim pristašem ukaza, da ne smejo ubijati delavcev.

Ivan Regent je slovenski javnosti že dolgo znan tudi kot zelo dejaven publicist. Pri Cankarjevi založbi je pravkar izšla knjiga njegovih člankov, polemik in razprav, ki so izhajali med leti 1906 in 1934 v raznih slovenskih in italijanskih listih in revijah. Knjigo, ki ima tudi obsežne opombe in krajši predgovor, je avtor upravičeno naslovil »Poglavja iz boja za socializem«. Prispevki so zelo sugestivno napisani in nudijo resničen vpogled v boj delavskega razreda v prvi tretjini našega stoletja.

Žarko Petan Človek brez glave

Bil je čisto navaden dan. Nekje na Tihem oceanu ali v Sibiriji je človek tekmoval z naravo; uspešno. Grozil je, da bo v hipu uničil vse, kar je njegova tekmica ustvarila v tisočletjih.

In to je bil šele prvi polčas blazne tekme v uničevanju.

Bil je tako navaden dan, da si ga ne bi bilo vredno zapomniti, če... No, kako je že bilo? Sprehajal sem se po parku in globoko vdihaval kot britev oster zrak. Tedaj mi je padel v oči možakar, zavoljo katerega bom ta prav navaden dan pomnil vse žive dni.

Od daleč je bil videti kot človek, ki pred ščipajočim mrazom skriva ušesa v zavihani ovratnik suknje. Šele ko je prišel bliže, sem opazil, da nima glave. Sicer pa je bil še kar spodobno oblečen, dasiravno ni imel klobuka. Bržčas ga je bil pustil doma, ker ga ni imel kam posaditi.

Nagovoril sem ga:

»Oprostite, da vas nadlegujem, ampak...«

»Že prav, že prav... Vedeti hočete, kje sem pustil glavo, ali ne?« mi je rezko segel v besedo. »Razletela se je.«

»Kako razletela?«

»Kar na lepem je počila, kot balonček, ki ga preveč napihnemo. — Se vam zdi to čudno?«

»Nekoliko že... a verjamem vam na besedo. Tudi meni se je nekoč pripetilo nekaj podobnega.«

Očitno sem vzbudil njegovo pozornost. Če bi imel glavo in v njej dvoje oči, bi me zagotovo ošinil z nejevernim pogledom. Tako pa je svoje presenečenje izdal samo tako, da si je živčno odpenjal in spet zapenjal gumb na suknji.

Slednjič je vprašal:

»Se je mar tudi vaša glava razletela?«

»Ne še,« sem odgovoril. »Mislil sem tisto o balončku. Kot otrok sem jih zelo rad napihoval, pa je tu in tam kateri počil.«

»Norčujete se!« je vzrojil. Kar videl sem, kako mu je pognalo kri v glavo. Saj so se mu žile na štrclju, ki je kukal iz ovratnika, močno napele.

»Morebiti,« sem rekel s posebnim poudarkom, da bi mu dal vedeti, kako malo verjetna se mi zdi njegova zgodba.

Moj sum ga je zadel v živo. Začel je z dolgimi, suhimi rokami kriliti po zraku in ploha besed se je vsula iz nevidnih ust.

»Ne verjamete mi, kaj? Nihče mi ne verjame. Pa se temu prav nič ne čudim. Ljudje so že po naravi maloverni. Kljub temu vam bom povedal vse od kraja. Prvič sem postal pozoren na svojo glavo pred kakim letom, ko sem kupoval nov klobuk. Prodajalec me je vprašal, katero številko glave imam. Stiriinpetdeset, sem odgovoril. Ne bo držalo, je trdil prodajalec in vztrajal, da je moja glava precej večja. Skoraj sva se sprla. Navsezadnje pa mi je le dokazal, da ima on prav. Prinesel je klobuk številka štiriinpetdeset in mi ga poveznil na glavo. Potem me je postavil pred ogledalo. Videti sem bil zelo smešen: na vrhu glave je čepel klobuk kot koklja na jajcih. Najmanj za štiri številke je bil premajhen. Potlej se preglavice z mojo glavo niso več nehale. Postajala je iz dneva v dan čedalje bolj debela, čedalje bolj težka, čedalje večja, dokler se nekega lepega dne ni razletela na tisoč koščkov. — To je vse.«

»Ali morda veste za vzrok te grozne nesreče? Ste bili vsaj pri zdravniku? Kaj vam je rekel?«

Možakar brez glave se je zaupno sklonil in mi zašepetal na uho:

»K zdravniku nisem šel, a kljub temu vem, zakaj se mi je glava razletela.«

»Zakaj?«

»Hotel sem spraviti vanjo dvakrat več, kot je bilo v njej prostora, pa tudi drugi so mi pri tem pridno pomagali. Kar naprej so mi vlivali vanjo vsemogoče neumnosti.«

»Kakšne neumnosti?«

»Saj veste: o vojni, oborožitvi, razorožitvi, o atomski bombi in... na svidenje!«

Sunkovito se je priklonil v pasu in hitro odšel. Nemara se je ustrašil prodajalca časopisov, ki je tekel skozi park in na ves glas vpil: »Poseba izdaja... Nevarnost vojne na Bližnjem vzhodu... Poskusi z atomsko bombo se nadaljujejo...

Bil je čisto navaden dan. Gotovo bi nanj slej ko prej pozabil kot na tisoče drugih, če ne bi prav tega dne srčal prvega človeka brez glave. Že naslednji dan sem videl še dva, potem tri, štiri, deset, milijon brezglavcev. Danes je menda na svetu samo še toliko ljudi z glavami, da jih lahko šolarji preštejejo na prste ene same roke. Pa še te redke glave so kaj klavrne, drobne kot pest. Ljudje z lepimi, debelimi glavami so izumrli.

In drugi polčas blazne tekme v uničevanju se je komaj začel...

IZ »SINKINGA«

Dekletova tožba

Rotim te, več ne hodi k meni v vas,
ne pni na vrbo se, ki mladoleta
pod mojim oknom vitke veje spleta,
saj veš, da te ljubiti več ne smem.
Tako je mojih starišev ukaz.
O vem, predragi, da me rad imaš.
A moram se le vdati in molčati,
ker hoče oče to in hoče mati.

Rotim te, več ne preskakuj zidov
dvorišča našega, ne lomi vej
in z murvo našo usmiljenje imej,
saj veš, da te ljubiti več ne smem.
Sestre mi branijo, grde me brati,
ubogati jih moram in molčati.

Rotim te, ne podiraj več ograj
in v mojem vrtu rožic ne teptaj,
saj več, da te ljubiti več ne smem.
Hudobni in jezični so ljudje,
in govorica njih je strup — o vem,
da bom brez tebe ovenela mlada,
sam veš, kako bi bila tvoja rada.
Pozabi me, ne misli več na me!

Pri Državni založbi Slovenije je te dni izšla »Kitajska lirika« Alojza Gradnika. To je že tretja izdaja te znamenite pesniške antologije, ki vsakokrat na novo priteguje bralca. Nova, tretja izdaja je močno razširjena, pesnik je vanjo sprejel okrog 50 novih pesmi, dr. Bratko Kreft pa je knjigo opremil s krajšim uvodom o Kitajski, njeni nekdanji in današnji duhovni podobi. Knjigo krase reprodukcije izvirnih kitajskih lesorezov.

Afera za vsako ceno

Športna borba za čimvečji uspeh pride pogosto navzkriž s hotenji posameznih tekmecev. Kaže, da tudi nogometno kvalifikacijsko tekmovanje za vstop v II. zvezno ligo ne bo minilo mirno. Povod za razpravo je dala tokrat Odredova pritožba proti verifikaciji tekme Odred : Rudar (1:1, 20. julija v Ljubljani).

Oba kluba sta te dni sklicala tiskovni konferenci, na katerih sta bolj ali manj prepričljivo pojasnila svoji stališči. Najprej je Odred apeliral na javnost, naj načne razpravo o nedotakljivosti sodnikov in mejah njihove proste presoje dogodkov na nogometnih tekmah, s tem pa sveda napeljal vodo na svoj mlin, saj je njegova pritožba utemeljena z nasprotujočimi izjavami uradnih osebnosti na tekmi, ki spodbijajo sodnikovo prosto presojo.

Rudarjev odgovor v obliki druge tiskovne konference je sledil prej, kot so povsod zvedeli za Odredovo stališče. Z izjavo igralca Opresnika je Rudar razevljavil svojo uradno izjavo na zapisniku o tekmi, češ, da je zakrivil prekršek pri sporni enajstmetrovki Limo, ne pa Mozctič. Hkrati je Opresnik apeliral tovariško na Lima, naj odkrito pove resnico. Mimo tega odreka Rudar Odredu pravico do pritožbe in vstaja v zagovor sodnika Varaždinca.

Afera je torej tu. Ne glede, kako se bo končala, moramo ugotoviti, da je bila nepotrebna kot ogenj v strehi in da je nastala zgolj zaradi ozkega gledanja predstavnikov obeh klubov. Če bi že moralo priti do nje, bi bilo pravilneje razpravljati o arbitru tekme, Varaždincu, ki je povod spora. Tako so ocenili položaj predstavniki obeh klubov tudi po tekmi.

Objektivnost v nogometu je za sedaj možna in verjetna kot je izvedljiv polet na Luno. Preveč je stvari, ki vplivajo nanjo. Zato tudi ni pomembno, ali je napravil prekršek ta ali oni, ampak, ali so prekrški sploh bili (kot primer izključitve Jeršeta in Medveda). Vsekakor pa moramo tudi ugotoviti, da je bil sodnik Varaždinec na tekmi Odred : Rudar zelo slab, čeprav zaradi športnega in poštenega nastopa vseh igralcev ne bi smel imeti težav s tekmo.

Nerazumljivo je zato, zakaj vstajajo nekateri (NK Rudar) v njegovo obrambo. Zakaj obtožuje Rudar Odreda, da hoče z zakulisno borbo priti v višji razred, in zakaj ne potrka najprej na svoja vrata (beri neutemeljena Rudarjeva pritožba zoper igralca Odreda Cubana,čeprav je bilo vsakomu očitno, da je njegova registracija pravilna?) Zakaj Odred ni postregel javnosti tudi z Limovo izjavo, če je res napravil prekršek? Zakaj so predstavniki Rudarja uradno izjavili eno (prekršek je napravil Mozetič) in zakaj so, ko so zvedeli za sodnikov zagovor, prišli na dan z drugo, popolnoma spremenjeno verzijo (prekršek je napravil Limo)? In naposled, zakaj Odred ne zahteva nemudoma ostrejših sankcij proti sodniku Varaždincu, če je prepričan, da ga je z lažmi oškodoval?

Odgovori na vprašanja posezajo v prikrivane kotičke našega nogometnega življenja in kažejo, da bi bila vsa afera nepotrebna, če bi bilo med nogometaši več zaupanja, samokritičnosti in iskrenosti. Ker pa tega ni, bo ogenj, ki ga je razvnela neznatna iskrica, težko pogasiti z vedrom vode. (Zares bi bil čarovnik tisti, ki bi znal najti za oba zadovoljivo rešitev.)

Zato tovariši iz Rudarja in Odreda, prenehajte s tožarjenjem in obrekovanjem drug drugega, ampak skušajte s skupnimi močmi popravljati, kar je slabega v našem nogometu. Vsaka druga pot lahko vodi le k trenutnemu uspehu, ki ne pomeni uspeha vaših nogometašev, in ki se prav lahko čez čas obrne v vašo škodo.

S. F.

SVETOVNO PADALSKO PRVENSTVO V BRATISLAVI

Naši tekmovalci oškodovani

Beograd, 15. avg. — V Beograd je pripotovala jugoslovanska padalska reprezentanca, ki je od 4. do 10. avgusta sodelovala na svetovnem prvenstvu v Bratislavi. Jugoslovanska reprezentanca je osvojila v generalnem plasmaju 5. mesto. Izmed tekmovalcev je bil najboljši Mladen Milićević, ki se je med posameznikj uvrstil na 3. mesto. Petar Dedić je zmagal v skoku s 1500 m in dosegel nov državni rekord, Branko Dobrinić pa je bil najboljši na prvenstvu v skupinskem skoku na cilj.

Ob povratku naše padalske reprezentance je bila v prostorih Letalske zveze Jugoslavije tiskovna konferenca, ki so na njej vodstvo in tekmovalci izjavili, da so našo reprezentanco oškodovali češki sodniki s pristranskim sojenjem. Predvsem so bili naši reprezentanti neprijetno presenečeni, ko so zvedeli dva dni po tekmovanju, da so osvojili v generalnem plasmaju peto namesto četrto mesto.

»Takoj po prihodu v Bratislavo smo vložili protest predstavnikom FAI (mednarodne letalske federacije), ker žirija ni bila sestavljena iz mednarodnih sodnikov, ampak le iz Čehov,« je izjavil vodja naše reprezentance Miodrag Banjac, predsednik zvezne padalske komisije Letalske zveze Jugoslavije.

»Našega protesta, ki smo ga vložili kar trikrat, še doslej niso obravnavali. Kot primer naj navedem, da Mladen Milićević v skoku z 2500 m in prostim padcem do 400 m ni dobil niti ene kazenske točke. Ko je Milićević že sprejemal čestitke naših in tujih tekmovalcev ter vodij reprezentanc, so objavili, da je šele deveti s 25 kazenskimi točkami! S tem so mu preprečili, da bi zasluženo osvojil najmanj drugo mesto v generalnem plasmaju.«

Vodja naše reprezentance tudi sodi, da so Jugoslaviji nezasluženo odvzeli drugo mesto. Lahko bi celo rekli, da so uvedli proti jugoslovanskim padalcem diskriminacijo, ki se kaže tudi v tem, da v čeških časnikih nikoli ni bil objavljen plasma Jugoslovanov, čeprav so bili med najboljšimi.

Jutri: »Ljubljana«–»Vojvodina«

Jutri ob 17. uri bo prijateljska nogometna tekma med slovenskim ligašem »Ljubljano« in članom I. zvezne lige »Vojvodino« na stadionu »Ljubljane« v Šiški. »Vojvodina« bo nastopila v kompletni sestavi. Ob 16. uri bodo začeli voziti avtobusi od Ajdovščine do stadiona. Predtekmi: Ilirija : »Ljubljana« (pionirji) ob 14.30 in Ilirija : »Ljubljana« (mladinci) ob 15.30.

V drugi prijateljski tekmi je »Vojvodina« premagala svojega gostitelja, nogometni klub »Koper«, s 13:0. Tudi v Kopru, kot bodo v Ljubljani, so nastopili: Veselinović, Bena in Ivoš.

*

GRAZ, 15. avg. (APA). Nogometno moštvo »Reke« je premagalo graški Sturm s 5:3 (3:1). »Reka« je prikazala tehnično dovršeno in hitro igro. Najboljša je bila krilska vrsta.

Priznani rekordi

Stockholm, 15. avg. (Reuter) Komite za pravila in rekorde mednarodne atletske federacije je na seji registriral 38 rekordov (22 moških in 16 ženskih). Med ostalimi je verificiral svetovni rekord Angleža Dereka Ibbotsona na 1 miljo — 3:57,2 minute in Čeha Jungwirtha na 1500 m — 3:38,1. O svetovnem rekordu Avstralca Herba Elliotta na 1 miljo — 3:54,5 bodo razpravljali na naslednjem sestanku.

Priznali so tudi svetovna rekorda Jurija Stepanova 216 cm v višino in Milly Hickock (Anglija) 55,6 sekunde na 440 jardov za ženske.

Petnajst delegatov omenjenega komiteja je soglasno sprejela verifikacijo vseh rekordov.

Olafsson namesto Gligorića

Portorož, 15. avg. Po nadaljevanju prekinjenih partij iz V. in VI. kola je ostala prekinjena le še partija med Bronsteinom in Benkőjem iz V. kola.

Popopini rezultati V. kola:

Petrosjan–Matanović 1:0, Sherwin–Pachman 0:1, De Greiff–Szabo 0:1, Averbah–Rossetto 1:0, Sanguinetti–Neikirh 1:0, Talj–dr. Filip 1:0, Larsen–Füster 1:0, Panno–Gligorić 0:1, Olafsson–Cardosso 1:0.

VI. kolo:

Matnović–Sherwin 1:0, Pachman–De Greiff 1:0, dr. Filip–Petrosjan remi, Cardosso–Talj remi, Gligorić–Olafsson 0:1, Neikirh–Panno remi, Füster–Sanguinetti remi, Rosseto–Larsen 0:1, Benkő–Averbah 1:0, Fisher–Bronstein remi.

Stanje po VI. kolu: Olafsson, Petrosjan 4,5, Talj, Larsen, Averbah 4, Benkő 3,5 (1), Pachman, Matanović, Sanguinetti, Gligorić 3,5, Bronstein 3 (1), Panno 3, Szabo,Fisher 2,5 (–), dr. Filip 2,5, Cardosso 2, Rosseto 1,5 (–), Neikirh 1,5, Sherwin 1 (–) De Greiff 0,5 (–), Füster 0,5. Fisher, Rosseto, Sherwin in De Greiff odigral partijo manj, kar se kaže s posebnim znakom – (–).

DRŽAVNO ŽENSKO ŠAHOVSKO PRVENSTVO

Vodi Nedeljkovićeva

Izola, 15. avg. — V V. kolu državnega ženskega šahovskega prvenstva so bili doseženi tile rezultati: Nedeljković : Piberl prekinjeno (partija bo nadaljevana jutri) Štruc : Čirović remi, Katalinić : Jocić 1:0, Jovanović : Timofejeva 1:0, Lazarević : Pihajlić 1:0, Kitonić : Petrović 1:0, Vinceljak : Radenković 0:1, Ročić : Velimirović 1:0.

Rezultati IV. kola: Piberl : Ročić 1:0, Velimirović : Vinceljak 1:0, Radenković : Kitonić remi, Petrović : Lazarević 0:1, Pihajlić : Jovanović 1:0, Timofejeva : Katalinić 1:0, Jocić : Štruc 1:0.

Stanje po V. kolu: Nedeljković 4 (1), Lazarević, Radenković 4, Velimirović, Pihajlić, Kitonić 3, Jovanović, Jocić 2,5, Piberl, Timofejeva, Štruc. Čirović 2 itd.

SVETOVNO PRVENSTVO V KAJAKU NA MIRNIH VODAH

Jugoslovani na repu

Praga, 15. avgusta (Tanjug). — Na Vltavi v Pragi se je začelo svetovno prvenstvo v kajaku na mirnih vodah. V izločilnih tekmovanjih v vseh 4 disciplinah Jugoslovani niso uspeli osvojiti enega izmed prvih treh mest in se tako uvrstiti v nadaljnje tekmovanje. Jugoslovan Petrović je bil zadnji v enosedih na 500 m in na 100 m, na isti progi je bil Lipokapić predzadnji, na dvosedih na 500 m sta bila Jugoslovana Petrović in Kercov prav tako zadnja kot rojaka Tot in Ivinov na 1000 m. Nič bolje ni vozila jugoslovanska štafeta 4×500 m.

Na svetovnem prvenstvu sodeluje 360 tekmovalcev iz 22 držav. Mimo Evropejcev sodelujejo tudi Kanadčani in Avstralci. Največ tekmovalcev je na prvenstvo poslala ČSR (40), za njo SZ (37) ter Zahodna Nemčija in Madžarska (33). Jugoslavijo zastopa 6. neuspešniht tekmovalcev.

Šest mladincev v reprezentanci

Korčula, 15. avgusta. — Zaradi odlične igre na mladinskem državnem prvenstvu v vaterpolu je zvezni kapetan Božo Grkinić izbral šestorico mladih igralcev, ki se bodo pridružili državni reprezentanci. Le-ta se v Zagrebu pripravlja na evropsko prvenstvo v vaterpolu. V Zagreb so odpotovali: Čolović in Uljarević iz Hercegnovega, Dabrović in Popović iz Dubrovnika, Šestanović iz Splita in Milet iz Korčule.

Evropsko prvenstvo v vaterpolu bo od 31. avgusta do 6. septembra 1958 v Budimpešti.

● **NEW YORK**, 15 .avg. (AFP) Na prvenstvu zvezne države Conecticut (ZDA) je Team Jacko dosegel nov svetovni rekord na 110 jardov metuljček z 1:0,2 minute. Prejšnji svetovni rekord je držal Avstralec Brian Wilkinson z 1:0,3.

● **TOKIO**, 15. avg. (Reuter) Na japonskem plavalnem prvenstvu je Išimoto izenačil svetovni rekord na 100 metrov metuljček z 1:0,13 minute.

● **SOFIJA**, 15. avg. (Tanjug) Bolgarska atletska zvza bo poslala na svetovno prvenstvo v Stockholmu 3 tekmovalke in 5 tekmovalcev. Največ upov za dober plasman imata Artarski v krogli in Slavkov v peteroboju.

LENINGRAD, 15. avgusta. (Tass). — Dvokrožni dvoboj šahovskih reprezentanc Ruske republike in Bolgarije je bil končan z zmago domačih s 16,5:3,5 točke.

OSLO, 15. avg. (AP). Pred 20.000 gledalci je nogometna reprezentanca Norveške premagala Vzhodno Nemčijo s 6:5 (4:3).

TUZLA, 15. avgusta. Nogometno moštvo Slobode iz Tuzle je pred 10.000 navdušenimi gledalci premagalo Crveno zvezdo iz Beograda s 4:1 (2:0). Beograjčani so nastopili v popolnem sestavu, manjkala sta le Beara in Spajić.

SKOPLJE, 15. avgusta. Jutri se bo začela III. zvezna ocenjevalna vožnja najboljših jugoslovanskih motoristov, ki bo odločila vprašanje najboljšega letošnjega posameznika in moštva.

Brzojavke

NEW YORK, 15. avg. (Reuter). Letalo nizozemske družbe »KLM« se je sinoči zrušilo blizu obale Severne Irske. V njem je bilo 6 sabljačev Zvezne arabske republike, ki so potovali na svetovno prvenstvo v Philadelphijo. Doslej še ni znano, če je kdo izmed potnikov ostal živ.

DUNAJ, 15. avgusta (AFP). Podpredsednik dunajske občine Karel Hanai je danes uradno izjavil, da bo Dunaj kandidiral za organizacijo olimpijskih iger leta 1964. V kolikor tega predloga ne bodo sprejeli, bo Dunaj svojo kandidaturo podaljšal na leto 1968. Za olimpijske igre je občinski odbor že predvidel 330 milijonov šilingov.

MELBOURNE, 15. avg. (AP). Avstralska atletska reprezentanca je prepovedala novemu svetovnemu rekorderju na eno miljo, Herbu Elliottu, da bi decembra tekmoval v ZDA, ker je ostal v tujini dlje kot to dovoljuje amaterski pravilnik.

BRUSELJ, 15. avg. (AP). Bruseljski atletski klub je kaznoval svetovnega rekorderja na 800 m, Rogerja Moensa, z eno in pol letno prepovedjo nastopa na tekmovanjih, ker je iz »neupravičenih razlogov odpovedal svoje sodelovanje na državnem prvenstvu in dalnetočne izjave v tisku«. Moens je prav tako odpovedal svoje sodelovanje na bližnjem evropskem prvenstvu v Stockholmu.

DUNAJ, 15. avg. (AFP). Na evropskem vaterpolo prvenstvu bodo sodelovale reprezentance Zahodne in Vzhodne Nemčije, Anglije, Avstrije, Belgije, Španije, Francije, Nizozemske, Madžarske, Italije, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze in Jugoslavije.

PRAGA, 15. avg. (ČTK). Na šahovski olimpiadi v Münchenu bodo reprezentanco ČSR sestavljali: Ludek Pachman, Miroslav Filip, Jiri Fihtl in Julius Kozma. Rezervi sta Rezfir in Jan Šefc.

TOKIO, 15. avg. (AP). — Na japonskem prvenstvu v plavanju, ki so na njem sodelovali tudi avstralski plavalci so dosegli tele najboljše rezultate: 100 m hrbtno Monckton (A) 1:02,4, 100 m prsno: Gathercolle (A) 1:12,6, Kimura (J) 1:14,5, 1500 m: Conrads (A) 17:56,2 Jamanaka (J) 17:56,7 – nov japonski rekord.

LONDON, 15. avgusta (AP). Kot javlja moskovski radio, bo na svetovnem prvenstvu v kolesarstvu od 31. avgusta do 7. septembra v Reimsu (Francija) sodelovaal tudi reprezentanca SZ. Na cestni vožnji bodo tekmovali Debenin, Klevcov, Kapitonov in Kaolumbjet, na dirkališču pa Leonov in Moskvin.

PHILADELPHIA, 15. avg. (Reuter). Na svetovnem sabljaškem prvenstvu, ki se bo začelo v nedeljo bo sodelovalo 250 tekmovalk in tekmovalcev iz 24 držav. Finalni boji bodo na sporedu 31. avgusta.

Umrla je po težki bolezni naša ljubljena

Zofija Čeferin

upokojenka

Pogreb drage pokojnice bo v nedeljo, 17. t. m. ob 16.30 uri iz Andrejeve mrliške vežice na Zalah.

Žalujoči:

Drago, brat, Marica in Draga por. Badiura, sestri, svak Jože Badiura, rodbine Krištof, dr. Emil Čeferin, Mitri in Tavzes.

Postojna, Ljubljana, Trst, 15. avgusta 1958

PO OVINKIH OKROG SLOVENJEBISTRIŠKIH STEKLARJEV

SVETLOBA Z NOVIH LESTENCEV

Sosedovi se končno selijo. Dobili so stanovanje v novi stanovanjski hiši. Nakladajo omare, mize, stole, zaboje in drva. Na drugem koncu mesta, pred novo stolpnico vse razložijo in odnašajo v stanovanje. V novo stanovanje! Ženi žari obraz ob pogledu na kuhinjo in sobe, otroka poplesujeta na lepem balkonu, mož neugnano prinaša kose pohištva. Do večera mora biti vse končano. In je.

Zvečer mož priveže na žico žarnico v spalnici. Zakonca sedeta na divan, da se pogovorita. Novo stanovanje je drugačno, boljše, prostornejše, treba bo marsikaj nakupiti.

»Veš, vse bi bilo,« pravi žena, »kot sem si zamislila, ampak... najprej bova morala kupiti nove luči. Tu sta dve sobi, predsoba in kopalnica.«

»Da, lestence bi potrebovala,« pravi mož. »Spalnica in kabinet ne prideta do izraza brez lestencev.«

»Seveda! Toda, dragi moj, lestenci so dragi. Naenkrat ne bo šlo. Kaj misliš, kakšne lestence bi kupila?«

»Starinski tu ne pridejo v poštev. Ne potrebujeva kakih baročnih, izrezljanih, vijugastih, medeninastih in kičastih. Dobiti bi morala nekaj ličnega, ne predragega, ampak kljub temu dobrega.«

»Kje?«

Mož se zamisli. Razmišlja. Žena opazuje žarnico, ki visi na goli žici. Res, tako ne bo šlo, potrebni so lestenci. Naenkrat se mož zgane in pritisne prst na čelo. »Jo že imam,« pravi. »Prav te lestence bova kupila!«

»Čigave lestence?«

»Čigave pa imava vaze?« poredno mežika. »Spomni se, kje sva kupila steklene okraske, ki jih je dala Mira tebi za rojstni dan. No, pomisli še na novoletno jelko...«

»A, že vem,« olajšano vzdihne žena. »Misliš na steklarno v Slovenski Bistrici. Ampak, kolikor vem, tam ne izdelujejo lestencev...«

»Jih že morajo, saj sva jih videla na Mariborskem tednu.«

»Menda res. Daj, saj greš te dni v Slovensko Bistrico, pozanimaj se, če res izdelujejo lestence. Če so taki, kot so bili na razstavi in tako poceni, jih vzameva. Vidiš, lahko bi zastopnika podjetja, ki je bil v tistem paviljonu, vprašala...«

»Saj je še čas. Prihodnji teden bom pogledal v Bistrici, kako je s to rečjo. Mislim, da so začeli res izdelovati lestence. Pri njih to ni nemogoče. Nekoč sem bral, da so skraja izdelovali samo gumbe in celo v vrečah so jih razpošiljali. Danes jih dobiš v serijah, v vseh barvah in oblikah. Potem so kar čez noč začeli izdelovati vaze, lončke, lepo barvane, okraske za novoletno jelko, dekorativne steklene izdelke... no, saj jih poznaš. Veš, da me zanima. Morava dobiti lestence od tam, ker so poceni, te žice tule na stropu kar ne morem gledati.«

*

Toplo sonce je ogrevalo strehe bistriških hiš, ko je stopal naš znanec po glavni cesti na spodnji konec mesta. Tu in tam je postal v prijazni senci in si otrl znoj s čela. Pred poslopjem tovarne, ki je bila prav tista, ki jo je iskal, je za trenutek postal. Ženi je bil pred odhodom rekel, da nekoga iz tovarne pozna, ampak to ni bilo res. Zdaj ga je skrbelo, kako bo »izvozil«, ali ga bodo sploh sprejeli. Gledal je v okna in se domislil: kako vroče mora biti tem ljudem ob topilni peči in v teh prostorih, kjer dajejo steklu toliko mikavnih oblik. Morda so slabe volje. Zbral je pogum in stopil k vratarju. Povedal mu je, da bi rad povprašal, kako je z lestenci.

Z barvo na lepe steklene izdelke, da bodo še lepši

»Zakaj pa ne, kar v upravo stopite,« je rekel prijazni vratar. Dekle pa, ki je bilo v bližini, je brž skočilo, da mu pokaže pot.

No, tu so prijazni ljudje, je pomislil. Sicer pa, kdaj še Pohorci niso bili prijazni in gostoljubni. Mimogrede je preletel nekaj obrazov delavcev in delavk, ki jih je opazil v bližnji orodjarni, na dvorišču in hodnikih. Sami mladi ljudje. Kdo bi verjel, da so v nekaj letih postali pravi steklarji. Ali se je v njih znova prebudila stara steklarska kri, ki je nekoč plala ob slovitih pohorskih glažutah? Dekle mu je pokazalo vrata pisarne. »Tu boste vse izvedeli,« je reklo in se s prijaznim nasmehom poslovilo. Mož je potrkal in vstopil.

*

Ko je odhajal, je vedel mnogo več, kot je pričakoval. Da, če bi v naši delavnici tako delali, bi tudi lahko več imeli, je razmišljal, ko je ob razigrani Bistrici sledil otrokom na kopališče. Iz nič so začeli. Nekaj delavcev je bilo na začetku, ki so izdelovali gumbe. Potem so s prostovoljnim delom in z odpovedjo dobička postavili svojo peč. Komaj šest let imajo redno proizvodnjo, pa že delajo, kot da so stari petdeset let. Nekaj strokovnjakov, drugo pa priučeni delavci — in si jih poglej! Rad bi vedel, kako v tistem steklopihaškem oddelku mladi ljudje vrtijo steklene paličice, da kar naenkrat dobijo iz njih rože, psičke, plesalce... Pri topilni peči bi izpihal pljuča, preden bi znal napihniti posodo. In za našega Bojana, ki rad riše, bi bil užitek, če bi gledal te risarje. Mislil sem, da risbe in barve na vazah in posodi napravijo stroji. No, ženi moram po pravici povedati, kar sem videl. Res bodo začeli izdelovati lestence. Škoda, da sem že tako star, gotovo bi presedlal k tem ljudem, ki imajo toliko zagona in volje do dela.

Dekle že misli na novoletno jelko. Ali mislite tudi vi?

Tako je razmišljal naš mož in zvečer, ko se je vrnil v svoje novo stanovanje v mestu, je navdušeno rekel: »Draga moja, bil sem pri čarovnikih. Napravili nama bodo lestence.«

*

Toda obisk v tovarni ni ostal brez posledic. Mož je toliko časa vrtel peresnik, dokler ni vseh svojih vtisov prelil na papir in ga poslal v uredništvo časopisa. Popisal je razvoj podjetja, ki je od prve skromne delavnice gumbov preraslo v pravo steklarno. Povedal je, da bodo gumbe izdelovali v posebni delavnici zunaj podjetja, ker bodo sedanji prostor uporabili za proizvodnjo lestencev. Na koncu članka pa so lahko bralci čitali tele vrstice: »Steklarna v Slovenski Bistrici je mlado podjetje, ki je od šestih izdelovalcev gumbov naraslo na 150 zaposlenih in od 3 milijonov pred osmimi leti povečalo vrednost proizvodnje na 100 milijonov dinarjev. V tovarni proizvedejo 130 ton steklarskih izdelkov. Letos so svoj polletni plan izpolnili že v petih mesecih in bodo celoletnega spet presegli. Novost v proizvodnji, ki skupno z menoj zanima vse, ki jim visijo žarnice na golih žicah, pa je ustanovitev novega obrata za izdelavo lestencev. V podjetju so se odločili, da bodo izdelovali lestence po dostopnih cenah. Lestenci bodo kombinacija stekla in aluminija. Gotovo jih bodo veseli vsi, ki bi radi polepšali svoja stanovanja. Bistriški steklarji pa bodo še vnaprej izdelovali tudi gumbe, dekorativne in umetniške steklarske okraske. Moram pa zapisati, da so na tesnem s prostori za proizvodnjo in skladišči. Zato so sklenili, da bodo svojo tovarno prenovili. Gotovo bodo dobili 47 milijonov dinarjev, da jim to uspe, saj bodo tudi tokrat, kot že večkrat poprej, primaknili svoj lastni delež. Mislim, da je kolektivu, ki je iz nič ustvaril tovarno in danes tako uspešno napreduje, vredno pomagati. Jaz mu sicer drugače ne morem, vem pa, da me je obisk pri pohorskih samorastnikih tako ogrel, da bom odslej rad kupoval njihove izdelke, če bom le imel denar. Zaenkrat vnaprej naročam dva lestenca in se veselim, ker bova imela z ženo stanovanje, ki bo lepo razsvetljeno in nama ga ne bo sram komurkoli pokazati.

Ivan R.

DNEVNE NOVICE

Dvanajsto številko »Prosvetnega delavca« z naknadnim razpisom prosijo naslednje uslužbenskih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v LRS **dobe interesenti v upravi PD, Ljubljana, Nazorjeva 1.**

ŠOLSTVO

Na I. gimnaziji v Celju bodo popravni izpiti 30. avgusta ob 8. uri zjutraj. Popravni sprejemni izpiti, dopolnilni sprejemni izpiti in celotni sprejemni izpiti bodo 30. avgusta ob 8. uri zjutraj. Začetek mature 1. septembra ob 8. uri. Naknadno vpisovanje vajeških kolcev 3. septembra od 8. do 12. ure. Privatni izpiti bodo 1., 2. in 3. septembra ob 8. zjutraj. Natančen razpored bo na oglasni deski v gimnaziji. — Ravnateljstvo.

VESTI IZ KRANJA

»STORŽIČ«: ob 18 in 20.15 franc. film »Očka, mamica, moja žena in jaz«.

»PARTIZAN«: ob 20 avstrij. barv. film »Mozart«.

»TRIGLAV«: ob 20 amer. barvni film »Žena z neapeljskih ulic«.

»SVOBODA«: ob 20 amer. barvni film »Ona je vedela, kaj hoče«.

»NAKLO«: ob 20 ameriški film »Demonska žena«.

Z BLEDA

Ameriški film »Dobra zemlja«. Predstavi ob 18 in 20.30.

VESTI Z JESENIC

»RADIO«: ameriški barvni cinem. film »Prišel je iz Laramija«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVŽ«: amer. barvni film »Nevihtni s Harryjem«. Predstave ob 18 in 20.

»ŽIROVNICA«: ameriški barvni film »Skrivnostno močvirje«. Predstava ob 20.30.

»DOVJE«: ruski barvni film »Vesela zgodba vojaka Brov Rina«. Predstava ob 20.

PRIMORSKE PRIREDITVE

V prireditvi Pesne zveze Slovenije — Mednarodni pesni turnir za pokal Slovenskega Primorja

V soboto, 16. avgusta v Izoli ob 20.30: Zaključna pesna revija.

Sodelujejo pesni par: iz: Francije, Italije, Švice, Avstrije, Belgije, Danske, Anglije, Holandije, Norveške, Poljske, Nemčije in Jugoslavije.

Zveza z avtobusi ugodna.

V PIRANU: Mednarodni pesni turnir — (italijansko ameriški pesni).

RADIO LJUBLJANA

Spored za soboto, dne 16. avgusta

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 20.00, 22.55

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame in obvestila — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 Mladina poje — 8.30 Gioacchino Rossini: Tatinska sraka, uvertura — 8.40 Humoreska tega tedna – Joža Horvat: Protestno zborovanje partizanskih konj — 9.00 V svetu opernih melodij (ponovitev oddaje z dne 5. avgusta, II. program) — 10.10 Melodije iz filmov in glasbenih revij — 10.42 Basista Kim Borg in Miroslav Cangalović pojeta pesmi Modesta Musorgskega — 11.00 Šegava klaviatura — 11.15 Pomnoženi Akademski pevski zbor p. v. Rada Simonitija poje narodne pesmi v priredbi Franceta Marolta — 11.30 Pionirski tednik — 11.45 Matija Bravničar: Divertissements za klavir in godalni orkester — 12.00 Igra inštrumentalni kvartet »Škrjanček« — 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Erik Eiselt: Kako napravimo »trenč« silos — 12.25 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Simfonični plesi — 14.05 Pojo jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 14.20 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 16.00 Ura popevk in ritmov — 17.10 Pisano zaporedje orkestrov in solistov — 18.00 Radijski leksikon — 18.15 Zbor in pihalna godba — 18.45 Okno v svet: Potsdam — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Nestroy: Lumpacij Vagabund — 21.00 Zvoki za prijeten konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence.

II. PROGRAM

17.00 Ljubljanska kronika in obvestila — 17.15—18.00 Lahka glasba.

VESTI IZ TRBOVELJ

»DELAVSKI DOM«: amer. barvni vistavi film »Pustolovščine Arsena Lupina«.

»SVOBODA II«: ameriški barvni film »Kjer reka zavije«. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE

»METROPOL«: franc. film »Črni dossier«.

»UNION«: ruski barvni film »Don Kihot«.

»LETNI«: amer. barvni film »Sin bledoličnika«.

IZ ZALCA

Ameriški barv. cinem. film »Richard Levjesrčni«.

V BOGAŠKE SLATINE

Sovjetski barvni film »Enainštirideseti«.

MARIBORSKE VESTI

Dežurstvo lekarn

Sobota, 16. avgusta, lekarna »Center«, Gosposka ul. 12.

Nedelja, 17. avgusta, lekarna »Tabor«, Trg revolucije 3.

Od 9. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj se izdajajo zdravila na zdravniške recepte napisane istega dne ali noči.

KINO

»UNION«: slovensko-nemški barv. film »Dalmatinska svatba«.

»PARTIZAN«: francoski film »Begunci«.

»UDARNIK«: jugoslovanski film »Svojega telesa gospodar«.

PTUJ

Nemški barvni film »Beneška noč«.

IZ MURSKE SOBOTE

Ameriški barvni film »Dolina maščevanja«. Predstavi ob 16 in 20.30.

LUC NOSUN

Piše in riše: M. Bambič

41. Luc postane torej slaven in pa še bogat, ker mu hvaležni ljudje prinašajo mnogo darov. Kraljična Alenka mu je sicer hvaležna za rešitev, vendar pa jo je sram njegovega ogromnega nosu. Lucu je to seve nerodno in komaj čaka pomladi in zvončkov, kajti Alenka ga res vleče za nos, ko natika nanj svojo kronico in se mu ponižno klanja: »Oj slavni nos, ki si bil zmaju kos!«

42. In res, že konec zime prinese vrtnar Lucu zvonček. Ko se razcvete, ga nato Luc drži pod nosom tri dni, tri ure in tri minute. A nos se prav nič ne skrajša. »Nekaj ni v redu,« si de Luc, ter naroči zvezdoslovca, da bi mu točno meril čas. Pa ti tako Luc spet pretiči z nosom pred novim zvončkom natančno tri dni, tri ure in tri minute. A spet zaman: nos ne postane nosek!

DROBNI OGLASI

DVOSOBNO, KOMFORTNO STANOVANJE v središču Nove Gorice, v novem šestorčku, zamenjam za enako v Ljubljani. Naslov v oglasnem oddel. Ljudske pravice. 3094-r

DVOSOBNO STANOVANJE, s kopalnico, shrambo in pritiklinami, želim zamenjati v Kranju za enako v Ljubljani. Naslov v podružnici LP v Kranju. K 124

SLUŽBENO MESTO kot gospodinja s tritletno punčko sprejmem za stalno k bolniku. Božičnik Fini, Lesce — Bled št. 272. 3076

OD VEČ STRANK SMO BILI OBVEŠČENI, da se Rudolf Košnik, ki je svoječasno stanoval v Kadrovskem domu Železarne Jesenice, izdaja za nabavnega pooblaščenca restavracije »Kazina« in skuša v imenu Železarne Jesenice sklepati razne posle in pogodbe. Vse stranke obveščamo, da je bil Rudolf Košnik samo bivši kletar tovarniške kazne, kjer ni več zaposlen od 5. 4. 1958. Zato tudi ne more nastopati v imenu Železarne Jesenice. Železarna pa z njim sklenjenih poslov ne more priznati. — Železarna Jesenice. 3095-r

SPREJMEMO ŠOFERJE D-E kategorije in C-E kategorije ter visokokvalificirane in kvalificirane avtomehanike. Takoj sprejmemo tudi vajence za avtoličarstvo in avtokaroserijsko stroko. Interesenti naj se takoj zglase osebno ali pismeno na upravi Električne cestne železnice v Ljubljani, Celovška 164.

ZAZIDLJIVO PARCELO v Kranju, na lepem kraju (proti Kokrici), ugodno za okrevanca, želim prodati. Informacije v podružnici LP Kranj. K 125

PREKLIC. Bagari Marija, Ljubljana, Gornji trg 30, preklicujem vse žaljive besede, ki sem jih izrekla proti tov. Marjeti Slana, Ljubljana, Jeranova 14 in se ji zahvaljujem da je odstopila od tožbe. 3077

Dotrpela je naša ljubljena mama, babica, prababica in teta

JOSIPINA VADNAL

vdova po žel. uradniku

Pogreb drage pokojnice bo v soboto, 16. avgusta 1958 ob 17. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah. Ljubljana, 16. avgusta 1958.

Žalujoči: Vera Gregorka, Cvetka Orel, hčerki, prof. dr. Alojzij, sin, Boris Gregorka, dr. Vladimir Orel, zeta, ing. Angela Vadnal, snaha, vnuki: Breda, por. Filo, Živka, Vera, Katja, pravnukinja Metka in ostalo sorodstvo

Umrl nam je naš dragi

Anton Češarek

Pogreb bo v Ribnici dne 17. avgusta 1958 ob 16. uri iz hiše žalosti na pokopališče v Hrovači.

Ribnica, dne 15. avgusta 1958.

Žalujoči: žena Štefanija, sin Janez; hčere: Stefka, Pavla, Marta z družinami, Jelka ter družine: Češarek, Vreš, Pucen, Presek, Scheby, Turnšek in Vojvoda

Upravni odbor **Savinjskega trgovskega podjetja POLZELA** razpisuje mesto

računovodje

Pogoji: potrebna strokovna izobrazba in praksa v trgovskem računovodstvu. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. Pismene ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja naslovite na upravo podjetja.

C 168

Na podlagi 21. člena Zakona o javnih uslužbencih razpisuje komisija za uslužbenske zadeve **Občinskega ljudskega odbora Trbovlje** delovno mesto

finančnega inšpektorja

Pogoji: višja strokovna izobrazba ali srednješolska izobrazba z najmanj petletno prakso v državni upravi ali gospodarstvu. Prejemki po Zakonu o javnih uslužbencih in odloku o položajnih plačah ObLO Trbovlje. — Ponudbe s podatki in z življenjepisom dostavite najkasneje do 25. avgusta 1958 oddelku za občo upravo ObLO Trbovlje.

T 72

Upravni odbor ZDRAVSTVENEGA DOMA IZOLA

razpisuje delovno mesto

nižjega zdravstvenega tehnika — pomožnega laboranta

Osnovna in položajna plača po ZJU. Nastop službe takoj. Prošnje naslovite na Zdravstveni dom Izola.

ZDRAVSTVENI DOM IZOLA

Ko 207

Na podlagi čl. 142 in 143 Zakona o delovnih razmerjih razpisuje upravni odbor

Splošnega gradbenega podjetja »STAVBAR«, Maribor
Klavniška ulica 13

natečaj za

TEHNIČNEGA VODJO (GLAVNI INŽENIR)

Pogoji: gradbeni inženir z najmanj pet let prakse in s pooblastilom za vodenje gradbenih del ali višji gradbeni tehnik z najmanj petnajst let prakse in pooblastilom za vodenje gradbenih del.

Tarifna postavka po tarifnem pravilniku oziroma po dogovoru. Družinsko stanovanje zagotovljeno avgusta 1959. leta.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela in življenjepisom pošljite na zgornji naslov do 5. septembra 1958.

Upravni odbor
SGP »STAVBAR«, MARIBOR

M 247

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri

TOVARNI CELULOZE

Celuloza, Medvode

razpisuje delovno mesto

glavnega računovodje

Kandidati morajo imeti ustrezno šolsko oziroma strokovno izobrazbo z najmanj 5-letno računovodsko prakso. — Vse ostalo po dogovoru.

Prošnje sprejema 15 dni po razpisu uprava podjetja. 3072

KINO »KOMUNA«

Slovensko-francoski koprodukcijski film

Ko pride ljubezen

(Pariški vrabčki). Igrajo Vera Talchi, Milena Demongeot, Metka Gabrijelčič, Milan Milošević in Stane Potokar. Tednik F. N. 33. Predstave ob 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9—11 in od 15 dalje.

KINO »VIČ«

Domači film

RAFAL V NEBO

V glavni vlogi Bert Sotlar. Predstave ob 17, 19 in 21. — Prodaja vstopnic od 9—11 in od 15 dalje.

KINO »UNION«: avstr. barv. film po Straussovi opereti »Noč v Benetkah«. Tednik F. N. 36. Predstave ob 17, 19 in 21.

KINO »SLOGA«: francoska kriminalna komedija »Inšpektor na delu«. Igra Nicole Courcel. Predstave ob 17, 19 in 21.

KINO »ŠIŠKA«: zaprto zaradi popravil!

»LETNI KINO BEŽIGRAD«: francoski film »Ljubimec Lady Chatterley«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred začetkom predstave. Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9—11 in od 15 dalje.

MLADINSKI KINO LM: sovj. barvni film »Bela pudlica«. Predstavi ob 10 in 15.

KINO »LITOSTROJ«: jugoslov. film »Samo ljudje«. Tednik št. 32. Predstava ob 20.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

Poletno potepanje

Tednik. V glavni vlogi: Katherine Hepburn, Rossano Brazzi, Isa Miranda. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

Komisija za razpis mest direktorjev gospodarskih organizacij

Občinskega ljudskega odbora Postojna

razpisuje na podlagi 90. člena Uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Uradni list FLRJ, št. 51/53) in 21. člena Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Uradni list FLRJ št. 52/57) mesto

direktorja

za podjetje »Kmetijsko-gozdarska poslovna zveza« Postojna

Pogoji: 1. inženir agronomije ali gozdarstva z najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu v zadružnih — kmetijskih organizacijah, pri kmetijsko-gozdarskih posestvih, gozdnih gospodarstvih ali v družbenih organih. — 2. kmetijski ali gozdarski tehnik z najmanj 10-letno prakso na vodilnem mestu v zadružnih — kmetijskih organizacijah, pri kmetijsko-gozdarskih posestvih, gozdnih gospodarstvih ali družbenih organih.

Plača po dogovoru.

Ponudbe pošljite na Občinski ljudski odbor Postojna v 10 dneh po objavi razpisa v časopisu.

Ponudbi je treba priložiti dokazila o strokovni izobrazbi, kratek življenjepis in opis dosedanjih zaposlitev.

3075

Izdaja in tiska časopisno založniško podjetje Ljudske pravice. Ljubljana Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II tel 20-507 in 22-621 — Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III tel 31 857 Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 — Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 — Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 6, telefon 31-859 — Poslovalnica na Titovi cesti 18, telefon 22-323 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 600 din — Tekoči račun 600-705—1-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini

Ženeva pričakuje znanstvenike

Druga konferenca za miroljubno uporabo atomske energije

Prvega septembra se bo začela v Ženevi druga mednarodna konferenca za miroljubno uporabo atomske energije. To bo eden največjih mednarodnih sestankov, saj se ga bo udeležilo okoli 6000 delegatov iz 60 dežel. Konferenca bo trajala 13 dni. Znanstveniki se bodo zbrali na 77 sejah, le tri popoldneve bodo imeli proste, vendar bodo takrat poslušali poljudna javna predavanja o atomski energiji, ki jih bodo pripravili najbolj znani svetovni strokovnjaki. Konferenci so doslej predložili že 2500 znanstvenih del, od tega 32 iz Jugoslavije.

Razen na plenarnih sestankih, ki bodo v Palači narodov, se bodo strokovnjaki zbirali v štirih odsekih, kjer bodo proučevali posamezne skupine atomskih problemov. Kot poglavitno temo omenjajo proučevanje možnosti za proizvodnjo električne energije s pomočjo nadzorovanih termonuklearnih reakcij. Organizatorji konference so prejeli okoli sto znanstvenih poročil iz 12 dežel o tem problemu. Med njimi so tudi opisi in prve izkušnje s termonuklearnimi stroji, kakršni so na primer britanska »Zeta«, ameriški »Pirotron« in sovjetski atomski reaktor. V teh napravah dosegajo strokovnjaki temperaturo nekaj milijonov stopinj, pri čemer se spajajo atomska jedra težkega vodika in se sprošča velikanska energija.

Ker bo druga mednarodna atomska konferenca tako rekoč na višku turistične sezone, imajo ženevski mestni organi precej težav z nastanitvijo nekaj tisoč delegatov ter skoraj prav toliko opazovalcev tehničnega osebja in zastopnikov tiska. Predlagali so, naj bi priredili konferenco v treh delih, vendar so prijavljene dežele predlog zavrnile, čeprav bodo udeleženci konference stanovali na obeh straneh Lemanskega jezera, torej na desetine kilometrov iz Ženeve.

Sončna peč

V ZDA gradijo sončno peč, ki bo dajala po proračunih le za 30 odstotkov nižjo temperaturo, kot je tista na sončni površini. Z njo bodo proučevali spremembe v materialu pri visoki temperaturi, na primer pri prebijanju tako imenovanega toplotnega zidu v letalstvu.

Celotno napravo sestavlja 1162 majhnih ogledal, oblikovanih v veliko zrcalo, ki je visoko 44 in široko 45 m. Drugi sestavni del je ogledalo, ki ima obliko čaše s premerom 32 m. To drugo zrcalo bo lovilo sončne žarke, ki se bodo odbijali od pravega ogledala, ter jih koncentriralo v 12 cm širokem žarišču. celotna naprava tehta okoli 1000 ton.

Alfred Stern na Češkoslovaškem

Ameriška državljana Alfred in Marta Stern živita na Češkoslovaškem. Iz ZDA sta pobegnila lani, ko so ju nameravali aretirati zaradi »protiameriške dejavnosti«. Marta Stern je hči bivšega ameriškega veleposlanika v Nemčiji Williama Dodda. Dolgo ni nihče vedel, kje sta, pred kratkim pa so opazili Alfreda Sterna na mednarodnem sestanku arhitektov v Moskvi. Povedal je, da živita z ženo na Češkoslovaškem.

Ne pozna mraza

Gospodinja Ana Zadravec iz vasi Peklenice v Medjimurju ne čuti mraza. Zanj je postala neobčutljiva po preživeli bolezni, ki jo je priklepala na posteljo celih deset let. Ta pomanjkljivost pa ima tudi praktično stran. Sredi najhujše zime gre Ana lahno oblečena k potoku, razbije led in se umije v vodi. Sicer pa je ta Jugoslovanka kar zdrava. Ima štiri otroke, eden izmed njih se je rodil po tej bolezni.

Tkanina, ki je ni treba likati

V avstralskih laboratorijih za proučevanje novih tkanin so iznašli poseben postopek, ki pripomore, da volnene tkanine stalno obdržijo gube. Princip je podoben kot pri trajni ondulaciji. Tkanino najprej prepojijo z določeno kemikalijo, nato pa pod parnim pritiskom napravijo zaželene gube, ki se ne izgubijo niti pri pranju ne pri kemičnem čiščenju. Iz take tkanine sešitih oblek ni več treba likati.

TWA, ena največjih ameriških letalskih družb, bo poslej nameščala tudi temnopolte strežnice, kar je za naše pojme povsem razumljivo, za njihove pa pogumen poskus. Doslej so stregla v ameriških letalih le bela dekleta. Kot prvo kandidatko so sprejeli v letalsko gostinsko šolo Margareto Grant iz New Yorka, ki bo te dni nastopila službo

Zanimiva zamisel

Mestni svet v Innsbrucku je mopedistom prepovedal vožnjo po mestu od devete ure zvečer do šeste zjutraj, da bi tako prebivalcem zagotovil miren počitek. V tem času se smejo voziti po mestu le tisti ljudje, ki se vračajo z dela in lahko to tudi dokažejo s posebno izkaznico.

V deželi kraljice Sabe

Na pobočju Šikave v Njasi so našli prastare egiptovske zapiske iz časov prve faraonske dinastije. Po mnenju vodje angleške odprave je to dokaz, da so hodili Egipčani do rudnikov kralja Salomona po isti poti kot karavane kraljice Sabe.

Drobne ZANIMIVOSTI

ČEDALJE VEČ STARIH LJUDI

Absolutno število starih ljudi nenehno narašča. Po letu 1870 se je povprečna starost v srednji Evropi skoraj podvojila in narašča v skladu z zdravstvenimi in socialnimi ukrepi. Po mnenju statistikov bo v Evropi čez dvajset let 18 odstotkov nad 60 let starih ljudi.

ZARADI UGLEDA

Londonski »Times« je objavil naslednji oglas: »Javni nameščenec srednjih let želi kupiti športni avto, po možnosti tuje znamke, da bi utrdil ugled svojega sina v šoli, ker se njegovi sošolci vozijo k pouku v samih domačih športnih vozilih«.

ODŠKODNINA ZA POŠKODOVANE MORNARJE

Japonci so zahtevali od ZDA gmotno odškodnino za posadki dveh japonskih ribiških ladij. Pregled je pokazal, da so postali mornarji radioaktivni ob nedavnih ameriških jedrskih eksplozijah na Eniwetoku.

AMERIŠKI TENIŠKI IGRALCI V SZ

Ta mesec bo sodelovala na več ruskih tekmovanjih poklicna teniška ekipa ZDA, ki jo vodita Pancho Gonzales in Jack Cramer. Cramer je dejal, da se bo Američanom pridružil tudi Avstralec Frank Sedgeman in verjetno še kak evropski igralec.

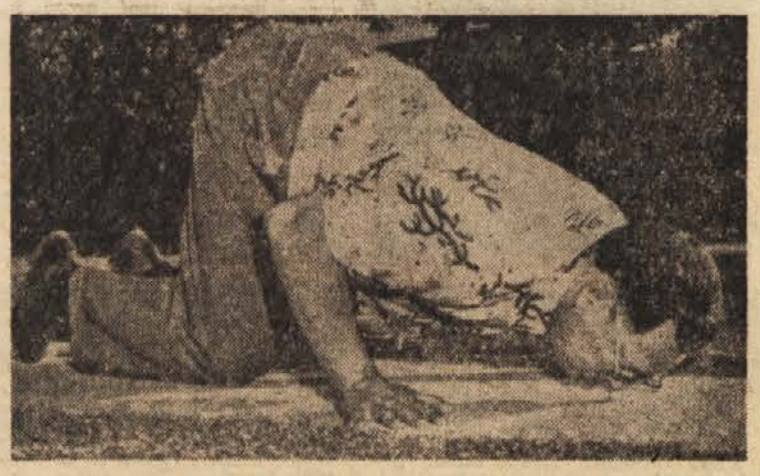

Državni tožilec Aljaske Gerald Williams se je moral vsaj simbolično odločiti za akcijo, v katero ga je nehote zapletel ameriški Kongres, ko je sprejel Aljasko za 49. državo ZDA. Williamsu se to ni zdelo mogoče, zato je nekoč objestno dejal, da bo z nosom valil lešnik po asfaltni cesti 120 milj daleč, če bo Aljaska dobila zvezdo na ameriški zastavi. Ko je »startal« na neki družabni prireditvi, so ga na prvih nekaj metrih spremljali spodbudni klici: »Le naprej, državni tožilec mora biti mož beseda!« — Potem so mu prijatelji odpustili izgubljeno stavo

Pauling — častni član sovjetske akademije

Dr. Pauling, kemik in lanski Nobelov nagrajenec, je potrdil novico, da so ga sprejeli za častnega člana sovjetske znanstvene akademije. Hkrati z njim je bil sprejet tudi Bronck, predsednik Rockefellerjevega inštituta za medicinske raziskave, tretji ameriški častni član sovjetske akademije pa je dr. Laurence.

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

USODNA ZVIJAČA

TRDA PREDE KAČI KI PREČKA POT AFRIŠKIM PTIČEM Z MOČNIMI ROŽENIMI KLJUNI. PTIČJI IZVIDNIK BRŽ SKLIČE SVOJE VRSTNIKE. POTEM PA SE ZAČNO PRIPRAVE NA GOSTIJO. PTIČI VREŠČIJO IN TOLČEJO S KRILI KO SE SPLAŠENA KAČA ODVIJE IN HOČE ZBEŽATI, JO PRELUKNJAJO S SVOJIMI STRAŠNIMI KLJUNI.

© 1958 Walt Disney Productions World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate 3-24

Drama zaradi neveste

ŽENIN SE JE MAŠČEVAL OČETU, KI JE HČER OBLJUBIL DRUGEMU

Krvava drama, o kateri je pred dnevi v Gostivaru razpravljalo tetovsko okrožno sodišče, se je odigrala v vasi Čegrane letos aprila. Dvajsetletni Ešref Ismaili je imel rad dekle Mehribe Asani. Ni znano, ali mu je vračala ljubezen, ker ni ugovarjala, ko so jo starši obljubili nekomu drugemu in jo zaročili z njim.

Ešref je ves gorel od ljubosumnosti. Ker je ni več videl, ji je pošiljal pošto, da bo žrtvoval vse, samo da se bosta vzela. Njenim sorodnikom je prisegel, da se bo maščeval, če se bo poročila z drugim. Napetost se je stopnjevala, Mehribin oče se je aprila odpravil v Gostivar, da bi vse skupaj prijavil. Ešref ga je počakal v zasedi in ustrelil proti njemu. Krogle so zletele mimo starca, ki se je po najkrajši poti vrnil v vas. Drama pa se je šele začela.

Mehribin oče niti še ni utegnil doma povedati vsega, kar se mu je zgodilo, ko sta stopila pred hišo Ešref in njegov oče Alil. Fant je zaklical Mehribi, naj gre z njim, iz hiše pa ni bilo odgovora. Ešref je vrgel v hišo dve bombi. Oče in sin sta menila, da bosta bombi opravili svoje, zato sta brž odšla, Mehribini svojci pa so vsi v strahu čakali konca. Toda bombi na srečo nista eksplodirali.

Mehribin oče je takoj obvestil sorodnike, ki so mu pritekli na pomoč. Dva izmed njih sta se napotila proti Ešrefovi hiši. Po kratkem prepiru je prišlo do pretepa. Ešrefov oče se je vrgel z motžem na enega izmed Mehribinih sorodnikov, v rokah drugega pa se je zabliskal samokres. Alil je omahnil.

Krvavi obračun bi se verjetno nadaljeval, če ne bi vdrli na dvorišče drugi vaščani, ki so ločili pretepače. Dvoje ranjencev so odpeljali k zdravniku.

Okrožno sodišče je izreklo kazen. Ešref je dobil devet, njegov oče Alil tri, Mehribin sorodnik pa dve leti strogega zapora.

Ko se v teh poletnih dneh sončite ob reki ali ob morju, se boste nemara sladko nasmejali ob pogledu na družinsko kopalno obleko iz leta 1900

RIO PRESENEČENJE V NEDELJO

Rekordni mraz na Antarktiki

Po poročilih, ki prihajajo iz oporišč antarktičnih odprav, je zdrknilo živo srebro prve dni avgusta na 83 stopinj Celzija pod ničlo. Poprej najnižjo temperaturo (minus 80 stopinj) so izmerili na Antarktiki letos junija.

Razgovori na Dunaju?

Avstrijska vlada je uradno objavila, da bi ji bilo prav, če bi se predsedniki velesil sestali na Dunaju. Kancler Raab je odgovarjal na vrsto vprašanj v tej zvezi. Povedal je, da bi bil Dunaj vesel, če bi lahko pozdravil predsednike ZDA, SZ, Velike Britanije in Francije.

JEFFERSON FARJEON

TEMNA NOČ

36

»Odslej,« je mirno rekla Grace, »se ne bova borila več le zase, temveč za nekaj več.«

Paul je prikimal, potem pa sta brala dalje:

Tedaj ko so njegovi skrivni obiskovalci postali številnejši in ko je začel vedno bolj paziti na ljudi, sem začenjal razumeti ... Potem sem iznenada nekaj odkril: v enem izmed zidov sobe, ki jo imenujejo svečana dvorana, je tajen prehod, in nekega dne sem se slučajno splazil skozi to odprtino. Šel sem po majhnem hodniku, nato navzdol po strmih stopnicah in se znašel v kletnem prostoru, polnem orožja. Hall me je zasačil tam in od tistega dne je z menoj ravnal zelo surovo. Doumel sem, da bi tudi moja najmanjša neposlušnost ali najmanjši sporazum zame pomenila smrtno obsodbo ...

Moram hiteti, ker že dolgo pišem in če se Hall vrne ... Kdo ve kaj nimam več povedati. Bilo me je silno strah, vzlic temu pa se je splačalo živeti z njim, da sem ga spoznal od vseh plati. Ta človek je zmožen vsega, celo najstrašnejšega mučenja. Videl sem, kako je mučil Joea in pretepel me je samo zato, ker sem ga poskušal braniti.

Potem sem dobil pismo od nekega londonskega odvetnika, ki mu je sodno poverjena skrb za upravljanje imetja in ki me je obveščal, da je prišlo od nekod neko dekle iz družine Jameson. Tedaj sem popolnoma izgubil razsodnost; poleg vsega sem veliko pil in v moji glavi ni bilo vse jasno, saj bi sicer takrat lahko storil to, kar delam sedaj ...

Hallu nisem ničesar povedal; na pisma, ki so prihajala od odvetnika, pa tudi nisem odgovarjal. Namesto tega sem poslal Joea v London — precej poguma mi je potrebno, da to priznam — z nalogo, da vohlja okrog pisarne pravnega zastopnika in da stori vse potrebno, da bi dekle postalo žrtev nesreče. Po naključju je smrti ušla; sedaj je tukaj ...

Hotel sem to pismo poslati policiji, vendar kako? Prišlo mi je na misel, kar se mi zdi bolje, da te strani pošljem vam, Grace, in ...

Na tem mestu je bilo pismo prekinjeno.

23. poglavje

PAULOVA IZPOVED

»In potem,« je rekel Kenneth, »kaj se je potem zgodilo?«

Dekle je zadrhtelo. Kenneth pa je nadaljeval: »To lahko uganeva. Ko je pisal zadnje vrste, je slišal, da prihaja Hall. Kaj naj bi storil? Liste je dal v kuverto in jo naslovil na vas. Ne vem le, kako je vaš sorodnik vrgel kuverto skozi okno, ko je Hall vstopil. Ali je Hall videl, da je to storil?«

»Prav gotovo,« je odgovorila Grace.

»Seveda. Bržkone ga je napadel ali mu grozil. Če bi imel Westbury več časa, bi poskrbel, da bi pismo vrgel dlje, ali vsaj pogledal, na katero stran je padlo ...«

Paul se je ozrl na Westburyjevo truplo in dekle je bilo presenečeno, ko je opazilo na njegovem obrazu izraz obžalovanja. Nato je tiho nadaljeval:

»Potem ko se je to zgodilo, ga je Hall ubil. In nato? Midva sva še spala, ali pa sva se prav tedaj začela prebujati. Domnevamo lahko le, da je Hall po vsej verjetnosti videl svojo žrtev, kako je odvrgla pismo skozi okno, in stekel dol, da bi ga našel, ne vedoč, da je ostalo na brsljanu.«

»Tako bi lahko bilo, če je slutil, kaj je v pismu napisano.«

»To je bržkone vedel. Westbury je prav gotovo, preden je prišel gor in se tu zaprl, kaj takega namignil. Zato ga je potem tudi Hall spremljal in po vsej sili hotel v sobo. Pa četudi ne bi vedel, kaj piše v pismu, si je lahko mislil, da je vsebina zelo važna, ker ga je vaš sorodnik odvrgel skozi okno ... Hall je torej odšel iz sobe, nato pa je prišel najprej Joe, za njim pa še midva. Ko se je Hall vrnil, ne da bi pismo našel, naju je zaklenil ...«

»Zakaj neki?«

»Zato, ker ima očividno preveč drugega dela, da bi se mogel ukvarjati z nama! Razumete? Gotovo ima dovolj dela z Joeom, njegovo materjo, z nekom, ki je zaprt v kleti, in povrh vsega je pravkar storil zločin! Razen tega lahko vsak hip prileti letalo in z njim nekdo, ki se imenuje Stolz. Ali se spominjate, da je vaš sorodnik omenil nekaj podobnega v pismu?«

»Oskrbnica je prav tako omenjala to ime,« je rekla Grace.

»Da, po vsem tem lahko sklepava, da Hall nima preveč časa za naju.«

Paul se je zadržano nasmehnil in dodal:

»Edina dobra stran vse te strašne zgodbe je prav sedanji Hallov položaj! Kdo ve, kaj vse mora početi, medtem ko midva tukaj nebogljeno čakava!«

Vstal je in spet z obžalovanjem pogledal mrliča.

»Ali vam je žal mojega sorodnika?« je vprašala Grace. »Meni ga je tudi.«

»Prav mi je, ko vas slišim tako govoriti. Glejte, naj bo njegovo življenje še tako obsojanja vredno, niti toliko sreče ni imel, kot sem jo imel jaz: nihče ni prišel, da bi ga zaprl!«

Osupla Grace je komaj izdavila:

»Kaj hočete reči?«

»Zelo neverjetno se sliši,« je odvrnil Paul, »da sva dolžna zahvalo tistemu ničpridipravu Joeu za dejanje, ki ga, pravzaprav ni niti hote storil. Če ne bi vzbudil v Londonu moje pozornosti s tem, da je zadel vame, bi bilo po naju ... in po neki tretji osebi! Vašemu sorodniku je prišel na misel umor, ko se je znašel v tej sobi iz oči v oči z vašim dedom. Svoje namere pa ni vnaprej pripravil. Z menoj je bilo drugače. Tisti hip, ko se je Joe nehote zadel vame, sem nameraval nekoga ubiti ... Res je! Naposled je čas, da vam to povem ...«

Paul je umolknil, Grace pa je čakala, da bo nadaljeval. Četudi bi ne nameraval, bi ga do tega prisilil roteč dekletov pogled. Zdelo pa se je, da nima niti najmanjšega namena, da bi se opravičeval.